

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ PÁTÝ ROČNÍK

6

Jednota teorie a praxe v činnosti velitelského sboru

Spojení teorie a praxe, uplatňování teoretických poznatků v běžné denní práci není jednoduché, ale naopak velmi složitá, mnohostranná, ale zásadní otázka. Každý z nás se s ní denně setkává ve své vlastní práci nebo při posuzování činnosti druhého. Denně rozhodujeme o různých otázkách, jednáme podřízenými nebo nadřízenými, sami plníme různé úkoly, organizujeme činnost, výchovu a výcvik. Jednota teorie a praxe, slov a činů je však předmětem trvalé a náročné pozornosti i širokého okolí, podřízených, spolupracovníků, i nadřízených. Je zcela přirozené, že nepovšimnuta nezůstává žádná oblast činnosti a že kritéria hodnocení jsou náročná, stejně jako praxe, život.

V marxismu-leninismu, který je východím metodologickým základem pro veškerou naši činnost, má problematika spojení teorie s praxí zásadní význam. Známa jedenáctá Marxova teze o Feuerbachovi: „Filosofové svět jen různě vykládali, jde však o to, jej změnit“ se stala nejen bojovým heslem marxistické filosofie, ale vyjadřuje i její aktivní ráz. Praxe je položena přímo do základů marxismu-leninismu. Samotný vznik marxistické filosofie je totiž neodmyslitelný bez jejího úzkého sepětí s praxí, s historickou činností proletariátu. V praxi dělnické třídy se totiž jasně promítly obecné rysy společenské praxe, která od vzniku lidstva přetvářela přírodu, společnost i sebe samu a byla tou silou, která posouvala vývoj lidstva kupředu. Podmínkou úspěšné praxe v kte-

rékoli formě je však taková činnost, která by byla ve shodě s objektivními zákony. Praxe tedy zahrnuje jejich znalost, je vnitřně spjata s poznáním, teorií. Teoretická práce naopak není a nemůže být samoučelná, ale je důležitým prostředkem k řešení praktických úkolů. Proto má dávat prakticky využitelné a uskutečnitelné poznatky, které by, řečeno slovy V. I. Lenina, vystihovaly skutečnou podstatu věci a řešily praktické, aktuální, naléhavé úkoly.¹⁾

Jedním z prvořadých úkolů, ve kterém jsou zahrnuty teoretické problémy a kde zároveň úzké spojení teorie a praxe je nezbytnou podmínkou splnění vytyčených cílů, je komunistická výchova lidí. XIV. sjezd KSČ zdůraznil, že „Hlavním posláním politickoideové práce strany i ostatních složek našeho politického státního systému je výchova socialisticky myslícího a jednajícího člověka.“²⁾ Výchova nového člověka je v socialistické společnosti jedním ze základních článků programu dalšího rozvoje společnosti, protože bez toho by veškeré plány a cíle výstavby byly nemyslitelné a neuskutečnitelné. Bez všestranné vyspělosti člově-

¹⁾ Srovnej V. I. Lenin, Spisy sv. 32, Praha, str. 82–83

²⁾ XIV. sjezd KSČ, Praha, Svoboda 1971, str. 59

ka — hlavní výrobní síly společnosti, není možné vyřešit otázky racionalizace a efektivnosti výroby, budování rozvinuté socialistické společnosti. Mechanizace a automatizace ve výrobě, nejmodernější technika a technologie kladou náročnější požadavky na člověka, na jeho znalosti, všeobecnou i technickou připravenost a mravní kvality. Bez všestranného rozvoje člověka však není možné úspěšně vyřešit úkoly ani v oblasti společenských vztahů. Sbližování tříd a sociálních skupin, široké zapojování pracujících do řešení a řízení společenských záležitostí a procesů vyžadují všestranný rozvoj každého příslušníka socialistické společnosti.

Specifické zvláštnosti vojenské organizace v armádě, její poslání a způsoby řešení úkolů určují i specifiku zaměřenosti v přípravě jejich příslušníků, určují obsah vojenské výchovy. Výchovou v armádě sledujeme cíl formovat v všech příslušnících armády takové vlastnosti, které jsou nezbytné k zabezpečení nerušené činnosti armády a morálně bojové kvality. Přes tato určitá specifika je však vojenská výchova neoddelitelnou součástí komunistické výchovy, protože jejím posláním je formovat a rozvíjet u občanů procházejících vojenskou základní službou vlastnosti občana socialistického státu: „Vycházíme z požadavku spojit náročný specializovaný vojenský výcvik s politicko-výchovnou praxí s mladými lidmi v armádě v duchu socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu.“³⁾ Červencové plénum (1973) ÚV KSČ také naší armádě ukládá: „přijmout opatření k dalšímu zkvalitnění přípravy mladých lidí pro uvědomělé plnění vojenských povinností a pro jejich aktivní uplatnění v občanském životě, v práci a veřejné činnosti.“ Ideje obrany socialistické vlasti, trvalé bojové pohotovosti a schopnosti bránit socialistickou vlast jsou neoddelitelnými stránkami vlastenectví, všeobecného rozhledu a politické vyspělosti budovatele socialistického státu. Vzájemný vztah výchovy a výcviku, výchovy a řídicí a organizátorské práce v armádě je tedy jednou ze závažných otázek teorie i praxe. Výchozím požadavkem a zásadou je, že výchova je neoddelitelnou stránkou řídicí a organizátorské práce a vojenského výcviku, že jsou to dvě stránky jednotného procesu.

³⁾ Socialistická výchova mladého pokolení a jeho příprava pro život a práci v rozvinuté socialistické společnosti — ze zprávy PÚV KSČ na plenárním zasedání ÚV KSČ 3. července 1973, příloha OL, str. 7.

Základní cestou dosažení jednoty výchovy a výcviku, řídicí a organizátorské činnosti je jejich ideově politická zaměřenost. Řídicí a organizátorská práce ve všech oblastech socialistické společnosti musí vycházet z jasně vyhraněné třídní podstaty socialistického státu a jeho institucí, která tvoří politickou podstatu jakéhokoli řídicího systému v naší společnosti. Marxisticko-leninská strana, státní orgány a další organizace jsou organizacemi dělnické třídy, prvky v politickém systému diktatury proletariátu. Hlavní úlohu v něm má komunistická strana. Státní orgány a ostatní organizace pracují na základě jejího programu a politiky a uskutečňují funkce řízení a vedení formami a metodami odpovídající jejich charakteru a poslání. Proto také určující vliv politiky strany, marxisticko-leninské ideologie a idejí o obraně socialistické vlasti na obsah přípravy příslušníků armády, je jednou ze zákonitostí výchovy a výcviku v armádě.⁴⁾

Pro řešení všech výchovných úkolů jsou v socialistické společnosti a v socialistické armádě výhodné objektivní podmínky. Vždyť je známo, že z hlediska marxismu-leninismu je změna podmínek materiálního života lidí nevyhnutelným předpokladem pro změnu jejich vědomí. V tomto smyslu politika strany a její praktické uskutečňování, obrovské změny v podmínkách a způsobu života lidí v socialismu, charakter a poslání socialistické armády — to vše vytváří dobré podmínky pro formování socialistického vědomí příslušníků armády. Dalším teoretickým závěrem marxismu-leninismu, který je třeba brát v úvahu a uplatňovat v běžné řídicí, organizátorské, výchovné práci je, že lidé mění svůj charakter, vlastnosti, podstatu v takové míře, v jaké se sami aktivně zúčastňují měnění, přetváření vnějších podmínek. Jinými slovy — čím je širší účast mas ve výstavbě socialismu, ve společenskopolitické činnosti, tím rychleji se formuje jejich správný vztah k socialismu, socialistické uvědomění. Podobně i v armádě, čím větší prostor je dán pro rozvoj tvůrčí aktivity vojenských mas v plnění úkolů, tím rychleji jsou formovány morálně politické a morálně bojové vlastnosti. I z těchto hledisek je třeba posuzovat závěry strany k rozvoji socialistické demokracie, socialistického soutěžení, k oživení činnosti masových organizací apod. Nakonec v souvislosti s uvedenou problematikou

⁴⁾ Viz S. Iljin, Některé teoretické otázky vojenské výchovy, *Kommunist vooru-zennych sil*, 1974/6, str. 22.

je nutné připomenout další závěr — čím aktivněji a širěji jsou mezi masami rozšiřovány pokrokové myšlenky, vědecké poznatky, učení marxismu-leninismu a čím rozhodněji je veden boj proti názorům a teoriím cizím marxismu-leninismu, tím rychleji dochází k formování nového člověka, jeho vědeckého názoru.

* * *

V plnění úkolů vytyčovaných armádě, v realizaci marxisticko-leninského učení, závěrů vojenské vědy a poznatků dalších vědních disciplín mají neobyčejně významné místo důstojníci, zvláště pak velitelé a odborní náčelníci. Každý velitel je vybaven nedílnou velitelskou pravomocí a bezprostředně odpovídá za bojovou a mobilizační pohotovost, politicko-morální stav a konkrétní výsledky svěřené jednotky, útvaru. Vytyčuje nejbližší a dlouhodobější úkoly výchovy a výcviku, je organizátorem veškeré činnosti, života jednotky. Jeho činnost má zvláštní význam proto, že bez správné organizace výchovy, výcviku a činnosti v jednotce nebo štábu, nelze dosáhnout požadovaných vojenskoodborných a politickomorálních kvalit jejich příslušníků, zabezpečujících kdykoli splnit úkoly při obraně socialistické vlasti. Správně organizovaný proces bojové a politické přípravy v sobě zahrnuje jak vzdělávací, tak i výchovnou stránku. Efektivnost tohoto procesu je přímo závislá na hlubokém pochopení a využívání výchovného působení výcviku. Režimu života, na tom, jak tento teoreticky formulovaný požadavek dovede každý velitel uplatnit v praxi, v průběhu každodenního výcviku — nejdůležitějšího prostředku výchovy podřízených. Při jeho organizaci a vedení proto musí promýšlet a stanovit obsah, formy a metody zaměstnání tak, aby jednoty vzdělání a výchovy skutečně dosáhly. Z toho je zřejmé, že velitel je ústřední nezastupitelnou postavou v celém procesu výchovy a výcviku. Žádnou stránku formování vysokých politickomorálních a bojových vlastností nemůžeme posuzovat a realizovat bez aktivní účasti velitele, jako vychovatele a politického vedoucího.

V průběhu vojenského výcviku se rozvíjejí všechny duševní schopnosti, morální a charakterové vlastnosti. Vojenský výcvik má vliv na rozvoj vnímavosti, postřehu, pozorovací schopnosti a pozornosti, paměti, myšlení, atd. Neméně významná je i stránka rozvoje charakterových rysů, volných vlastností, jako např. houževnatosti, vytrvalosti apod. V průběhu vojenského výcviku velitel připravuje

své podřízené k plnění bojových úkolů ve velmi složitých a náročných podmínkách, které se přibližují soudobému boji. Ve výcviku, v každodenní činnosti, v jednání s podřízenými, v osobním vlnu — zkrátka v celém komplexu vojenské výchovy a výcviku — velitel uskutečňuje úkoly vytyčené stranou a státním vedením, velením armády, směřující k upevnění nepřetržité bojové pohotovosti, k upevnění armády jako mocenskopolitického nástroje socialistického státu. Toto bezprostřední a všestranné spojení armády s politickým životem, politikou státu se musí zákonitě promítat i do výrazné politické angažovanosti, zaměřenosti celého procesu bojové a politické přípravy. Proto každý velitel, odborný náčelník při jeho plánování musí spolu s učebními cíli promýšlet současně i cíle výchovné, při výcviku podřízených je povinen vedle formování vojenskoodborných znalostí, dovedností a návyků rozvíjet politické uvědomění, hluboké ideové přesvědčení, formovat charakterové rysy, atd. Požadavek ideové politické zaměřenosti přímo diktuje, aby každé zaměstnání mělo zároveň ideové politický smysl, aby zaměstnání nedávalo jen znalosti, ale formovalo současně i morálně bojové vlastnosti. Vždyť není možné formovat smysl pro zodpovědnost, kázeň, vyvíjet dobrého specialistu a nezajímat se přitom o jeho ideové politický růst.

Vedle ideové politické zaměřenosti všech vojenskoodborných zaměstnání je však třeba zdůraznit, že také v základních formách ideové výchovy (PŠM, MLP) nemůže být dosaženo účinnosti tehdy, jestliže v nich nejsou spojovány teoretické otázky s řešením konkrétních úkolů, problémů jednotek, nebo jestli praxe — režim u jednotky, útvaru, činnost velitelů, odborných náčelníků a politických pracovníků je v rozporu s tím, co je teoreticky na těchto zaměstnáních objasňováno. Řešení tohoto důležitého požadavku je v silách velitelů a politických pracovníků, protože oni jsou vedoucími základních forem. Úloha velitelů a odborných náčelníků je zvyrazňována nejen zodpovědností za organizaci těchto služebních forem ideové výchovy, ale i tím, že z 60 % jsou to právě oni, kteří jsou vedoucími skupin PŠM a marxisticko-leninské přípravy důstojníků, praporčíků a mohou tudíž velmi účinně v družném úsilí s politickými pracovníky a stranickými organizacemi problém řešit. Ze jsou to otázky aktuální, ukázal na celoarmádním aktivu k závěrům červencového pléna ÚV KSČ náčelník HPS ČSLA: „Nemálo rezerv je v těsné přímkutosti jednotlivých zaměstnání politického školení muž-

stva k úkolům bojové přípravy jednotek, stavu kázně, k technické, morálně politické a psychologické přípravě vojáků. Obdobné problémy se však projevují i v MLP vojáků z povolání. Vždyť např. skutečnost, že v úrovni a ve výchově ke kázní v armádě stále nedochází k výraznějšímu zlepšení je toho dokladem. Téma kázně, leninských principů výchovy ke kázní byla obsahem MLP a přesto právě jejich nedůsledné uplatňování v praxi je příčinou nedostatků v této oblasti.

Dochází k velké roztržce mezi teorií a praxí, k porušování leninských principů výchovy k uvědomělé kázní v činnosti velitelů a náčelníků různých stupňů, což vede zákonitě k nedostatkům, k neúspěchům. Právě problematika kázně, jak ukázaly i výsledky uplynulého výcvikového roku, je problematikou aktuální a názorným příkladem toho, že jedním z výchovných objektivních předpokladů účinnosti ideově výchovné práce je její spojení s praxí s jejími problémy, úkoly... Měly by vždy vycházet z důkladného rozboru stavu výchovných metod velitelského sboru, obsahu a efektivnosti stranickopolitické práce a dalších činitelů, ideově sjednocovat, z marxisticko-leninských pozic objasňovat sporné a nejasné otázky. Ideové sjednocení, přesvědčení o správnosti marxisticko-leninských závěrů je předpokladem správné praxe.

Kolik diskusí a názorů je možné slyšet při řešení otázek náročnosti, která je nezbytnou podmínkou upevnění vojenské kázně, organizovanosti a pořádku, udržení trvalé bojové pohotovosti. A také v praxi se skutečně setkáváme s velkým množstvím její realizace. Jsou příklady, kdy ustanovení řádů o tom, že nesmí být ponecháno bez povšimnutí žádné narušení kázně je v praxi uskutečňováno tak, že všechny tyto případy jsou vyřešeny kázeňským trestem. Někteří zase mají „své taxi“, s nímž se „nepárají“, jiní zase uplatňují náročnost držením pořízených „na uzdě“ nebo „zvyšováním“ hlasu hraničícího až s hrubostí. Nejsou ojedinělé příklady, kdy náročnost je dokazována tím, že v činnosti podřízeného jsou zcela zastíněny jeho klady, úspěchy, dobré výsledky nebo kladné stránky důkladným a detailním vykreslením všech nedostatků, chyb a chybiček. Při tom však ne zřídka bez jejich odstranění.

Být náročným, vyžadovat znamená také povzbudit, pochválit, odměnit podřízené za projevovou iniciativu. Není nijak náhodné, že na prvním místě mezi formami kázeňské praxe jsou v kázeňském řádu odměny. Je to odrazem jednoho ze základních principů výchovy — výchovy

na kladných příkladech. Nedílná velitelská pravomoc se dotýká práv i povinností. Má zabezpečit jednotnou, cílevědomou a sladěnou činnost podřízených. Její uplatňování vyžaduje vysokou náročnost velitelů a náčelníků v zájmu obrany socialistické vlasti. Opravdová náročnost je však v socialistické armádě založena na principech socialistického humanismu, a proto velitel — náčelník musí být nejen přísným, ale i spravedlivým, pozorným a taktním člověkem. Náročnost se projevuje ve výsledcích jediné tehdy, jestliže je spravedlivá a je spojena s úctou k člověku a s péčí o něho. Spočívá v takové organizaci života svěřené jednotky, která odpovídá požadavkům řádů a předpisů. Každý velitel, odborný náčelník má spolu s vojenskoodbornými úkoly i významné politickovýchovné poslání, protože „každý, kdo řídí práci většího či menšího kolektivu lidí, musí mít pocit odpovědnosti za jejich uvědomění a postoje k socialismu.“⁵⁾

Také KSSS na XXIV. sjezdu se velmi výstižně vyslovila k této problematice v činnosti vedoucích pracovníků „v činnosti vedoucích kádřů zaujímá velmi důležité místo organizace a výchova lidí. I když má vedoucí pracovník veškerá práva vyplývající z jeho individuální odpovědnosti, přesto nemůže spoléhat pouze na sílu příkazu. Není náhoda, že naše strana neustále zdůrazňuje nutnost organizicky spojoval hospodářskou a výchovnou činnost, vyžaduje, aby vedoucí pracovníci neustále mysleli na výchovné následky svých ekonomických a administrativních rozhodnutí.“⁶⁾

Práce každého vedoucího je činností s vyhraněným politickým obsahem. Problematika řízení a velení se přímo dotýká lidí, vztahů mezi nimi, aktivního působení na ně. V socialistické armádě jako ve vyhraněném třídně politickém nástroji pak političnost, stranickost musí prostupovat celým systémem jejího řízení, prací všech jejích příslušníků a zvláště těch, kteří jsou na řídicích funkcích. Řídit, vést — to znamená učit i vychovávat, být politickým vedoucím a organizátorem činnosti podřízených, dovedně působit na jejich myšlení a usměrňovat jejich konkrétní činnost ke splnění stanovených úkolů.

S tím vším souvisí další oblast, která zahrnuje v sobě jak problémy teoretické,

⁵⁾ Plenární zasedání ÚV KSČ ve dnech 26.—27. října 1972, brožura ÚV KSČ, str. 42

⁶⁾ XXIV. sjezd KSSS, Svoboda, Praha 1971, str. 81

tak zejména problémy praktické realizace teoretických závěrů. Praxe potvrzuje, že styk s podřízenými umožňuje veliteli hlouběji poznat jejich individuální zvláštnosti a na základě poznání lidí je možné na ně účinněji působit. Důkladné poznání podřízeného není jistě nijak jednoduchá záležitost, protože k efektivní řídicí, výchovné a vzdělávací činnosti je třeba znát hodně — nejen základní data, ale i široce politického, všeobecného, kulturního rozvoje, charakterové vlastnosti, sklony, schopnosti, zvyky, zdravotní stav, atd. Důkladná znalost podřízeného je východním momentem pro rozvoj jeho pozitivních vlastností a odstraňování nedostatků. Jedním z celé řady důležitých vlivů — podnětů, s jejichž pomocí jsou formovány vlastnosti podřízených, je osobní vliv velitele, náčelníka. Účinnost tohoto vlivu závisí na síle příkladu, zaměřenosti osobnosti, charakteru, ideově politické vyhranělosti. Osobní vliv je jedním z nejúčinnějších prostředků formování vlastností u podřízeného. V současném období však dochází v důsledku rozvoje techniky, technizace řízení k oslabování bezprostředních kontaktů, ke snižování možnosti osobního styku. Vedle toho však rozvoj vojenské činnosti dosáhl úrovně, která naopak vyžaduje pevné, spolehlivé spojení velitele s podřízenými, vzájemnou důvěru. Z toho vyplývá a tím je také zvýrazňována neobyčejná důležitost takových faktorů jako je osobní příkladnost, autorita velitelů, aktivní stranickopolitická práce, atd. Osobní příklad je takový morálně psychologický faktor působení na podřízené, který nelze v žádném případě podceňovat a brát na lehkou váhu.

Podstata příkladu z psychologického hlediska je vysvětlována vnitřní dispozicí člověka k nápodobě, přičemž k jednání ho vedou jednak vzniklé asociace, jednak vnitřní ztotožňování se se vzory, ke kterým cítí obdiv, úctu či lásku. Realizace vzoru je dána fakty, že

— lidé zpravidla volí svůj vzor z hlediska vlastností, které buď sami nemají a touží je mít, nebo je mají v míře, která je neuspokojuje,

— jejich volba je založena i na kladném citovém vztahu ke zvolenému vzoru. Příklad — jako vnější podnět, nabývá motivační sílu teprve kladným vztahem subjektu k vnějšímu podnětu.

Podstata pedagogické funkce osobního příkladu velitele při výcviku a výchově podřízených spočívá v jeho konkrétnosti a názornosti. Názorné v konkrétních situacích vysvětluje, objasňuje, učí a ilustruje názornými fakty vlastností, vědomostí,

způsoby chování a jednání, atd., a podněcuje vlastní promyšlení a motivaci osobnosti. I když ve věku, ve kterém jsou naši vojáci a ostatní podřízení, jsou sklony k napodobování sice menší (protože získávají životní zkušenosti), přesto ani s rostoucím věkem výchovný a motivační význam osobního příkladu nadřazeného neklesá. Svědčí o tom např. výsledky průzkumu u jednoho pohraničního svazku, kde u dotázaných vojáků 76,5 % mělo ve svém vojenském okolí člověka, kterého považovali pro sebe za příklad a chtěli se mu vyrovnat. Vojáci si volí vzory pro své jednání z okruhu osob, se kterými jsou v nejbližším nebo blízkém služebním styku (78 % z kolektivu rota — praporek), podobně i důstojníci volí své vzory z okruhu těch osob, se kterými jsou v častém služebním styku. Skutečnost, že z 57,9 % byli označeni jako vzor důstojníci (velitelé, političtí pracovníci, odborní náčelníci) jen zvýrazňuje požadavek příkladnosti všech důstojníků, podtrhuje požadavek trvalé péče o odborný růst, marxisticko-leninské vzdělávání i formování charakterových vlastností.

V tomto směru mají velkou zodpovědnost nejen vojenské školy, ale i nadřazení velitelé, politické orgány, stranické organizace. Nadřazení velitelé by v první řadě měli usměrňovat jejich činnost tak, aby byly odstraňovány negativní jevy, které lze, byť ojediněle, pozorovat. Takové vlastnosti, jako povýšenost, neskromnost, zneužívání funkčního postavení, nevšímový vztah k podřízeným nebo hrubost a křiklavost, jsou neslučitelné se stylem práce vedoucího pracovníka, odporují zásadám vztahů v socialistické armádě a principu jednoty odbornosti a političnosti v řídicí činnosti. Odrážejí v sobě neschopnost působit na podřízené svou osobností, znalostmi a autoritou, jsou projevem nedisciplinovanosti, hrubého porušování teorie a praxe a socialistických vztahů mezi nadřazeným a podřízeným. Ve svých důsledcích negativně působí na politicko-morální stav, a proto je nutné proti nim velmi ostře postupovat, vymýcovat tyto jevy z praxe v naší armádě. V současné situaci, kdy je velitelský sbor a politický aparát doplňován značným počtem mladých, málo zkušených důstojníků a praporčíků, by se mělo těmto otázkám věnovat více pozornosti.

* * *

Složitost a mnohostrannost úkolů na všech úsecích v armádě objektivně a nutně předpokládá jejich plnění v druhém úsilí velitelů, politických pracovníků a or-

organizací strany a SSM, které se velmi výrazně promítá ve stranickopolitické práci, ozančené i na XIV. sjezdu KSČ, za jeden z důležitých prostředků upevňování bojové pohotovosti ČSLA „... k zvyšování bojové síly Československé lidové armády je zapotřebí rozvíjet stranickopolitickou práci a politickoideovou výchovu.“ Cílem stranickopolitické práce je uskutečňování politiky strany v armádě, výchova jejích příslušníků v duchu marxismu-leninismu a jejich mobilizace k plnění všech úkolů bojové a politické přípravy.

Ve správně organizované stranickopolitické práci je možné realizovat teoreticky formulované závěry marxismu-leninismu o podmínkách účinnosti formování nového člověka. Úroveň, účinnost stranickopolitické práce je závislá na důsledné realizaci leninských principů stranickopolitické práce v činnosti hlavních organizátorů — politického aparátu, politických orgánů, stranických organizací, ale i ostatních, tj. velitelů, odborných náčelníků, mládežnických organizací... Vždyť naplňovat požadavky např. principu aktivity, konkrétnosti a nepřetržitosti, nebo těsného sepětí stranickopolitické práce s praxí socialistické výstavby a životem vojsk, není možné bez aktivní účasti nejen všech politických pracovníků, funkcionářů a členů strany, ale ani bez aktivity každého velitele a odborného náčelníka.

V armádě platí požadavek naší strany, že „je třeba dosáhnout toho, aby se politickoideová práce nechápala jako něco, čemu rozumí a s čím má co dělat jen vybraná skupina lidí.“⁷⁾ Vždyť i Směrnice pro práci organizací KSČ v ČSLA vymezují úkoly jak stranickým organizacím, tak i velitelům: „Velitel — člen nebo kandidát strany pomáhá usměrňovat práci stranické organizace na řešení úkolů bojové a politické přípravy a upevňování vojenské kázně, opírá se o její práci, autoritu a vliv. Velitel — bezpartijní se ve své práci opírá o stranickou organizaci.“

„Cílevědomost, konkrétnost a účinnost stranickopolitické práce do značné míry závisí na tom, jak aktivní úlohu v ní má velitel. Velmi názorně to potvrzují zkušenosti z rozvoje socialistické soutěže, která je jednou z forem širokého aktivního zapojování příslušníků armády do plnění úkolů a má tedy i výrazný aspekt politikovychovný. Bez aktivní účasti a řízení soutěže velitelů v období přijímání závazků, bez průběžného sledování a hodnocení

plnění by se stala soutěž formální, nepřispěla by ke splnění úkolů a měla by negativní politickovychovný vliv na myšlení soutěžících. Výsledky nejlepších útvarů v uplynulém výcvikovém roce to jednoznačně potvrzují.

Také při rozboru stylu práce nejlepších velitelů velmi výrazně vystupuje v jejich činnosti práce s podřízenými, chápání politického obsahu jejich práce, náročnost, umění opřít se o stranickou organizaci, o kolektiv pracoviště, štábu, jednotky, atd. — v Leninově pojetí: „Vedoucí pracovník ... musí mít výjimečnou schopnost zvládnout si lidi.“⁸⁾

Na druhé straně však složitost a množství úkolů objektivně vyvolávají potřebu a nutnost pomoci a podpory velitelů, upevňování jejich nedílné velitelské pravomoci. Stranickopolitická práce je však, jak potvrdily zkušenosti Sovětské armády, významným činitelem upevňujícím morálně politický duch vojsk i ve válce, který ovlivňuje výsledky bojové činnosti. Vítězství v soudobé válce lze dosáhnout jen na základě soustředěného, sladěného úsilí státu v oblasti politické, ekonomické, vědeckotechnické a vojenské — což má svůj odraz i v praktické činnosti řídicích orgánů v armádě.

Již M. V. Frunze při charakteristice vlastností sovětského velitele zdůrazňoval, že strategie jako nejvyšší zobecnění vojenského umění musí brát v úvahu nejen čistě vojenská hlediska, jako počáteční stav armád, zbraní, techniky, atd., ale musí počítat i s momenty politického charakteru. Zdůraznil, že jenom ten, kdo jich umí využívat, může si činit nároky na vedoucí místo v Rudé armádě i v podmínkách budoucích válečných střetnutí. To Velká vlastenecká válka plně potvrdila.

Rozhodnutí či rozkaz velitele, které nevycházejí také z rozboru politickomorálního stavu, nelze kvalifikovat jako rozhodnutí správné, vyznačující se dobrou úrovní — protože ignoruje rozhodující činitele v bojové činnosti — člověka. Na taktických cvičeních se však někdy na tyto zásady zapomíná nebo se plně nedoceňují: jejich dosah se totiž může plně projevit jen ve skutečném boji. Přes tuto specifiku, chceme-li plně uplatňovat jeden z principů výchovy a výcviku — „učit vojska tomu, co je třeba v boji“, je nutné těmto otázkám věnovat v rozhodovacím procesu více pozornosti, počínaje od nadřízených velitelů a formovat dovednosti velitelů v usměrňování a úkolování politické práce v boji na rozhodující úkoly,

⁷⁾ Zasedání ÚV KSČ ve dnech 26.—27. 10. 1972, brožura ÚV KSČ, str. 44.

⁸⁾ V. I. Lenin, Spisy sv. 36, str. 579

nejsložitější a nejobtížnější situace, učít velitele již v době míru na taktických a velitelsko-štábních cvičeních ve svých nařízeních usměrňovat zaměření politické práce.

Zatím však se můžeme s takovou prací setkat jen velmi zřídka. Dochází tak k rozporu mezi závěry vojenské vědy o charakteru příští možné války a praxí, kdy např. k morálně politickým aspektům není přihlíženo, což by ve skutečném boji mohlo vést k neúspěchům. Požadavek jednoty odbornosti a političnosti ve stylu práce každého velitele a odborného náčelníka nejen v míru, ale i ve válce vyplývá z jednoty faktorů (politické, ekonomické, vědeckotechnické, vojenské), které ovlivňují průběh a výsledek války a z dalších podmínek a požadavků; o některých z nich jsem se již zmínil.

Problematika spojení teorie s praktickou řídicí a organizačnickou činností v armádě je otázkou velmi širokou. Je však problémem zásadním. V marxismu-leninismu jednota teorie a praxe tvoří výchozí a základní metodologický požadavek a jeden z významných rysů, kterým se marxismus-leninismus liší od jiných filosofických směrů. Na některých dílčích výchovných problémech ve výcviku, v ideologické, řídicí a organizačnické práci jsem se pokusil dokázat závažnost a vysokou aktuálnost této problematiky. Zároveň jsem chtěl zdůraznit, že jedním ze způsobů zkvalitňování a zefektivnění těchto činností, dosažení dobrých výsledků v plnění nového výcvikového roku, je jednota teorie a praxe, slov a činů v práci všech velitelů, politických pracovníků a odborných náčelníků.

K uplatňování jednotného a družného úsilí

„Prodiskutovat otázku, vyslovit a vyslechnout různé názory, poznat názory většiny organizovaných marxistů, uplatnit tento názor při usnášení kdekoliv, svědomitě provádět toto usnesení, to se všude na světě, mezi všemi rozumnými lidmi nazývá jednotou.“

(V. I. Lenin, Spisy sv. 19, Praha, 1957, str. 518)

Základní dokumenty pro výchovu a výcvik vojsk zvýrazňují požadavek a výchozí podmínku plnění úkolů bojové a politické přípravy, nutnost prohlubování jednotného a družného úsilí velitelů, politických orgánů a stranických, mládežnických i odborových organizací.

Jednotné a družné úsilí vyplývá z jednoty zájmů velitele, z politických orgánů a stranické organizace z hlediska plnění dané vojenskopolitické linie. Tedy pojem jednotného a družného úsilí chápeme jako metodu — proces vzájemné družné spolupráce při plnění jednotné vojenské politiky strany a státu.

Rozvoj vojenství klade v socialistické armádě stále větší požadavky na řídicí činnost strany, na každého jejího člena podle zařazení a funkční odpovědnosti. Půjde tedy o to, aby velitelé, politické orgány a stranické organizace cílevědomou každodenní činností usilovali o uplatňování a prohlubování vedoucí úlohy strany, aby základní výchozí stránku jejich společného postupu bylo nezbytné poznání, že strana je politickým, ideologickým, poznávacím a řídicím centrem společnosti a tedy i armády.

Roste odpovědnost všech velitelů, politických pracovníků a komunistů v tom, aby byly důsledně uváděny do života úkoly a politické linie strany, aby se zvýšila polní příprava vojsk, došlo k upevnění bojové a mobilizační pohotovosti, prohloubení morálně politického stavu a kázně. Všechny tyto stránky musí důsledně vycházet z třídně politických a internacionálních hledisek.

Jde o to, aby přes jednotné úsilí velitelů, politických orgánů a všech komunistů byla na všech stupních velení důsledně prosazována vojenská politika strany:

— přesná konkretizace politické linie strany v podmínkách jednotlivých stupňů velení;

— náročná ideově politická a vojenskoodborná příprava diferencovaně členěná, podle funkčního zařazení jednotlivých příslušníků armády;

Z tohoto hlediska chápeme jednotné úsilí jako nutný, zcela samozřejmý a bezprostřední vztah, jako proces jednoty zájmů, který vyplývá z účasti na tvorbě úkolů, při jejich důsledném plnění v souladu s linií strany.

V tomto smyslu se jednotné, družné úsilí realizuje jako praktický návykový proces, který má své základy v mírovém životě vojsk, v době přípravy jednotlivců, jednotek, útvarů a svazků pro boj. V. I. Lenin vymezuje pojem jednoty jako „jednotu, shodu, totožnost, rovnost působení protikladů, kdy jednotka je podmíněná, dočasná, přechodová, relativní. Boj vzájemně se vylučujících protikladů je absolutní, jako je absolutní vývoj, pohyb.“ (Viz V. I. Lenin — Filosofické sešity, Rudé právo — ÚV KSČ, 1953, str. 320).

Definování jednoty ukazuje složitost tohoto pojmu. Jednotné úsilí můžeme v armádě chápat jako složitý objektivní proces, který v sobě zahrnuje sociální, ekonomické a výchovné stránky. Přitom nemůžeme ztotožnit pojem jednoty s pojmem jednotného úsilí. Můžeme však dojít k poznání, že proces jednotného úsilí v podmínkách naší socialistické armády je obsahově značně složitý a samotný jeho vývoj je podmíněn mnoha činiteli. Nám jde spíše o to ukázat praktickou stránku jednoty z hlediska jejího utváření v životě armády.

Pro pochopení jednotného a družného úsilí vycházíme z toho, že velitelství mostřelecké divize tvoří velitel, jeho zástupci, politický orgán (politické oddělení), štáb, jednotlivá oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Veškerou bojovou činnost vojsk podřízených útvarů, včetně jejich velitelství řídí a ovlivňuje velitel divize. Velí jednak osobně, prostřednictvím svých zástupců a štábu. Hlavním orgánem velení je tedy velitel a štáb divize. Příslušní funkcionáři, štáb divize a náčelníci oddělení druhů vojsk odpovídají za včasnou organizaci bojové činnosti v podřízených útvezech a za zabezpečení komplexní činnosti, zejména za pevné a nepřetržité velení vojskům v jednotlivých druzích bojové situace a činnosti. Štáb organizuje a vykonává svou práci na základě rozhodnutí a pokynů velitele a na základě nařízení funkcionářů nadřízeného štábu. Ve svém politickém a odborném vlivu pak řídí, usměrňuje, kontroluje a hodnotí činnost podřízených útvarů. Štáb divize uplatňuje svůj vliv na podřízené útvary v úzkém styku s politickým oddělením.

Oba orgány, štáb divize a politické oddělení ve své práci vycházejí z politických úkolů stanovených vyššími stranickými orgány, velitelem a náčelníkem politického oddělení divize a plně je respektují a zabezpečují. Příslušníci štábu divize, pracovníci jednotlivých oddělení, uplatňují svůj bezprostřední politický vliv na podřízené útvary a štáby souběžně

s odborným zabezpečováním bojové činnosti.

Správné uplatňování političnosti v práci příslušníků štábu divize závisí v prvé řadě na vnitřním pocitu nutnosti politicky se angažovat, na docenění významu, smyslu a cíle politické práce v souladu s vojenskoodbornou, bojovou činností. Závisí také na schopnostech, zkušenostech, politickém rozhledu, znalostech dané politické linie a její realizaci v konkrétní politické a vojenskoodborné podobě směrem k útvarům a jednotkám v přímém podřízení. Vždy půjde o to, aby pracovník na velení divize — štábu, ve svém politickém a odborném poslání si byl vědom nutnosti splnění daného úkolu podle rozhodnutí velitele. Jako důležitý požadavek pro jednotný postup vystupuje do popředí potřeba vysoké stranické odpovědnosti a realizační schopnosti u řídicího funkcionáře. Z hlediska družného úsilí jde především o soustředění pozornosti na tato opatření:

- společné přijetí politických a odborných opatření k dosažení stále bojové pohotovosti vojsk a účinné zabezpečení, dosažení a zvyšování morálně politického stavu a kázně;

- neustálé shromažďování, studium, ověřování a vyhodnocování údajů o politické a bojové situaci, příprava opatření, propočty a návrhy nezbytných pro rozhodnutí a nařízení velitele;

- soustředování všestranného aktuálního podkladového materiálu politického a vojenskoodborného charakteru s důrazem na bojovou činnost nepřítelů jak z hlediska taktickoorganizačního, tak i z hlediska činnosti a záměrů ideologické diverze;

- vzájemné studium, analýzu, vyhodnocování a předávání politických a bojových poznatků, zpráv a úkolů vojskům.

To vše přispívá k jednotnému postupu, prohloubení družného úsilí a posiluje metody a formy velení.

Činnost štábu divize, jednotlivých oddělení a politického oddělení nemůžeme v žádném případě chápat jenom jako administrativní činnost nad mapami, plány, informacemi a hlášení. Má-li být vliv velitelství divize v řízení co nejúčinnější, musí být jeho styk s útvary — jednotkami co nejúžší. Jednotliví pracovníci velitelství divize se musí svou osobní účastí v útvarech, často až do praporů v to, spolupodílet na seznamování podřízených s bojovým úkolem, pomáhat podřízeným při správném pochopení úkolů, při rozpracování úkolu a při tvorbě rozhodnutí.

Vliv a význam družného úsilí se nejúčinněji projeví v konkrétní práci a styku

s podřízenými. Společné řešení úkolů dá reálné záruky pro úspěšný výsledek a posílí ve vědomí podřízených velitelů, štábů a politických pracovníků autoritu v nadřízené orgány.

Může vzniknout pochopitelně domněnka, že praktická účast jednotlivých pracovníků velitelství divize v dané jednotce oslabí činnost velitele a naruší chod jeho běžné operativní práce. Proto je nutné pečlivě zvážit, co je neúčelnější z hlediska dosažení daného bojového cíle, zda práce ve štábu, nebo bezprostřední vliv na konkrétní činnost a pomoc u vojsk. Potřebné je obojí. Z hlediska posílení jednoty a upevnění pracovních vztahů ve štábu samotném a ve styku pracovníků velitelství divize s útvary záleží kromě jiného na samotném veliteli divize, náčelníkovi politického oddělení, zástupci velitele a náčelníkovi štábu, jak dbají a jakou péči projeví, aby všechny složky velitelství divize měly u podřízených útvarů a součastí potřebnou váhu a autoritu.

Bojový předpis Oper 2-1/71, hlava 2, v požadavcích kladených na štáby uvádí: „každý štáb musí být stmelěným kolektivem, schopným zabezpečit nepřetržitě velení za jakékoliv situace.“ Toho můžeme dosáhnout jen otevřeným, neformálním, opravdovým, cílevědomým vytvořením soudružských vztahů v procesu pracovní činnosti. Utváření soudružských vztahů chápeme jako cílevědomý, záměrný a uvědomělý návykový proces.

Jakékoli opomíjení těchto zásad, či sebemenší slevování z náročnosti nemá ve vztazích, v procesu tvorby družného úsilí žádné opodstatnění.

Z některých dosavadních teoretických poznatků i praktických zkušeností od dvou motostřeleckých svazků můžeme vyvodit důležitý závěr, že stmelenosť štábu v pevný sourodý kolektiv a jeho akceschopnost velet vojskům za každé situace vyžaduje:

- důsledný kádrový výběr pracovníků velitelství divize podle třídní morálních a politických a odborných kvalit a hlubokého internacionálního citu;

- neustálou důkladnou a všestrannou politickou a odbornou přípravu všech příslušníků velitelství divize v otázkách vedení soudobého boje, s důrazem na praktickou činnost ve vojscích z hlediska organizace a vedení boje;

- aktivní ideově politickou práci mezi všemi pracovníky velitelství divize;

- přesné vymezení funkčních povinností každému jednotlivému pracovníku velení divize, včetně zastupitelnosti a důkladné sladění práce mezi jednotlivými

odděleními, součinnost v rámci oddělení i vně zabezpečit personálně a organizačně;

- uplatňovat v činnosti pracovníků velitelství divize vysokou organizovanost, operativnost, cílevědomost;

- neustále prohlubovat a rozvíjet mezi odděleními druhů vojsk, speciálních vojsk, služeb, politickým orgánem, stranickými a mládežnickými organizacemi vzájemné pevné soudružské vztahy.

Důstojníci velitelství divize přicházející do styku s velkým množstvím faktických údajů, které jsou nutným podkladem pro rozhodovací proces a základním předpokladem řízení vojsk.

Získané poznatky musí analyzovat s tvořivou dedukcí a co nejrychleji dospět k nejlogičtějšímu možnému řešení. Platí to v první řadě o vedoucích funkcionářích divize. Ti musí nejen dokonale poznat vojenskou problematiku, ale především musí znát perspektivu v jednotlivých fázích bojové činnosti. Velmi důležitá je schopnost dokázat se orientovat ve složité spleti politické, vojenské, ekonomické a technické problematiky, dokázat ji správně pochopit a sladit, umět předvídat, jak účinně ovlivnit vojenskou teorii a praxi, konkrétní bojovou činnost jako takovou v souladu s úkolem divize a armády.

Velitel sám pak musí mít jednu nezbytnou vlastnost — dostatek bojové odvahy a zejména takticko-operační rozhled. Nic tak neoslabuje bojeschopnost jednotek, jako nerozhodnost velitele, váhavost a pasivita těch, kteří nejčastěji inspirují jeho bojové myšlení, tj. především náčelníka politického oddělení, náčelníka štábu, náčelníka operačního oddělení, zpravodajského náčelníka a náčelníka dělostřelectva.

Každý vedoucí funkcionář musí současně chápat i neméně podstatnou stránku věci, že družné úsilí není jen jednotlivá snaha k zabezpečení a splnění vydaného rozkazu či nařízení. Je to především spoluúčast při tvorbě rozhodnutí a spoluodpovědnost za výsledek boje. Nechtějí-li velitel divize jakkoli talentovaný, není „sám voják v poli“. Musí se umět opírat o kádrově vybraný, připravený a organizovaný kolektiv. Náročné bojové úkoly kladou na činnost příslušníků armády vysoké nároky. Uspěje jen ten vedoucí funkcionář, který dovede vytvářet potřebný prostor i čas pro činnost podřízených.

Z bojových dokumentů a praktické činnosti vyplývá, že operativnost a účinnost pracovníků velitelství divize je podmíněná především:

- neustálým prohlubováním a zvyšováním ideově politických, teoretických vo-

jenských i praktických odborných znalostí;

— pohotovým, stručným a srozumitelným, obsahově jasným ukládáním konkrétních politických a odborných úkolů podřízeným, kontrolou a pomocí při jejich plnění, hodnocením, jak byly uložené úkoly splněny, včetně ocenění práce jednotlivců;

— zpracováním veškerých informací a bojových dokumentů obsahově stručných a srozumitelných — přehledných, s vysokou štabní kulturou, přesnými údaji a propočty;

— volbou co nejefektivnějších způsobů stranickopolitické a velitelsko-štabní práce, která zabezpečuje vysokou organizovanost bojové činnosti v dané konkrétní situaci;

— zavedením a zvládnutím veškeré dostupné mechanizace a automatizace ve štábech, jako důležitého prostředku velení na stupni divize a výše;

— neustálým vylepšováním metod a forem práce na velitelství divize, hledáním a praktickým ověřováním dokonalejších způsobů metodik.

Podřízené útvary a jednotky, jejich štáby musí cítit ve své činnosti, že velitelství divize je v politické a odborné práci příkladem náročnosti, přesnosti, důslednosti a včasnosti plnění bojových úkolů. Přístup pracovníků nadřízeného velitelství se má vyznačovat důvěrou v ně, hlubokou úctou k lidem, citlivým a taktickým přístupem k podřízeným. Tyto nutné vztahové znaky, které posilují a prohlubují různé úsilí v systému práce štábu, by měly být středem pozornosti především pracovníků politického orgánu. Kdo jiný, než političtí pracovníci musí správně chápat a citlivě reagovat, aby se tyto lidské vlastnosti uplatnily v činnosti důstojníků a vojáků v době, kdy je situace krajně napjatá.

Neméně nutným požadavkem je udržení organizovanosti a přesnosti plnění úkolů v kritických situacích. Ne vždy se bude bojová situace pro nás vyvíjet příznivě. Pak bude nutné veškeré úsilí zaměřit ke stmelení kolektivů na všech stupních velení a vytvořit takové pracovní prostředí, ve kterém by nebylo cítit tlak velitele, ale aby podřízený velitelé a štáby pocítovali pevnou oporu zkušenějších soudruhů, u nichž vždy najdou v kritickém čase plné pochopení a porozumění. Takový postup je přímým a praktickým výrazem jednotného a družného úsilí. Je zřejmé, že tyto znaky musí vycházet již z mírového výcviku. Ve skutečné bojové činnosti — ve válce pak půjde o jejich zvýraznění a

praktické opodstatnění. Průvodním jevem vysoké náročnosti by se měl rovněž stát velitelský takt, vřlost, srdečnost a upřímnost. To není v rozporu s vysokou náročností velitele. Tyto vlastnosti podřízených na všech stupních u nadřízeného vždy vycítí z jeho jednání a dovedou je stejně splácet. Ten velitel a politický pracovník, který ve svém jednání tyto vlastnosti uplatňuje, má u podřízených v okruhu své působnosti nejen vysokou autoritu, ale požívá všeobecnou úctu a oblibu. Svým jednáním vytváří ovzduší důvěry, které je z hlediska družného úsilí nezbytné. Náročný velitel nesmí strpět neurčitá hlášení a dohady, které nemají reálný, opodstatněný podklad. Velitelská a politická hlášení a informace musí být vyčerpávající a obsahově stručná a jasná. Vystane-li nutnost hlubší bojové analýzy u toho kterého útvaru či jednotky, které plní svěřený úkol, na jehož splnění závisí úspěch divize, bude velitel divize, náčelník politického oddělení vysílat zpravidla přímo na místo bojové činnosti toho pracovníka, u kterého je předpoklad analyzátní schopnosti a postupu i záruka nej správnějšího řešení, a který zároveň dokáže předložit hlášení, nebo návrh pro nařízení s využitím přehledu o daném stavu na základě ucelené analýzy.

Vytvářet potřebný prostor pro družné úsilí, to vyžaduje mnohdy od vedoucích funkcionářů kromě jiného, aby okruh jejich nejbližších spolupracovníků a podřízených vycítili, že nesou za své rozhodnutí plnou odpovědnost a že při dosažených úspěších zachovávají nejvyšší projev skromosti.

Velmi důležité pro koordinační činnost jednotlivých pracovišť (oddělení) divize je stanovení přijatelného, ale potřebného pracovního režimu — řádu, který musí u všech pracovníků na jednotlivých stupních zakotvit pevné a neměnné návyky. Tato zásada má z hlediska jednotného úsilí nesmírný význam v tom, že lidé si zvyknou na určitý systém a jejich vztahy se tím nenaruší, ale naopak zpevní. Vzájemně svůj pracovní řád respektují a vytvářejí si tím i ovzduší důvěry, vzájemné úcty, pochopení a ovzduší spolupráce a pomoci.

Štáb divize je současně povinen dát podřízeným útvarům, součástí a jednotkám co největší čas na jejich vlastní přípravu pro plnění úkolů. V tomto směru je potřebné zabezpečovat včasné informování velitelů a štábů podřízených útvarů a jednotek o situaci.

Soudobý rozvoj vojenství, z hlediska taktiky a operačního umění, klade na velitelsko-štabní a politické orgány v jejich

činnosti nezbytné požadavky, ke kterým patří především:

— odpovídající teoretická příprava: ideově politická, výchovná a vojenskoodborná,

— potřebné organizační a řídicí schopnosti,

— jasný úsudek,

— velká vytrvalost a současně potřebný talent,

— neúnavnost, houževnatost a pracovitost,

— sebeovládání a přesnost plnění úkolů,

— nutná tvrdost (náročnost) k sobě a podřízeným i patřičná strohost, ale zachování potřebného taktu,

— z hlediska vojenské činnosti nutná třídně politická principiálnost a zásadovost,

— nezbytný internacionální přístup k využívání a předávání bojových zkušeností,

— neustálá vysoká aktivita a iniciativita a potřebná samostatnost,

— psychická a fyzická odolnost a připravenost.

Práce politického oddělení musí pomáhat rozvíjet a prohlubovat úroveň vzájemných soudružských vztahů ve smyslu shora uvedených zásad a jednoznačně posilovat nedílnou velitelskou pravomoc. Musí současně pomáhat velitelům věcnými, konkrétními rozbory morálně politického stavu na příkladech ukazovat a popularizovat

vat klady a současně ukazovat projevy povrchnosti, unáhlenosti, polovičatosti, formální přístup k plnění úkolů se všemi důsledky, které z lidských nedostatků plynou a odrážejí se v pracovní činnosti jednotlivců a kolektivů a v dosažených výsledcích.

Zásadou však zůstává, aby při nesmílivé adresné kritice byl vždy zachován takt, aby nedocházelo ke snižování lidské důstojnosti, aby kritika nebo výtky z úst velitelských či politických orgánů byla povzbuzením i poučením. Lidé se dopouštějí chyb a omylů i při nejlepší snaze. Toho si musí být vedoucí pracovníci vždy vědomi. Vedoucí funkcionář by měl kromě jiného umět v pravý okamžik zarazit a napravit člověka a postupovat přitom měkce, uvážene, avšak rozhodně a s patřičným důrazem. Získat člověka pro věc, dokáže jen citlivá politickovýchovná práce, vysoká náročnost k lidem, ale i nejvyšší úcta k nim.

Zásadová, otevřená, principiální, ale vždy upřímně míněná kritika, která učí velitele a vojáka poznat příčiny nedostatků, analyzovat situaci a pomáhat najít sama sebe, je jedním z mnoha článků, které vytvářejí, prohlubují a upevňují vztahy a pomáhají navodit ovzduší jednotného a družného úsilí.

Proto práce s lidmi, jejich poznávání, výchova a příprava musí tvořit rozhodující oblast činnosti velitelských a politických orgánů, organizací strany.

Průzkumové zabezpečení prvního jaderného úderu

Na základě současné praxe můžeme odůvodněně konstatovat, že největším problémem v použití raket s jadernou náloží (ale i jiných jaderných nosičů) je získání cílů. Tato oblast je i nejslabším článkem v celém komplexu otázek a úkolů v použití těchto prostředků.

Složitost a obtížnost vyhledávání cílů je proto tak vysoká, že se dotýká mnoha souvislostí, podmiňuje ji mnoho vztahů a vyžaduje mnoho předpokladů, jejichž existenci můžeme jen těžko zaručit.

V důsledku rozvoje válečné techniky a z ní vyplývajících způsobů vedení boje a operace existuje již dlouhou dobu takový stav, který si vynucuje nejen technické řešení otázek vlastního vyhledávání cílů pomocí průzkumných orgánů, ale ještě před touto činností i řešení otázek umožňujících použití průzkumných orgánů jako takových. Umožnění činnosti průzkumných orgánů nemůžeme hledat jen v kvalitě zpravodajské činnosti, tedy např. v řízení průzkumu, ale zejména v oblasti použití druhů vojsk, které tyto výhodné podmínky pro průzkum musí v první řadě vytvořit. Tam je však velká obtíž. Použití těchto druhů vojsk je opět závislé na průzkumné činnosti. Kruh se tedy uzavírá a problém se vrací tam, odkud vyšel.

Jako názorný příklad, který můžeme zobecnit, uvedu případ s jednotkami protiletadlových řízených střel protivníka v systému komplexní a kompaktní PVO. Tento systém bude zejména na začátku války zcela jistě existovat.

Víme, že zatím nejefektivnějším průzkumným orgánem k získání podkladů pro rakety je průzkumný letec. Ten ale nemůže úspěšně plnit úkol, dokud nerozbijeme kompaktnost a komplexnost PVO systému zmíněného typu. Letec sám to není schopen učinit — viz zkušenosti z poslední izraelsko-arabské války. Letec bude muset mít proto pro jeho průzkumnou činnost vytvořeny podmínky, a to průlet. Za těchto okolností mohou být protiletadlové řízené střely protivníka ničeny pozemními raketami. Problém je však v tom, kdo jim pro

to dá průzkumové podklady. Hledá se tedy průzkumný orgán, který bude s to rychle, přesně a z velkého prostoru dát raketám podklady o protiletadlových řízených střelách, aby mohly být zničeny, pak mohl průzkumný letec přiletět do prostoru průzkumového zájmu a odtud dodat opět našim raketám podklady pro ničení rozhodujících objektů pro výsledek boje a operace. Situace je opravdu složitá. Spolu s tím se však může dotýkat v plné míře i problémů spojených s vysazením skupin hloubkového průzkumu a konečně i průchodu průzkumných skupin.

To je tedy jeden vážný moment.

Další spočívají v tom, kdy a kde a hlavně jaké průzkumné orgány použít, aby včas, s odpovídající přesností a v potřebném rozsahu (a zároveň bez velké pravděpodobnosti vlastního zničení) dodaly nutné údaje o cílech pro jaderné údery.

Článek si v tomto smyslu neklade za cíl poskytnout vyčerpávající a univerzální návod na řešení této problematiky. Jeho smyslem je uvést věci tak, aby o nich mohli realizátoři těchto otázek všestranně uvažovat. Výklad problematiky kromě toho nebude úzce zpravodajský (průzkumný), ale především z vševojenského hlediska. Všechny momenty, které se týkají použití vlastních raket, jsou pak jen okrajového charakteru, přesněji řečeno: jejich vliv se omezuje na očekávání údajů v jistém stupni přesných a úplných.

Dvě předpokládané varianty doby prvního jaderného úderu

Průzkumově zabezpečit znamená předcházet. Činnost průzkumu, časově vzato, probíhá před činností uživatele zpráv. Z tohoto hlediska je podstatné všimnout si charakteristiky obou předpokládaných variant doby jaderného úderu. Předpokládejme doby dvě: se zahájením války a v jistém časovém odstupu od jejího zahájení. Je nesnadné snažit se nějak priorizovat co do četnosti možného výskytu kteroukoli předpokládanou variantu. Berme proto obě jako fakt.

Z hlediska průzkumu, tedy získání podkladů pro jaderné údery, je u jednotlivých možností takováto situace:

a) první jaderný úder se zahájením války

Do jisté doby před zahájením války máme naprosto všechny nutné průzkumové podklady o sestavě nepřítele, z níž můžeme vybrat potřebné cíle. Tím rozumíme, že k dispozici máme nejen zprávy o umístění možných cílů, ale že to jsou zprávy i pravdivé, permanentně prověřované a sledované, že to jsou zprávy co do přesnosti udání tohoto místa zcela vyhovující, že to jsou zprávy dokonale popisující charakter cíle co do druhu, rozlohy a stupně ukrytí. Vcelku pak jejich počet postihuje všechny možné prvky sestavy nepřítele, které mohou přicházet v úvahu pro jaderné údery.

Důležité je vědět, že získání těchto údajů probíhalo po měsíce a léta pomocí všech průzkumných (zpravodajských) možností, které máme v míru.

Je patrné, že všechny tyto skutečnosti se vztahují k mírovým posádkám (umístění) jednotlivých možných cílů.

Budeme-li předpokládat, že se první jaderný úder podaří uskutečnit za této situace, tj., že nepřítel nevyjde z mírových posádek, pak je průzkumově zabezpečení stoprocentní.

Pravdě daleko bližší situace bude však taková, za které se během několika hodin před zahájením války tato, pro nás tak výhodná, situace změní. Objekty (vojska) opustí své mírové posádky (umístění) a zaujmou jiné prostory. Zatím je lhostejné jaké, důležité je, že budou jiné a jinde. K postihnutí těchto změn máme tytéž orgány jako v mírové době. Časově vzato však pro zjištění nových skutečností nemáme k dispozici léta a měsíce, ale hodiny a minuty. Není proto těžké předpokládat výsledek průzkumu, probíhajícího za takovýchto podmínek. Zopakujme podstatné: v tomto případě budou pracovat v míru aktivizované orgány v mezích hodinových (připusťme, že někdy několikadenních) limitů. Ale nejen to, pro zpravodajské vyhodnocení výsledků průzkumu budou rovněž k dispozici nesrovnatelně kratší časy než v míru, v době před touto změnou a na prověřování došlých zpráv nebude obvykle vůbec čas ani prostředky.

Nejde však jen o to zjistit nově vzniklou sestavu nepřítele; obtížnost jsem ukázal. Problém bude i se zjištěním toho, že mírová sestava již není v dosa-
vadních místech.

Celkově proto můžeme vzhledem k uvedeným skutečnostem konstatovat, že průzkumové zabezpečení prvního jaderného úderu se zahájením války může být úspěšné jen v tom případě, když budou úderu uskutečněny ještě v době setrvání nepřítele v mírových posádkách.

b) první jaderný úder v jistém momentu po zahájení války

Tento „jistý moment“ může nabýt hodnoty několika dní. Jejich počet nemůžeme přesně stanovit, ale to nebrání tomu, abychom stanovili charakteristiku tohoto případu z hlediska průzkumového zabezpečení.

Co je podstatné? Především volnost průzkumového jednání. To znamená, že jsou aktivizovány všechny ty orgány, které se používají za války a spolu s nimi i ty, které bez přerušení pokračují v činnosti vedené již v době míru.

Dále je podstatné, že objekty nepřítele, vhodné pro volbu jako cíle jaderných úderů, se aktivně projevují palbou nebo pohybem. Spolu s tím je však zřejmé, že celá sestava nepřítele, kromě stabilních týlových a technických zařízení, si téměř nic neuchová ze své mírové dislokace.

Doba, která uplynula od začátku války, v sobě zahrnuje proto možnost nejen prozkoumávat tuto novou (bojovou, operační) sestavu nepřítele, ale spolu s tím i předchozí vytváření podmínek pro úspěšné použití průzkumných orgánů. Předpokládá to však dodržet zásadu, že průzkum musí plnit dva úkoly současně. První je průzkumové zabezpečení bojové činnosti, vedené konvenčními prostředky, a druhý představuje vyhledávání cílů pro první jaderný úder. To je jistě složitější záležitost než v první variantě, kdy veškeré úsilí má být položeno k zabezpečení prvního jaderného úderu, z něhož pak vyplývá úspěch (a tedy i průzkumové potřeby) konvenčních sil a prostředků boje a operace. Ve druhé variantě je nutné položit důraz na oba úkoly.

Srovnáme-li výhody a nevýhody uvedených variant, pak v prvním případě je kladem absolutní znalost všeho potřebného pro volbu úderů. Překážkou je však to, že od jisté doby nemáme ani čas, ani dostatek orgánů, abychom mohli změnu „mírové“ situace průzkumově postihnout. U druhého případu je kladem volnost průzkumového jednání, totální aktivizace všech průzkumných prostředků a možnost vytvoření vhodných podmínek pro jejich použití. Nedostatkem však je skutečnost, že vyhledáváme sestavu nepřítele zcela novou a z mírových dislokačních údajů nemůžeme prakticky nic využít.

Charakteristika průzkumných orgánů schopných dodat podklady pro jaderné úder

Pro posouzení schopnosti nebo neschopnosti jednotlivého průzkumného orgánu je nutné brát v úvahu přesnost udání místa a rozsah popisu objektu pro jaderný úder. Hlavním kritériem je přesnost. Obecně platí, že pro taktické raketové prostředky je požadována střední chyba do 150 m a pro operačně taktické do 300 m. To je maximální možná mez. Efektivnějších výsledků by bylo úderem dosaženo, kdyby v prvním případě byla chyba snížena pod 100 m a v druhém pod 200 m.

Popsání cíle z hlediska jeho charakteristiky obsahuje minimálně rozlohu, stupeň ukrytosti, činnost cíle a pokud možno prognózu vývoje této činnosti.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem může to z dosavadních našich používaných průzkumných orgánů řešit jedině člověk, byť používá určitou průzkumnou techniku. Přechod k průzkumným orgánům bez přímé účasti člověka tvoří pak bezpilotní řízené střely, které snímají prostor průzkumu. Nejlepším průzkumem může pak v tomto smyslu být průzkumná družice, míněno obecně a vzhledem k dosavadní praxi zkoumaného stupně jen teoreticky. V podmínkách frontové operace jsou to pak konkrétně tyto průzkumné orgány:

- průzkumný letec,
- skupina hloubkového průzkumu,
- průzkumná skupina.

a) průzkumný letec

Přesnost požadovanou k využití pro raketový úder dosáhneme jen v případě, kdy letec vizuálním pozorováním stanoví souřadnice z mapy 50 000 nebo leteckého snímku. Při použití mapy 100 000 je 50% pravděpodobnost, že dosáhneme hodnot do 300 m a 50% pravděpodobnost, že je překročí. Při vzdušném snímkování dosáhneme požadované přesnosti udání cíle jen tehdy, kdy svislý letecký snímek překreslíme s použitím mapy 100 000 a většího měřítka nebo zhotovíme fotoplán.

Průzkumný letec může pracovat uspokojivě v tomto smyslu i tehdy, když udá cíl podle bodu na mapě (snímku) i bez vyčtení souřadnic. Cíl ovšem musí být přímo na tomto bodu.

Činnost průzkumného letce je z hlediska uvedených přesností možná jen ve dne, a to ještě za podmínek přijatelné viditelnosti. V noci je taková činnost vyloučena. Pro činnost průzkumného letce je nutné vytvořit podmínky zejména vytvořením průletového pásma v systému PLRS, popřípadě stíhacím doprovodem k čelení vlivu taktického letectva protivníka. Očekávat pak fotografování velkých prostorů a jeho opakování v krátké lhůtě není reálné. Průzkumný letec však v dosahu svého doletu může zjistit jakýkoli objekt, který plánujeme pro jaderný úder. Kromě toho může toto zjištění být relativně velmi rychlé a vždy rychlejší než pomocí jiného průzkumného orgánu.

b) skupina hloubkového průzkumu

Přesnost udání souřadnic cíle dosáhne skupina jen tehdy, kdy bude používat mapu 100 000 a většího měřítka. Rovněž přijatelný výsledek, i bez udání souřadnic, dosáhne při výskytu cíle na bodě, který je zobrazen na mapě.

Skupina hloubkového průzkumu může pracovat uspokojivě v kteroukoli den-
ní i noční dobu. Je však nutné vytvořit pro její činnost podmínky. Ty se týkají
spolehlivé dopravy do prostoru činnosti (k vysazení nebo shození). Činnost
skupiny je pak především vázána na místo prvního působení. Její manévr
v sestavě nepřítel je omezený, zejména z časového hlediska.

c) průzkumná skupina

Platí o ní totéž, co o skupině hloubkového průzkumu. Rozdíl je pouze ve
způsobu dosažení prostoru činnosti. I tomuto přesunu musí vyhovovat určité
podmínky, které představuje činnost nebo nečinnost nepřítel.

Výhody, které mají skupiny hloubkového průzkumu a průzkumné skupiny
oproti průzkumnému letci, totiž především činnost bez podstatného ohledu na
viditelnost a z toho vyplývající důsledky, jsou na druhé straně sníženy jejich
nevýhodami. Obojí nemohou být v prostoru průzkumného zájmu (pásmu prů-
zkumu) použity nijak zvlášť manévrově.

V současné době se předpokládá použití dalšího průzkumného orgánu jako
možného zdroje zpráv, aspoň zatím pro úder taktických raket. Je to průzkum-
ný vrtulník, který působí nad sestavou protivníka. Všechny úvahy v tomto
směru však zatím postrádají praktická východiska. Je proto otázkou času, kdy
bude moci být řečeno něco pravděpodobného o možnostech a zejména charak-
teristice tohoto průzkumného orgánu.

Kromě těchto tří hlavních druhů průzkumných orgánů můžeme uvažovat
i o dílčím využití zvukoměrného průzkumu ke zjištění údajů o nepřátelském
dělostřelectvu. V případě přesného určení ráže pak i tímto způsobem může být
dodán podklad pro úder taktickou raketou na dělostřelectvo schopné používat
jaderný granát. Podmínky pro přesnou a zejména nepřetržitou činnost zvuko-
měrného průzkumu jsou velmi náročné a nemůžeme je vždy zaručit. Proto
jsou možnosti tohoto orgánu jen okrajové.

Všechny ostatní průzkumné orgány můžeme předem vyloučit z našeho zá-
jmu. To neznamená, že je do systému průzkumu cílů pro jaderné úder ne-
zahrneme, ale musíme je vidět jen jako orgány doplnění nebo naopak iniciativní
řízení a vedení průzkumu třemi uvedenými vhodnými průzkumnými orgány.

Charakteristika objektů pro první jaderný úder

Zvláštní výběr objektů ničení pro ten který případ je jedna věc a obecná
charakteristika v úvahu přicházejících objektů je věc druhá. Z hlediska prů-
zkumu je důležité vědět, jak se tato suma možných objektů projevuje.

Začneme s výběrem tak, jak se časově ve skutečnosti budou projevovat.

a) sestava nepřítel v mírových posádkách

Jak ukazuje přehled situace k jakémukoli mírovému dni, je celá sestava
nepřítel členěna do těchto charakteristických prvků:

- kasárenské objekty se živou silou a bojovou technikou všech druhů
vojsk,
- kasárenské objekty a orgány velení a řízení (velitelství) s nutným spo-
jovacím aparátem,
- spojovací uzly v úkrytech různého typu a druhu (vojenské a teritoriální),
- letiště s leteckým parkem v celém komplexu a kasárenskými objekty
pro živou sílu,

- stabilní sklady munice a PHM v krytech a úkrytech,
- prvky produktovodů,
- palebná postavení baterií protiletadlových řízených střel (Hawk a Hercules),
- prvky řízení baterií, oddílů a skupin PLRS aktivizované v terénu,
- prvky řízení, uvědomění atd. taktického letectva, převážně v podzemních krytech,
- živá síla a bojová technika soustředěná ve vojenských výcvikových prostorech,
- stálé pohotovostní jednotky takticko-operačních řízených střel v prostorech bojového rozmístění (Pershing),
- stanoviště prostředků elektronické války.

Kromě prostředků, které jsou rozvinuty v terénu, všechny ostatní prvky jsou charakterizovány nakupením živé síly a techniky na nepatrném prostoru (kasárna) a v podstatě chráněny jen běžným typem zdiva. Rozvinuté prostředky se neliší od válečných sestav. Prvky řízení, zejména taktického letectva, jsou sice zjistitelné (a zjištěné), ale pro svou ukrytost jsou frontovými prostředky prakticky nezranitelné.

Popis všech potřebných veličin o uvedených objektech známe. Hlavním úkolem je v tomto období sledovat, zda objekty neopustily svá místa.

b) sestava nepřítele po vyhlášení poplachu a před zahájením války

Pro toto období je typické, že v kterémkoli z používaných druhů a stupňů poplachů NATO může dojít k opuštění mírových posádek. Nepřátelská sestava se pak může skládat z těchto prvků:

- kasárenské objekty se živou silou a technikou všech druhů vojsk (zejména operačních záloh, druhých sledů a mobilizovaných prvků),
- soustředění živé síly a bojové techniky ve skrytých prostorech,
- přesun živé síly a bojové techniky,
- stabilní a polní sklady munice a PHM,
- letiště (včetně polních), přičemž u části obsazených letišť může dojít ke změně místa,
- prvky řízení, uvědomování a navedení atd. taktického letectva v podzemních objektech a na mobilních stanovištích v terénu,
- živá síla a bojová technika soustředěná ve vojenských výcvikových prostorech,
- prostory bojového rozmístění operačně taktických raket,
- prvky produktovodů,
- stanoviště prostředků elektronické války,
- palebná postavení dělostřelectva u hranic a prostory bojového rozmístění taktických raket divizí prvního sledu.

Oproti prvnímu případu je zjevná změna v charakteru rozmístění. Minimum sil a prostředků je v kasárenských objektech a týlových zařízeních stabilního typu. Většina sil a prostředků je buď soustředěna, nebo se přesunuje mezi mírovou posádkou a prostorem soustředění, nebo mezi prostory soustředění (rozmístění) různých typů a účelů. Další část pak zaujala palebná postavení nebo prostory bojového rozmístění či stanoviště velení a řízení v terénu. Beze změny zůstávají jen objekty „teritoria“, jako sklady, přepravy, část velení, prvky produktovodů atd.

Protože je zároveň zaujat, již jako jedno z prvních opatření, kryt hranice a prostředky PVO jsou v pohotovosti, jsou v důsledku toho vytvořeny podmínky pro omezení našeho průzkumu v jistém směru a v jistém stupni nebo dokonce pro jeho znemožnění, pokud nepodnikneme činnost směřující k odstranění těchto příčin. Máme na mysli palbu, údery, diverzi, rušení atd.

c) sestava nepřítelů od zahájení války

V tomto období nabývá sestava obvyklých rysů a složení, které pro všeobecnou známost není třeba rozvádět. Důležité je však připomenout, že celá sestava nevznikla obvykle manévrem z mírových posádek přímo, ale většinou z prostorů nám ne dost dobře známých nebo úplně neznámých. Tedy ze soustředění různých typů a druhů. Avšak i v tom případě, kdyby vojska zaujímala z jakýchkoliv důvodů bojovou (operační) sestavu přímo z mírových posádek, pak je zde přesun v čase, po směru a do prostoru, o čemž opět nebudeme mít téměř žádné přesnější údaje. Vše to se totiž dělo ještě v době míru.

Kromě bojové (operační) sestavy vojsk se v určitém stupni zachovávají i některé stabilní prvky, jako sklady, letiště, spojovací uzly, přepravy atd.

Řízení průzkumu

Hlavním motivem všech opatření spadajících pod sféru řízení průzkumu objektů pro první jaderný úder je rozhodnutí vševojskového velitele, ve kterém stanoví předpokládané objekty ničení. Podklady pro realizaci tohoto ničení má pak dodat průzkum. Podklady v tomto smyslu rozumíme to, co umožňuje raketovým prostředkům vést efektivní údery. Každý údaj o takovém objektu ničení musí proto být pravdivý, zejména z hlediska časové platnosti, dále musí obsahovat polohu udanou s požadovanou přesností s celkovou charakteristikou.

Aby takový úkol mohl být splněn, musí řízení průzkumu řešit:

- výběr průzkumných orgánů,
- prostor jejich použití,
- čas jejich použití.

Tedy stručně řečeno: který průzkumný prostředek bude použit do určitého prostoru k určité době s tím, aby splnil požadavky vševojskového velitele vzhledem k jeho zámyslu ničit vybrané objekty.

Mezi formálními možnostmi a reálnými možnostmi průzkumných orgánů je však velký rozdíl. Ten je dán vlivem konkrétní situace a zvláštních podmínek. Především spočívá v tom, že průzkumné orgány musí akceptovat souvislosti a vztahy, které se v daném čase a prostoru vyskytnou. Průzkumné orgány nepůsobilí odtrženě, samostatně a svou funkci a možnosti mohou uplatnit jen v závislosti na těchto podmínkách. Prvním takovým hlavním vztahem je vztah mírové situace a průzkumu. Druhým např. vztah průzkumných orgánů k činnosti nepřítelů zabraňující průzkumu. Třetím např. předání výsledků a sebezničení prostřednictvím uživatele zprávy. Existují ještě další závislosti, které není třeba na tomto místě uvádět.

a) řízení průzkumu do zahájení války

Již jsem uvedl, že pro potřeby prvního jaderného úderu se zahájením války můžeme použít jen ty orgány průzkumu, které jsou aktivizovány již v míru. Pro upřesnění je třeba doplnit, že v určitých lhůtách se aktivizují i jiné orgá-

ny, v míru normálně nepoužívané. Ale vcelku jsou všechny buď nepřesné (rádiový a radiotechnický průzkum), nebo nemají potřebný dosah přes státní hranici (pozorovací systém pozemní a vzdušný). Hlavním omezujícím činitelem je nemožnost masově vstupovat na území nepřítele ať po zemi, nebo vzduchem. Není volnost průzkumového jednání. I když budeme uvažovat o jednotlivých narušeních území protivníka, nic to na situaci nezmění. Vzhledem ke změnám, které právě v tomto období probíhají v sestavě nepřítele, nemůžeme očekávat žádné zjišťování podstatných údajů a ani ne údajů příliš četných. Situace je taková, že většina našich průzkumných orgánů, a v tom všechny ty, které jsou jediné vhodné, není v činnosti. Všechny aktivizované, ať jednotlivě nebo vcelku, nemohou dát potřebné podklady. Proto první jaderný úder před zahájením války může být úspěšný jen za toho předpokladu, že zasáhne protivníka v jeho mírových posádkách.

I kdybychom uvažovali tak, že pro frontu dodá k tomuto účelu podklady někdo z vyšších stupňů velení, pak to budou údaje omezeného rozsahu; pro taktické rakety nemůžeme cíle očekávat vůbec a pro stupeň armády jen nepatrné množství. Jedinou reálnou perspektivou vyřešení tohoto úkolu je možnost využití průzkumné družice pro potřeby stupně divize — armáda — front.

Řízení průzkumu proto spočívá především v aktivizaci průzkumných orgánů nepřekračujících státní hranice, vyhodnocování jimi získaných zpráv k vytvoření si všeobecného přehledu o situaci nepřítele a spolu s tím využití těchto podkladů pro prostorové úkolování těch průzkumných orgánů, které budou moci být zasazeny od okamžiku volnosti průzkumového jednání. To také předpokládá přípravu těchto orgánů k co nejrychlejšímu zasazení až to bude možné.

b) řízení průzkumu po zahájení války

Obsah řízení je v nejobecnější rovině opět dán výběrem druhu, prostoru a časových relací použití průzkumných prostředků. Tomu však musí předcházet opatření, která činnost průzkumných orgánů vůbec mohou umožnit.

První jaderný úder bude veden v určitém časovém, snad několikadenním odstupu od začátku války. V tomto časovém rozpětí musí průzkum dodat potřebné podklady o objektech, jejichž druh a počet stanovil v té nejobecnější podobě vševojskový velitel. Protože průzkum bude probíhat již se všemi průzkumnými orgány, je situace příznivější než tomu bylo do zahájení války.

Řízení průzkumu obsahuje však vedle této oblasti i uspokojení potřeb a dodání podkladů pro rozhodování a palbu za podmínek války vedené konvenčními prostředky a způsoby. Bude proto vhodné, aby průzkumné orgány byly úkolovány i s přihlédnutím k těmto potřebám: jak vzhledem k počtu úkolů tak času i pořadí důležitosti zjištění. Všimněme si nyní jen těch okolností, které se týkají získání podkladů pro první jaderný úder. Ten je záležitostí frontu. To však neznamená, že stupně armáda a divize se nebudou podílet na získání cílů. K tomu, aby tyto cíle mohly být plánovitě a organizovaně zjištěny, přispěje jejich rozdělení mezi jednotlivé stupně velení. Z toho pak vyplyne i prostorové úkolování průzkumných orgánů. Rozhodně není vhodné, aby všichni prozkoumávali všechno a pak se z výsledků dělal jakýsi výběr a rozdělení. Apriorní, aspoň rámcová delimitace cílů je proto důležitým předpokladem úspěšného řízení i vedení průzkumu. Delimitovat však není věcí zpravodajských orgánů, ale vševojskového velení.

Výběr vhodných orgánů průzkumu bude proto ovlivněn charakterem cíle, o kterém předpokládáme, že bude ničen raketovými prostředky příslušného stupně. Prostor použití tohoto průzkumného orgánu bude ovlivněn jednak předpokládaným umístěním cíle a jednak dosavadními průzkumnými údaji o něm.

Zbývá si všimnout časových relací. Uvedl jsem již, že do zahájení války byla učiněna všechna nutná přípravná opatření pro aktivizaci průzkumných orgánů i od okamžiku volnosti jednání. Na časový průběh má nyní vliv doba

- na vytvoření podmínek pro průzkumnou činnost,
- nutná k dosažení prostoru průzkumu,
- na vlastní zjišťování cíle,
- nutná na předání výsledků průzkumu využiteli.

Všechny tyto časy budou kratší než čas od zahájení války do prvního jaderného úderu. V této době dojde k plné aktivizaci průzkumu i s možností operativně řídit podle vývoje situace na bojišti.

Pro operativní řízení platí zásada, že hlavním orgánem má být orgán nejmobilitnější. Méně pohyblivé orgány proto již hned od začátku mají být použity daleko uvážlivěji a promyšleněji na takové objekty průzkumu, které se s velkou pravděpodobností v určitém prostoru vyskytují. Přitom však využívání zpráv má být všestranné, např. jak od letce k průzkumné skupině, tak naopak atd.

Vytvoření podmínek pro průzkum

Aby mohlo být využito průzkumných orgánů, které mají působit nad nebo v sestavě protivníka s nadějí na dodání očekávaných zpráv, je třeba především zaručit, že dosáhnou určených prostorů průzkumu. To se především týká vyřazení těch sil a prostředků nepřítele, které působí proti vzdušným cílům. Svou činností totiž mohou velmi snadno zabránit průletu průzkumného letce a zároveň znemožnit i přelet skupin hloubkového průzkumu. V první řadě se to týká protiletadlových řízených střel, v druhé řadě taktického letectva nepřítele.

Hovoříme-li o protiletadlových řízených střelách, máme na mysli ty jednotky a typy zbraní, které vytvářejí souvislá pásma v několika za sebou řazených liniích; tedy konkrétně dnes střely Hawk a Hercules. Pokud se týče taktického letectva, pak v úvahu přicházejí především jednotky stíhacího letectva PVO.

a) možnosti pro první jaderný úder se zahájením války

Chceme-li posoudit možnosti zjištění nějakého objektu průzkumu, pak se musíme nejprve ptát, čím se tento objekt projevuje. Z toho vyplyne, který průzkumný orgán je schopný tyto projevy zjistit. Tuto schopnost zjišťování však musíme dále posoudit vzhledem ke všem konkrétním podmínkám.

Protiletadlové řízené střely se projevují především nakupením bojové techniky a živé síly na určité ploše. Přitom jednotlivé prvky sestavy mají svůj charakteristický tvar a obrys. Dále se tento objekt projevuje palbou. V našem případě to však ještě nepřichází v úvahu (je mírová situace). Konečně je pak tam činnost rádiových a radiotechnických prostředků pro průzkum, velení a řízení palby. Tyto projevy jsou ve své většině permanentní, bez ohledu na mír nebo válku. Jsou proto také za této situace jediným zdrojem zpráv o jednotkách protiletadlových řízených střel v palebných postaveních. Jistěže kromě agen-

turní činnosti, která někdy může postihnout některá palebná postavení. Uvedené rádiové a radiotechnické prostředky se vyskytují na dvou místech. Jednak v sestavě palebných baterií, jednak na stanovištích řízení palby oddílů a skupin.

Zjištění kteréhokoli místa má stejný význam a při jeho zničení vyřazujeme palebný efekt. Do zahájení války můžeme zjišťovat jen pomocí rádiového a radiotechnického průzkumu, což při nepřesnosti neumožní využít výsledků průzkumu pro vlastní palbu ani úder. Jediným prostředkem dodávajícím ještě do zahájení války uspokojivě přesné výsledky může někdy být agenturní průzkum. Takové je reálné ohodnocení v oblasti zjištění protiletadlových řízených střel do zahájení války. Prvním vhodným orgánem zjištění mohou být průzkumné skupiny od doby, kdy po zemi dosáhnou prostorů rozmístění uvedených objektů. Toto dosažení potřebných prostorů by se však muselo dít ještě v době míru a při hromadném použití průzkumných skupin. To při současných koncepcích není možné. Celý systém PLRS není proto do začátku války průzkumově postižitelný tak, aby to umožnilo jeho zničení a vytvoření podmínek pro průlet průzkumného letectva a dopravu skupin hloubkového průzkumu.

Obdobná situace je se stíhacím letectvem nepřítele. Množství připravených letišť a možný manévry na ně před zahájením války nebo současně s ním nedává mnoho nadějí na zjištění skutečného rozmístění stíhacích letounů a na jejich následné ničení v těchto místech.

Pokud se týče použití průzkumných skupin, pak vzhledem k terénu i poměrné nasycenosti fronty kolem hraničních přechodů nemůžeme předpokládat jejich postup na dopravních prostředcích a tedy rychlé dosažení potřebných hloubek či možnost manévru po ose postupu. Proniknout sice mohou, ale jen pěšky; z toho vyplývají velmi nepříznivé časové možnosti.

Můžeme proto konstatovat, že vytváření podmínek pro činnost průzkumných orgánů není do zahájení války dost dobře možné. Dokonce i po jejím zahájení bude trvat jistou dobu, než zjistíme potřebné podklady. To všechno souvisí s celkem neřešitelnými problémy v oblasti získání průzkumných podkladů pro první jaderný úder, který by měl být úspěšně veden se zahájením války. Jedinou reálnou nadějí je překlenutí všech uvedených nedostatků použitím nového průzkumného orgánu. Tím je průzkumná družice.

Nedbat účinnosti uvedených systémů protivníka a vyslat průzkumného letce a dopravní prostředek se skupinou hloubkového průzkumu nemá nic společného s nutným rizikem, které musíme podstoupit ve válce vždycky, ale souvisí zcela jasně s hazardem.

b) možnosti pro první jaderný úder v průběhu války

Vyřazení systému PVO jako kompaktního činitele je proces, který začíná v první řadě využitím zpráv rádiového a radiotechnického průzkumu spolu s agenturními údaji. Upřesnění údajů pro palbu dělostřelectva (rakety ještě nejsou použity) je pak především dílem průzkumných skupin. Kromě toho je výhodné používat k ničení i diverzní prostředky. Ovšem i od našeho letectva můžeme očekávat jisté výsledky, byť za cenu dosti velkých ztrát. K tomu je však potřeba čas. Ten je dán rozmezím mezi zahájením války a dobou zahájení prvního jaderného úderu. Úlohu přitom hraje volnost průzkumného jednání v první řadě a čas potom v druhé řadě. Vždy můžeme organizovat rušení rádiových a radiotechnických prostředků PVO nepřítele. Kdybychom k tomuto výčtu možností mohli přiřadit i faktor použití podkladů z průzkumných dru-

žic, pak můžeme vcelku přijatelně hovořit o naší schopnosti vytvořit podmínky pro činnost našim dosud nejkvalitnějším průzkumným orgánům.

Hovoříme-li o této druhé variantě vedení prvního jaderného úderu, je odůvodněné se domnívat, že doba jeho uvažovaného zahájení, vedle jiných hledisek, je vyvozená právě z možnosti zjistit průzkumné údaje. Problematika se dotýká obou potencionálních protivníků.

Závěr

V průzkumovém zabezpečení prvního jaderného úderu hraje rozhodující roli použití průzkumného letectva, skupin hloubkového průzkumu a průzkumných skupin. K tomu, aby mohly uplatnit svou schopnost získat cíle pro jaderné údery, musí být vytvořeny určité podmínky. To se především týká podstatného narušení systému PVO protivníka. Ve všech případech je pro reálné hodnocení nutné rozlišovat význam slova „schopnost“ od skutečných výsledků průzkumu.

Vzhledem k celkové situaci před zahájením války nemůžeme očekávat, že budou uspokojivě zjištěny cíle pro první jaderný úder se zahájením války. Situace je pro nás příznivá jen za předpokladu, že budou využity zprávy získané v mírovém období, totiž údaje o mírové dislokaci, kterou nepřítel do zahájení našeho prvního jaderného úderu nezmění. Se současnými orgány průzkumu a koncepcemi činnosti do zahájení války nemůžeme jiný případ uspokojivě řešit.

Lepší vyhlídky na získání podkladů pro první jaderný úder máme v případě, kdy tento bude veden až v průběhu vedení války. K tomu je pak nutné vytvořit podmínky pro úspěšnou činnost průzkumných orgánů, vytypovaných jako jedině schopných dodávat přesné a úplné údaje o cílech.

Pro úspěšnou činnost průzkumu je vhodné předem delimitovat cíle pro jaderné údery mezi stupeň divize, armády a frontu. Na tomto základě vést na těchto stupních konkrétní průzkum.

Ostatní průzkumové orgány, kromě tří vzpomínaných, jsou důležitým doplňujícím zdrojem informací jak k vyhodnocení cílů, tak i k iniciování dalšího průzkumu.

Velmi důležitým momentem pro úspěšné řešení průzkumového zabezpečení ve všech směrech by byl vstup průzkumové družice do dosavadního systému průzkumu. Tato okolnost (zatím jediná) by vyvolala kvalitativní změnu.

Význam vysoké uvědomělé kázně pro zabezpečení nepřetržité bojové pohotovosti ČSLA

Boj za získání iniciativy a časového předstihu v soudobé válce bude veden s velkými ztrátami na lidech a technice. Vojska budou muset často v nejkratší době měnit cíl svého úsilí, manévrovat, působit bez těsného dotyku se sousedem, překonávat pásma zamořená radioaktivními látkami, vést boj ve dne i v noci atd.

Jaderné údery nepřítelů mohou způsobit u vojsk silné psychické otřesy a strach, mohou vést k všeobecné lhostejnosti, k neschopnosti správně reagovat na situaci a plnit bojový úkol.

Možnost nenadálého napadení ČSSR a ostatních socialistických států agresivním nepřitelem vyžaduje, aby již v době míru

byl každý jednotlivec, jednotka, útvar či svazek připraven k plnění základních úkolů nezbytných pro obranu své vlasti. Mezi tyto úkoly patří uvedení do plné bojové pohotovosti v kasárnách nebo v prostoru soustředění, zastavení agresora na státních hranicích, zabránění jeho proniknutí na naše území a v součinnosti s ostatními armádami států Varšavské smlouvy mu zasadit zdrcující úder. Všechny tyto úkoly však mohou být splněny jen tehdy, budou-li příslušníci ČSLA bez rozdílu zda jde o vojáky z povolání, nebo základní služby, přistupovat k plnění svých povinností s uvědomělou **vojenskou kázní**.

* * *

Kázeň je složitý společenský jev, který v obecné podstatě vyjadřuje úroveň uvědomělého plnění povinností každého občana socialistické společnosti, respektování požadavků a principů jejího vývoje, dodržování socialistické zákonitosti a základních norem, které regulují společenský život.

Z toho můžeme vyvodit charakteristiku **vojenské kázně**. Je to kázeň, která je založena na uvědomělosti, oddanosti věci socialismu, na hlubokém pochopení své povinnosti a odpovědnosti za obranu socialistické vlasti a celého socialistického tábora.

Výrazným rysem vojenské kázně v ČSLA je uvědomělý, aktivní a iniciativní vztah vojáka k vojenské službě. Nejde tedy jen o pasivní snášení těžkostí a strádání vojenské služby. Uvědomělá vojenská kázeň

zavazuje každého příslušníka ČSLA, aby všestranně napomáhal při jejím upevnování, byl družný a pomáhal ostatním. Z tohoto hlediska je vojenská kázeň takový stav, kdy vojáci hluboce chápou politiku KSČ, jsou odhodláni k boji, dovedně zacházejí se svěřenými zbraněmi a ovládají bojovou techniku.

V mírovém životě zahrnuje vojenská kázeň komplex opatření, která zabezpečuje nejlepší splnění úkolů bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy, dodržování vojenského režimu, plnění příkazy, rozkazů, řádů a předpisů, soudružského vztahu ke kolektivu, chování na veřejnosti atd.

V době války se projevuje vojenská kázeň kromě uvedených vlastností též statečností, pevností, směrlostí, iniciativním plněním bojových úkolů, uvědomělým

ovládáním a řízením svého jednání i v podmínkách hrozícího jaderného napadení, v terénu zamořeném radioaktivními látkami, při odstraňování následků jaderného napadení, při překonávání jiných nebezpečných situací, námahy a vzniklých obtíží. Je to schopnost bezvýhradně se podřizovat rozkazům a nařízením velitelů.

Současně však vysoká specializovanost (dělbá činnost) vojáků při obsluze techniky, zvýšený stupeň samostatnosti malých bojových kolektivů, rychlé změny situace na bojišti, častá činnost v odtržení od hlavních sil a z toho vyplývající nemožnost vydat podrobný rozkaz vytvářející situaci, kdy činnost jednotlivých vojáků mohou řídit jen rámcové pokyny velitele. Proto na stupni samostatnosti, sebekázně a iniciativy vojáků bude záviset úspěch či neúspěch vyřešení vzniklé situace a splnění úkolu.

Používání zbraní hromadného ničení se vyznačuje fyzickým i silným psychickým účinkem na vojska. To může záporně ovlivnit průběh bojové činnosti, snížit odolnost vojáků, vyvolat zmatek, popřípadě i paniku. Všechny tyto okolnosti vyžadují od vojáků vysokou vojenskou kázeň, vypěstovaný cit osobní zodpovědnosti, schopnost sebezapření a sebeobětování se pro splnění úkolu.

Nové požadavky na vojenskou kázeň, které vyplývají ze změn v charakteru globální války a způsobu vedení operací a boje, daly podnět k vytvoření nových kategorií vojenské kázně. V současné době např. rozeznáváme kolektivní (součinnostní) kázeň, technicko-technologickou kázeň, časovou a prostorovou kázeň, kázeň pohotovostních sil apod.

Kolektivní (součinnostní) kázeň je schopnost důsledně a přesně plnit společné úkoly v družstvech, osádkách a obsluhách jednotlivých zbraní i mezi součástmi a jednotkami. Patří tam i součinnostní kázeň, která vyplývá ze vzájemných vztahů mezi útvary, svazky jednoho druhu vojska, mezi různými druhy vojsk, místními vojenskými správami, ale i s lidovými milicemi a složkami Federálního ministerstva vnitra. Na nejvyšší úrovni se projevuje v plnění závazků armád Varšavské smlouvy.

Kolektivní kázeň nabývá na významu proto, že ČSLA je stále ve větší míře vybavována bojovými prostředky, které obsluhuje celý kolektiv specialistů. Proto většina zbraní (kromě ručních zbraní) se stává kolektivní zbraní v kvalitativně novém, vyšším smyslu tohoto pojmu. Zvýšila se odpovědnost jednotlivce před kolektivem za splnění společného úkolu — vy-

scké bojové pohotovosti a připravenosti. Chyba kteréhokoli člena obsluhy nebo zdánlivě nepatrné a neúmyslné porušení kázně může způsobit nejen nesplnění úkolu, ale v důsledku toho i velké ztráty na živé síle, bojové technice a materiálu vlastních vojsk.

Současně však vzrostla též odpovědnost kolektivu za jednání a činnost každého vojáka, za jeho pohotovost k bojové činnosti. Do tohoto kolektivu patří i velitel. Proto jejich osobní příklad v plnění funkčních povinností má v kolektivní kázni značnou důhlu.

Úspěšné splnění bojového úkolu závisí tedy na

- sladění osádek a obsluh a na přesném plnění povinností každého člena,
- pevném vojenském přátelství bez falešného kamarádství a solidarity a bez shovívavosti,

- vzájemné důvěře vojáků mezi sebou, ke svému veliteli, na společné víře v kvalitu zbraně, kerou obsluhují a na pevné víře v konečné vítězství,

- připravenosti kteréhokoli člena osádky přijít svému druhu na pomoc nebo ho vystřídat.

Nezbytnými podmínkami úspěchu je též jednota činnosti, které se dosahuje podřizováním vůle mnoha členů vůli velitele a nejlépe velitelskou pravomocí.

Technicko-technologická kázeň se projevuje ve vzorném a dovedném využívání velmi složitých bojových, dopravních a speciálních techniky a zbraní při nejpřísnějším zachování odpovídajících platných předpisů, směrnic, technických a technologických pravidel, norem a postupů.

Požadavek technicko-technologické kázně vyplývá z realizace výsledků vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Do ČSLA byly a jsou i nadále zaváděny nové zbraně a bojová technika se stále dokonalejším způsobem zaměřením na cíl, s velkou přesností střelby, značným ničivým účinkem a vysokou mobilností (velkou rychlostí přesunu, zvýšeným akčním rádiusem, schopností překonávat terénní a vodní překážky z chodu), které poskytují živé síle potřebnou ochranu před palbou z ručních zbraní nepřítele.

Udržování těchto moderních zbraní a bojové techniky v nepřetržitěm bojeschopném stavu, jejich správné ovládání a používání, dovedná organizace ošetřování, pečlivá kontrola připravenosti všech bojových systémů tak, aby bylo možné plnit bojové úkoly s nejmenším vynaložením času a sil a s nejnižšími bojovými ztrátami, vyžaduje nejen vysokou úroveň znalostí vypěstovaných kvalitní technickou přípravou, ale i vysokou technicko-tech-

nologickou kázeň obsluhy, osádky, družstva a dokonalé sladení jednotek útvarů a svazků všech druhů vojsk.

Přes velmi pozitivní výsledky dosažované v technicko-technologické kázni v posledních letech, přetrvávají dosud stále některé nedostatky, které negativně ovlivňují úroveň bojové pohotovosti. Tak např. nekázeň v dodržování zásad racionálně provozního cyklu u některých jednotek vede k haváriím a poruchovosti bojové techniky a tím ke snížení její bojeschopnosti. Nedodržování opatření boje proti alkoholismu snižuje schopnost řidičů a obsluh bojové techniky splnit úkoly v krátkých časových lhůtách. Neplnění řádů a předpisů vyvolává neorganizovanost a pasivitu atd.

Stálá bojová pohotovost ČSLA vyžaduje, aby určené síly a prostředky byly trvale připraveny k neprodlenému plnění bojových úkolů. Vojska vyčleněná do stálé bojové pohotovosti musí udržovat svou bojovou, dopravní a speciální techniku i zbraně neustále ve spolehlivém technickém stavu, tj. schopnou nejen rychlého výjezdu z kasáren, ale připravenou pro daleký přesun a k okamžitému zasazení do bojové činnosti. Řidiči musí být připraveni rychle odstraňovat případné závady vzniklé nebo signalizované během přesunu a vedení boje. Proto po každém použití bojové, dopravní a speciální techniky (např. při výcviku) musí ji v co nejkratší době doplnit, ošetřit a opravit v plném rozsahu k plnění dalšího úkolu.

K dosažení tohoto cíle je nutné soustředit k době ošetřování a opravování bojové, dopravní a speciální techniky a zbraní všechny dostupné druhy moderního řízení práce, moderní technologie, všechny nezbytné prostředky a kapacity, dále organizovat jejich maximální využití (směnnost a využití pracovní doby) a zabezpečit trvalou pohotovost výjezdu PHM, skladů materiálu apod. Současně je nutné organizovat náročný technický dozor nad pracemi a techniku uvést v krátké době do plné bojové pohotovosti.

Splnění požadavků na technicko-technologickou kázeň je závislé nejen na teoretických znalostech a praktickém zvládnutí zásad používání bojové techniky, ale též na morálně politickém stavu vojsk, jejich uvědomělosti kázní a vysokých morálních a volních vlastnostech, jako je čestnost, uvědomělost, sebekontrola, odvážnost a obětavost při plnění povinností.

Tyto osobní vlastnosti příslušníků ČSLA vystupují do popředí především na různých odloučených pracovištích, kde není po určitou dobu přímý dozor a kontrola organického velitele. V takových přípá-

dech je hlavní podmínkou splnění úkolu jednotky sebekázeň a osobní odpovědnost a technicko-technologická kázeň jednotlivce i celé jednotky.

Výchova k tomuto druhu kázně není už výlučnou záležitostí inženýrů, techniků a obsluh, jako tomu často bývalo v minulosti, ale je věcí všech velitelů, pracovníků štábů, politických pracovníků, stranických i svazáckých organizací.

Časová kázeň je schopnost vojáka nebo kolektivu vyvíjet rychlou a přesnou činnost rozpočtenou na minuty a vteřiny. Požadavek časové kázně vyplývá z velké pohyblivosti vojsk a rychlého spádu bojové činnosti. Rozhodujícím prvkem se stává raketová a ostatní objektivní bojová technika a z ní vyplývající objektivní tendence zkracování norem bojové pohotovosti těchto prostředků.

Několicí osobně zvýšení rychlosti procesů, jichž se voják zúčastňuje, značně zvýšilo nároky na jeho smyslové orgány a rozumové schopnosti. Pro plnění těchto náročných úkolů je nutná pevná sebekázeň, aktivní pozornost, psychická stabilita a vysoký pocit odpovědnosti každého jednotlivce.

Časová kázeň se plně realizuje v oblasti bojové pohotovosti, která je založena na přesných a přísných časových normách různých druhů činnosti jednotlivého vojáka, osádky (družstva, obsluhy) a jednotek.

Např. není slučitelné s časovou kázní vědomě vytvářet časové rezervy v jednotlivých normách jen proto, aby bylo zabezpečeno splnění úkolů při prověrce bojové pohotovosti.

Často dochází k situaci, že jednotky sice již dosáhly pohotovosti k další činnosti (v kasárnách, ve shromaždišti), ale velitel je zdržují, neboť vyčkávají až uplyne plánovaná časová lhůta stanovená pro danou činnost. Takový přístup k plnění časových norem je nesprávný a škodlivý, neboť vytváří v myslích vojáků rozporný názor na bojovou pohotovost. Z jedné strany je na něho vyvíjen tlak, aby po vyhlášení bojového poplachu plnil všechny úkoly v co nejkratší době a současně, v jiné etapě bojového poplachu, je ponecháván zbytečně dlouho v nečinnosti. Tento rozpor vede zcela zákonitě k podcenění významu bojové pohotovosti a tím i k celkovému uvolnění kázně.

Praxe potvrzuje, že pochopí-li vojáci význam splnění svého úkolu pro celou jednotku, prokazují velkou obětavost a iniciativu a obvykle plní všechny stanovené úkoly ve zkrácených časových normách. Naproti tomu, pocítují-li vojáci v praxi denního života své jednotky roz-

por mezi slovy a činy, význam bojové pohotovosti podceňují. Např. nemůžeme věst vojáků ke zkracování časových norem, je-li u útvaru nízká organizovanost života, malá náročnost, povrchnost a hlavně nesprávný příklad velitelů a náčelníků.

Prostorová kázeň je schopnost splnit uložený úkol v určeném prostoru. Tento druh kázně vyplývá z toho, že v podmínkách dynamické a intenzivní činnosti v boji za získání iniciativy a času, při velkých ztrátách na lidech i technice, budou vojska často muset v co nejkratší době měnit cíl svého úsilí, manévrovat, působit bez těsného dotyku, překonávat pásma zamořená radioaktivními látkami ve dne i v noci.

Kázeň hotovostních sil je schopnost obětavě a vzorně plnit úkol hotovostních směn v bojové, strážní, dozorcí a pořádkové službě. Tento druh kázně vyžaduje od všech vojáků značné morální a fyzické vypětí, nepřetržité soustředění všech jejich schopností a dovedností ke splnění bojového úkolu v každé době a v každé situaci. Tak např. u vyčleněných směn vojska PVOS a letectva stačí malá chvilka nekázně k tomu, aby nebyl v čas zachycen a zničen vzdušný cíl, který může být nosičem jaderné zbraně; ta ve svém důsledku může způsobit vlastním vojskům velké ztráty na živé síle, bojové technice a materiálu. Do této kategorie kázně patří též i plnění úkolů stálé bojové pohotovosti vyčleněných útvarů a svazků.

Bojová pohotovostní služba svou velkou zodpovědností vytváří u vojáků příznivé podmínky pro všestrannou výchovu a výcvik vojsk. Na druhé straně, protože je součástí každodenního života některých druhů vojsk, mohou vést u vojáků k otupení bdělosti, pocitu odpovědnosti, k projevům nekázně a nedbalosti vůči služebním povinnostem. Proto je nutné ve výchově vojsk věnovat náležitou pozornost objasňování významu hotovostních sil.

Všechny tyto druhy vojenské kázně jsou navzájem těsně spojeny, a proto není přípustné narušovat ani jeden z nich. Všechny se přímo či nepřímo promítají do všech kritérií bojové pohotovosti.

Zásadní význam má **kázeň v bojovém rozdělení**, které naprosto přesně vymezuje úlohu a místo každého jednotlivce, vozidla, bojové techniky i jednotky v průběhu uvádění do různých stupňů bojové pohotovosti.

Tak např. bojové rozdělení upřesňuje organizaci velení bezprostředně po vyhlášení bojového poplachu (skupiny velení),

zabezpečuje plynulou činnost všech zvláštních skupin (spojky pro vyzkoušení vojáků z povolání, předurčených záloh, rekognoskační sled, střediska pro příjem osob a motorových vozidel, likvidační skupina, nakládací skupiny, regulační a pořádková služba, skupina technické pomoci atd.). Zabezpečuje vyvezení veškeré bojové techniky a materiálu z kasáren v pořadí (koloběžích) podle požadavků taktického (operačního) zámyslu sladěného s konkrétními možnostmi jednotky (útvary) v dané době.

Aby bojové rozdělení tyto požadavky zabezpečovalo, musí být pravidelně a časově sladěno, aby jeho výsledky co nejpřesněji pronikaly od nejnižšího stupně velení ke štábu útvaru. Nejvyšší kázně v bojovém rozdělení musíme dosahovat zvláště při výcviku nebo odvelení jednotek mimo posádku (střelby, taktická cvičení a jiný druh polního nebo speciálního výcviku), při propouštění druhého ročníku ze základní služby, při nástupu povolanců apod.

Nekázeň v bojovém rozdělení může narušit velení a spojení, rozvinutí středisek pro příjem osob a dopravní techniky z národních hospodářství, vyvezení plánované bojové techniky, munice a materiálu v časové normě a tím ohrožit dosažení plné bojové pohotovosti jednotek (útvary) k zahájení bojové činnosti. Proto nekázeň v bojovém rozdělení, která se projevuje často jako jeho formální či nepřesné plnění, není pouze „odborným nedostatkem“ snižujícím konkrétní bojovou pohotovost v dané době, ale je politicky velmi škodlivé. Vede totiž k lehkomyšlnému přístupu k úkolům bojové pohotovosti, k podceňování přijatých opatření a k jejich obcházení a nedodržování.

K dosažení vysoké kázně při bojovém rozdělení je nutné tomuto úkolu věnovat nejvyšší vážnost (přítomnost hlavních funkcionářů) a uskutečňovat pravidelnou kontrolu realizace bojového rozdělení v praxi. Z nedodržení zásad bojového rozdělení je nutné vyvozovat všestranné důsledky.

Vysoká uvědomělá kázeň je nezbytná i při realizaci opatření dalšího kritéria bojové pohotovosti, tj. **včasněho pronikání signálů bojové pohotovosti a vyhlášení bojového poplachu**. Bez vysoké kázně obsluh stálých rádiových stanic sítě centrálního vyzkoušení, obsluh rádiových stanic sítě PVO, leteckých přívodných stanic, obsluh telefonních ústředí a dozorcích orgánů všech stupňů by tento vážný úkol nemohl být splněn v požadovaných krátkých časových lhůtách. Splnění tohoto kritéria vyžaduje současně i vysokou technicko-

technologickou kázeň. Většina bojových útvarů má typizovaná signalizační zařízení, která umožňují vyhlásit celému útvaru nebo jen určeným jednotkám bojový poplach v rozmezí několika vteřin. Nekázní zodpovědných funkcionářů různých stupňů velení dochází však k tomu, že materiál určený ke zkvalitnění pronikání signálů bojové pohotovosti zůstává delší dobu nevyužit ve skladech, čímž se jeho životnost zkracuje. Některé útvary vybudované signalizačnímu zařízení nevěnují potřebnou pozornost a dochází k jeho poruchovosti a tím k jeho dočasnému (někdy i dlouhodobému) vyřazení z provozu. Opravami vznikají finanční, materiálové i časové náklady (nepočítaje práci vojáků, která je odvádí od výcviku).

V současné době je do ČSLA postupně zaváděn nejmodernější, plně automatizovaný systém, který umožňuje vyhlášení signálu bojové pohotovosti od ministerstva národní obrany až k vykonavatelům v minimálně krátkých lhůtách. Pro vyzkoušení vojáků z povolání v bytech i mimo byty je vyvíjeno zařízení, které akustickými signály i fonickými výzvami zabezpečí jejich informaci o úkolech, které mají při uvádění do bojové pohotovosti plnit v rámci povinností uložených bojovým rozdělením.

Cím dokonalejší technika bude v systému vyzkoušení do ČSLA zaváděna, tím větší požadavky budou kladené na kázeň obsluhy této techniky i techniků a velitelů, kteří za bezporuchový provoz odpovídají z hlediska své funkční naplně nebo nejdílné velitelské pravomoci.

V systému pronikání signálů bojové pohotovosti je nutné odstraňovat i takové projevy nekázně, jako je např. opomenutí zapsání se do knihy opuštění posádky a vyplnění telegramu pro povolání do posádky, poruchy u zvonnů do bytů vojáků z povolání, neopravování adres a telefonních čísel v Plánu vyzkoušení a svozu, nehlášení nových objížděk vyvolaných místní výstavbou apod.

Všichni příslušníci ČSLA si musí uvědomit, že opožděné proniknutí signálu vede nejen k nesplnění stanovené časové normy, ale může způsobit nedostatky v celkovém dosažení bojové pohotovosti.

Pro splnění plánovaných časových norm uvádění do plné bojové pohotovosti je velmi důležitá přísná kázeň každého jednotlivce a jednotky při **plnění rozsáhlého množství úkolů v kasárnách po vyhlášení bojového poplachu**. Úkoly musí být plněny přesně v navíceném sledu a pořádku, při zachování maximální organizovanosti. Od vyhlášení signálu bojové

ho poplachu musí vojáci s nejvyšší mírou odpovědnosti za splnění svého osobního úkolu i úkolu své jednotky (obyčejně v noci) vynést a naložit rotní a plukovní materiál a vyvést dopravní a bojovou techniku do prostoru nasednutí.

K vyšší produktivitě této činnosti byla u útvaru ČSLA zavedena řada racionalizačních opatření. Při nakládání materiálu se využívá různých druhů palet a mechanizace, v parcích byla uskutečněna různá opatření k rychlému a organizovanému opuštění kasáren a orientaci řidičů bojové pohotovosti.

Přesto však rozhodujícím prvkem splnění úkolů je kázeň vojáků, zvláště při vyvádění bojové techniky, kdy je nutné dodržet všechny zásady technologického postupu při startování bojové techniky a dosáhnout co nejrychlejšího a organizovaného opuštění parku (v noci s dodržáním zásad světelné kázně).

Uváděná vojenská kázeň je nezbytná i při **přesunu jednotek z kasáren do prostoru soustředění**. Tuto etapu bojové pohotovosti obvykle řídí orgánití velitelé. Přes značnou organizovanost této etapy je splnění časových lhůt stanovených pro přesun závislé v podstatě míře na uvědoměle kázní všech příslušníků jednotky. Např. úspěšný přesun z kasáren do shromaždiště je plně závislý na kázní vojínů a poddůstojníků, kteří samostatně zaujímají svá místa v sestavě rotních a praporečnických pochodových proudů a plní úkoly stanovené jejich metodikou činnosti.

Při přesunech je všeobecně velmi důležitá **pochodová kázeň**, tj. dodržování plynulého tempa přesunu, dodržování vzdáleností mezi vozidly, **světelná kázeň**, **kázeň regulační služby** i **kázeň bojového zabezpečení**.

Zvláště důležité místo má kázeň při **plnění opatření plné bojové pohotovosti v prostoru soustředění**. V přesně vymezeném časovém rozmezí musí vojáci splnit řadu náročných úkolů v nepříznivých povětrnostních podmínkách a špatné viditelnosti (v noci). To vyžaduje od velitelů vysoké organizační umění a od vojáků, kromě velké zručnosti a dovednosti, i vysokou míru sebekázně a obětavosti.

Přes všeobecné ukázněné plnění plánovaných náročných úkolů v prostorech soustředění projevují se některé nedostatky, které vynaložené úsilí znehodnocují. Tak např. někteří jednotlivci nemají mnohdy s sebou úplnou výbavu a u zbraňového vybavení palebný průměr střeliva, bojové chování, maskování bojové techniky je na nižší úrovni, činnost na trvale platné signály a výkon bojového a strážního zajištění jsou nedůsledné apod.

Příčiny těchto nedostatků vyplývají z nízkých návyků příslušníků jednotek i z malé náročnosti jejich velitelů. Velitelé neukládají v prostoru soustředění konkrétní úkoly, spoléhají na návyky vojáků získané metodickými nácviky a neprověřují s jakou kázní a důsledností úkoly plní. K odstranění těchto nedostatků je nutné zvýšit metodičnost a cílevědomost výcviku v jednotlivých druzích příprav a vypěstovat u vojsk takové návyky, které jim umožní plnit jednotlivé úkony s vysokou kázní, zcela automaticky. Současně je nutné dosáhnout, aby všichni příslušníci štábů, zvláště pak důstojníci operačního směru, si byli vědomi odpovědnosti za splnění všech opatření v prostoru soustředění a zkvalitnili svou kontrolní činnost.

Celkového úspěchu v uvádění jednotek, útvarů, svazků i svazů do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti je možné dosáhnout jen **vyšší kázní v systému velení**. V poslední době bylo v oblasti velení dosaženo pozitivních výsledků. Byl zaveden nový systém, který zabezpečuje velení vyváděným vojskům z kasáren ihned po vyhlášení bojového poplachu. Pro velení vojskům v této situaci byla v kasárnách vybudována pracoviště, vybavená různými automatickými, poloautomatickými i mechanickými prostředky a přístroji, které umožňují orgánům velení získat přehled o činnosti vojsk a přijetí optimálního rozhodnutí pro další činnost. Jsou přijímána konkrétní opatření k tomu, aby velitelé byli při uvádění podřízených

vojsk do plné bojové pohotovosti co nejkratší dobu vyřazení z přímého velení podřízeným útvarům. Zkvalitňuje se systém struktury velitelských stanovišť, která jsou maximálně pohyblivá apod.

Přesto však jsou v kázní v systému velení dosud některé rezervy, především v plnění již dříve vydaných nařízení, směrnic a pokynů. Např. je nutné dosáhnout vyšší kázně v plnění rozkazu ministerstva národní obrany o komplexním využití vyváděné bojové techniky k jednotlivým zaměstnáním, dále dovedným skloubením jednotlivých příprav do komplexních zaměstnání zabránit jednoúčelovému vyvádění bojové techniky z kasáren a dosáhnout úspory projetých kilometrů, pohonných hmot, munice i trhavin a ostatních druhů materiálu.

Kázeň můžeme zvýšit též při plánování metodických nácviků bojové pohotovosti a dosáhnout co nejdůležitějšího využití vyčleněného času, zvýšit celkovou náročnost na hodnocení výsledků nácviků a současně využít každého zaměstnaní k procvičení dílčích otázek bojového poplachu (např. rychlé sbalení polní výstroje, příprava osobních věcí pro likvidaci, ustrojení, odběr zbraní, odchod řidičů k vozidlům, vyvážení materiálu atd.). Je nezbytné, aby velitelé a štáby podřídlí úkolům bojové pohotovosti veškerý výcvik a výchovu vojáků, netrpěli kompromisy, polovičatostí a nedůsledností. Podceňování kázně v oblasti bojové pohotovosti je nutné posuzovat jako prvek apolitičnosti a oportunistu v praxi.

Základní podmínky výchovy příslušníků ČSLA k uvědomělé kázní v oblasti bojové pohotovosti

Cílem výchovy příslušníků ČSLA k uvědomělé kázní není vytvořit z vojáků pouhé vykonavatele rozkazů bez vlastní vůle, změnit je na pasivní prostředek k realizaci stanovených úkolů, ale naopak dosáhnout, aby kázeň vyplynula z vnitřní motivace každého vojáka, tj. z jeho vlastní potřeby splnit daný úkol s maximální iniciativou, odvahou a hrdinstvím.

Základem dosažení tohoto cíle je **ideová výchova příslušníků ČSLA**. Jejím úkolem je objasnit vojákům marxisticko-leninský světový názor a politickou linii KSČ a vytvořit u nich pevné přesvědčení o nezbytnosti vedoucí úlohy KSČ v naší společnosti a armádě, o správnosti její politiky a nutnosti angažování se za její realizaci.

Důležitou úlohu mají také směry ideové výchovné práce, které bezprostředně ovlivňují uvědomělý vztah k vojenské službě a vojenským povinnostem a vytvá-

řejí takovou morálně politickou atmosféru v jednotkách, která nedovoluje neukázněným jednotlivcům kázeň narušovat. Jsou to především:

- odhalování agresivní podstaty imperialismu a z ní vyplývající nezbytnosti existence socialistických armád, jejich vysoké a nepřetržité pohotovosti,

- objasňování požadavků soudobé války na vysokou, ukázněnou a sladěnou činnost jednotek a jednotlivců, na přesnost plnění rozkazů a nařízení,

- objasňování ideově politických základů branného zákona, vojenské přísahy, řádů, nařízení a rozkazů velitelů a nadřízených,

- výchova k socialistickému vlastenectví a internacionálnímu v duchu revolučních a bojových tradic strany, lidu a armády,

- popularizace nejlepších velitelů a

vojáků, jejich zkušeností z výchovy a výcviku.

Dalším důležitým činitelem pro výchovu příslušníků ČSLA k uvědomělé kázní je **vysoká organizovanost a racionálnost výcviku a vyplnění osobního volna vojáků**. Je-li čas na výcvik promarněn, plní-li se namáhavé, materiálně nezabezpečené a často po krátké době opět zrušené úkoly, vidí-li voják malou cílevědomost svého odříkání a své iniciativy, vede to nejen k narušení kázně, ale k podlomení bojové pohotovosti jednotky. Obdobně vydávání odporujících si nařízení nebo časté rušení nedávno vydaných rozkazů a vydávání nových, utvrzuje podřízené v názoru, že vydaný rozkaz není zákonem, ale pouze dočasným, bezvýznamným opatřením, které nemusí plnit. Podobně působí i takové prostředí, ve kterém jedinými impulsy činnosti jsou příkazy velitele, nepodpořené vnitřní motivací a angažovaností. Situace, kdy vojáci se s vydanými rozkazy neztotožňují, nebo je ani nepochopili, nevytváří podmínky pro výchovu ke kázní. Neorganizovanost vede nejen k nízké úrovni kázně, ale současně snižuje úroveň vědomostí, dovedností, návyků a psychické připravenosti vojáků pro boj.

Mezi další rozhodující směry výchovy příslušníků ČSLA k uvědomělé kázní, na

nichž závisí další zvyšování bojové pohotovosti, patří:

— všestranné objasňování požadavků KSČ na bojovou pohotovost ČSLA,

— trvalé združňování rozhodujícího významu organizovanosti vojsk pro vítěství v soudobé válce,

— péče o kádry, podpora náročných velitelů, vyzbrojování velitelů nejlepšími zkušenostmi a pedagogickými návyky, kritika těch, kteří přehlížejí nedostatky ve službě a smířují se s narušováním vojenského pořádku,

— propagování požadavků vojenské přísahy, řádů a směrnic, popularizace těch vojáků, kteří je svědomitě plní.

— pozorné studium podmínek života služby všech kategorií vojáků, hluboká analýza sebemenších přestupků proti řádům, odhalování příčin a okolností, které k nim vedly, s cílem operativně je odstraňovat a předcházet jim,

— každodenní stranická péče o způsob života lidí, o jejich volný čas atd.

Nepřetržitě platí zásada, že výchova k uvědomělé kázní je velmi složitým procesem, který probíhá každodenně při jakémkoli zaměstnání i v době osobního volna. Výsledky této činnosti se projevují v plnění jednotlivých služebních úkolů, výtečném a dobrém plnění úkolů bojové pohotovosti.

• • •

Bojová pohotovost způsobuje mnoho obtíží a osobních omezení (u vojáků z povolání omezení ve volnosti pohybu mimo posádku, často i mimo své byty, plánování a určování doby dovolených podle potřeb útvaru, u vojáků základní služby omezené volno k opuštění posádky, vycházek, často i osobního volna po zaměstnání atd.). To vše klade značné nároky na vysokou uvědomělou kázeň, na schopnost podřídit své osobní zájmy často i zájmy své rodiny celospolečenským (armádním) zájmům.

Abyste příslušníci ČSLA pochopili nezbytnost vysoké kázně pro splnění úkolů bojové pohotovosti, je nutné jim vysvětlit úlohu a místo bojové pohotovosti. Každý z našich vojáků musí znát, jaké požadavky v současné době vyplývají z nutnosti vysoké bojové pohotovosti v celku, aby mohl pochopit cíl a smysl úkolů, které plní jednotlivc. Neznámá to, že úkoly bojové pohotovosti je nutné objasňovat všem stejně, ale musí být volen diferen- covaný přístup podle funkčního zařazení. Není-li této otázce věnována pozornost,

budou vojska chápat kázeň pouze z užšího hlediska tj. jako samostatný předmět bojové a politické přípravy, místo toho, aby kázeň považovali za první předpoklad vysoké bojové pohotovosti ČSLA.

Příslušníky ČSLA je nutné vést tak, aby jakýkoli pokus o improvizaci, zanedbání povinností nebo nedodržování stanovených pravidel a norem chápali jako mimořádnou, s vojenskou službou neslučitelnou událost.

Tyto otázky je třeba vojákům soustavně vysvětlovat a zároveň dbát, aby každé vybočení ze stanoveného režimu bojové pohotovosti, které si dočasně vynutí určité situace jednotky, nebo plnění některých zvláštních úkolů, bylo vždy nejen řádně projednáno s nadřízenými, kteří učiní potřebná další opatření, ale vysvětleno i vojákům. V jednotce či útvaru nesmí v důsledku těchto případů vzniknout u podřízených dojem, že z určitých zásad bojové pohotovosti je možné slevit i v jiných případech.

Péče o neustálé upevňování kázně bojové pohotovosti je nepřetržitý proces.

ORGANIZACE RADIOELEKTRONICKÉHO BOJE V ARMÁDNÍ OBRANNÉ OPERACI

Úkoly REB v armádní obranné operaci

Mohutnost palby a úderu útočících vojsk nepřítele ve značné míře závisí na spolehlivosti provozu jeho radioelektronického systému a hodnověrnosti informací tohoto systému.

Proto, narušíme-li činnost radioelektronického systému a prostředků nepřítele, nebo snížíme-li hodnověrnost informací tohoto systému, zabezpečíme tím i úspěch obranného střetnutí od samého počátku. Rušením radioelektronických prostředků průzkumu kanálů předávání a příjmu průzkumných informací zbavujeme nepřítele možností rychle a na velkém prostoru zjišťovat uskupení vojsk v obraně a jejich bojových prostředků a předávat průzkumné údaje na místě určení. Rušením provozu radioelektronických prostředků spojení s raketovými útvary a taktickým letectvem můžeme zdržet předání rozkazů raketovým zbraním a letectvu a zbavit nepřítele možností uskutečnit hromadný jaderný úder v určeném čase. Rušení provozu rádiového a radioreléového spojení dezorganizuje bojovou činnost a snižuje údernou sílu prvního sledu nepřítele.

Cílem radioelektronického boje v armádní obranné operaci bude — aktivním působením proti prvkům radioelektronického systému nepřítele zdržet nebo znemožnit předání rozkazů svazkům a útvarům jaderných zbraní, letectva a vojsk úderného uskupení nepřítele. Tím zabezpečit snížení efektivity úderů jeho raket a letectva a hlavního uskupení útočících vojsk nepřítele a vytvářet tak podmínky pro úspěšné splnění úkolů vojsk v obraně.

Dosažení tohoto cíle zabezpečíme plněním řady postupných úkolů.

Do zahájení obranného sražení radioelektronický boj soustředíme na zabezpečení utajení údajů o uskupení vojsk armády, postavení raketových útvarů a jednotek a dalších důležitých objektů armády před rádiovým, radiotechnickým

a radiolokačním průzkumem nepřítele. Hlavní úsilí vojsk směřuje k znemožnění nebo ztížení vedení vzdušného a pozemního rádiového a radiotechnického průzkumu. Tato opatření musíme úzce sladit s opatřeními radiolokačního a operačního maskování.

Při protipřípravě a zejména při předstihujícím úderu jadernými a speciálními zbraněmi na vojska nepřítele, který se připravuje k útoku, bude hlavním úkolem radioelektronického boje snížit efektivnost odvratného úderu nepřítele rušením provozu jeho radioelektronického systému, nebo snížením věrohodnosti předávaných informací.

V této době rušíme aktivované rádiové a radioreléové spoje, které zabezpečují vyzkoušení a velení útvarům raketových zbraní, letectva, sil a prostředků PVO.

Rušení probíhá současně s ničením důležitých radioelektronických objektů nepřítele palbou.

Ničení nejdůležitějších prvků nepřátelských radioelektronických systémů útvarů raketových zbraní a letectva a nejdůležitějších míst velení a spojovacích uzlů vševojskových svazků a útvarů způsobuje, že prudce klesá spolehlivost činnosti těchto systémů. Přitom ničíme především hlavní radioelektronické prostředky, které zabezpečují řízení palby raketového vojska a dělostřelectva, pozorování bojiště, vedení radiolokačního průzkumu pozemních cílů a navedení letectva a raket na pozemní cíle.

Při přechodu nepřítele do útoku hlavní úsilí sil a prostředků radioelektronického boje soustředíme na snížení efektivnosti nebo vyloučení použití radioelektronických prostředků k navádění letectva a velení raketovým zbraním při úderech na vojska a důležité týlové objekty armády. Přitom je nezbytné rušit nebo ničit především radioelektronické prostředky míst, středisek a stanovišť velení, uvědomování a navedení letectva; narušovat provoz rádiových a radioreléových spojů, které zabezpečují velení útvarům jaderných zbraní, a rovněž provoz radioelektronických prostředků, které zabezpečují navedení a mířené bombardování taktického letectva.

Při vklínění vojsk nepřítele do zabezpečovacího pásma armády a při jeho odrážení obsah úkolů radioelektronického boje postupně narůstá a jeho vedení se ztěžuje.

Úsilí sil a prostředků radioelektronického boje za těchto podmínek soustředíme na rušení a ničení prvků, které zabezpečují vedení radiolokačního průzkumu pozemních cílů a použití dělostřelectva (používajícího jadernou municí), navedení letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení, mířené bombardování, a rovněž rádiové a radioreléové spoje průzkumných jednotek, tankových, pěchotních, mechanizovaných a dělostřeleckých jednotek a útvarů prvního sledu úderného uskupení nepřítele a jejich součinnosti s letectvem.

Při bojové činnosti před předním okrajem a při boji v taktické hloubce obrany bude úderné uskupení nepřítele již zcela rozvinuto do bojové sestavy. Rádiovému a radiotechnickému průzkumu našich vojsk se naskýtá možnost získat nejúplnější údaje o rozmístění míst velení nepřítele, podrobnosti o prvcích jeho radioelektronických systémů a jednotlivých skupin radioelektronických prostředků.

Radioelektronický boj bude v tomto období velmi intenzivní a mimořádně důležitý. Bude narůstat množství rozvinutých objektů, které bude potřebné ru-

šit. V této době budeme plnit úkoly radioelektronického boje ještě z období činnosti vojsk v zabezpečovacím pásmu a kromě toho vyvstanou nové úkoly. Mezi ně budou patřit:

- rušení radioelektronických prostředků PVO, které brání úderné uskupení vojsk nepřítele proti působení našeho letectva;

- rušení provozu radioelektronických prostředků míst velení a spojovacích uzlů, rozvinutých raketových a dělostřeleckých útvarů a svazků prvního sledu vojsk;

- rušení nově objevených prvků radioelektronických systémů a samostatných skupin radioelektronických prostředků velení, uvědomování a navedení rádiových a radioreléových spojů druhých sledů a přisunovaných ze záloh nepřítele a jejich spojení se svazky prvního sledu.

Provoz radioelektronických prostředků rušíme pomocí rušících prostředků v těsné součinnosti s ničením uvedených prvků palbou.

Při použití vzdušného výsadku do týlu našich vojsk v obraně budou úkoly sil a prostředků radioelektronického boje spočívat především v zabezpečení plného rádiového „blokovaní“ nepřátelských výsadků rušením radionavigačních systémů letectva a vnějšího i vnitřního rádiového spojení vzdušného výsadku. Současně s rušením radioelektronických prostředků je potřebné i ničit místa velení, která zabezpečují použití a bojovou činnost výsadku.

Při protiúderu a ničení nepřítele, který se vklíní do taktické hloubky obrany, bude úkolem radioelektronického boje zabezpečit rádiové „blokovaní“ vklínivšího se uskupení útočících vojsk, dále dezorganizovat velení jednotkám a útvarům tohoto uskupení a rušit jeho spojení s raketovými a dělostřeleckými útvary.

Velmi důležitým úkolem je zamezit nebo ztížit použití radioelektronických prostředků k zabezpečení součinnosti mezi prvním a druhým sledem úderného uskupení nepřítele a s přisunovanými zálohami i součinností vklínivšího se uskupení pozemních vojsk s podpůrným letectvem a letectvem, které brání vojska před úderem ze vzduchu.

Kromě toho budou velmi důležitá opatření ke skrytí vojsk před radiolokačním, radiotechnickým a rádiovým průzkumem nepřítele při jejich přesunu a zaujímání výchozích prostorů.

Neméně důležitý a trvalý úkol všech vojsk je ochrana vlastních radioelektronických prostředků a systémů před jejich rušením a ničením útočícími vojsky nepřítele. Je třeba brát v úvahu, že nepřítel bude při útoku vynakládat maximální úsilí a používat různých prostředků a druhů ničení a rušení našich radioelektronických prostředků a systémů s cílem narušit velení vojskům, zejména raketovým a letectvu, a tím dezorganizovat jejich bojovou činnost.

Síly a prostředky k vedení REB

Armáda na hlavním směru může mít přidělen jeden rádiový prapor REB „A“ a jeden radiotechnický prapor REB „S“.

Armádě na vedlejším směru zpravidla rušící prostředky nepřidělujeme. K narušení velení nepřítele budeme využívat prostředky palebného ničení, popř. taktické vzdušné výsadky. Kromě toho půjde o radiolokační maskování vojsk a objektů.

Jednotky rušení palubních RLP používáme k ochraně velitelského stanoviště armády, prostoru bojového rozmístění armádní raketové brigády, předního okraje obrany nebo k imitaci prostorů soustředění bojové techniky a k vytváření klamných objektů.

Jednotky rušení blízké radionavigace letectva nepřítele používáme obdobně jako v útočné operaci. Rušící stanice se rozmísťují v úkrytech a maskují se před vizuálním pozorováním ze vzduchu. Z ukrytých postavení se pak přesunují na předpokládané směry činnosti nepřátelského letectva.

Jednotky rušení rádiového a radioreléového spojení používáme v závislosti na operační situaci a na plnění úkolů svazky armády.

V pásmu obrany armády může nepřítel vést současně údery ze dvou směrů. Na každý ze směrů je pak vhodné vydělit po jedné rotě rušení VKV a přidělit je svazkům na těchto směrech. Rotu rušení KV spojení je vhodné využívat centralizovaně.

V některém případě bude potřebné na směr hlavního úderu nepřítele soustředit všechny prostředky rušení VKV i KV spojení a používat je centralizovaně. Dokud směr hlavního úderu nepřítele nezjistíme, jednotky rušení VKV soustředíme na směr hlavního úsilí vojsk armády.

Do zahájení útoku nepřítele musí všechny svazky a útvary armády dodržovat stanovený režim provozu radioelektronických prostředků a opatření radio-lokačního maskování.

Bojová postavení rušících jednotek je vhodné vybírat s přihlédnutím k tomu, že se radioelektronické prostředky útočícího nepřítele budou k rušícím stanicím přibližovat. Tzn., že efektivnost rušení bude narůstat. Postavení rušících stanic je třeba vybírat již dříve, ženijně je vybudovat a zamaskovat. Přitom se stanice zpravidla rozmísťují na křídlech očekávaného směru útoku úderného uskupení nepřítele.

Jestliže buduje armáda zabezpečovací pásmo, je vhodné jednu rotu rušení VKV spojení přidělit divizi, která brání toto pásmo. Rotu rušení VKV spojení z radiotechnického praporu REB „S“ je účelné rovněž rozmístit v bojových sestavách útvarů této divize a podřídit ji veliteli rádiového praporu REB „A“.

Při vedení bojové činnosti před předním okrajem a v taktické hloubce obrany jednotky rušení KV a VKV spojení rozmísťujeme v postaveních, výhodných k rušení radioelektronických prostředků vklínivšího se uskupení nepřítele na celou taktickou hloubku.

Při protiúderu použijeme všechny síly a prostředky rušení k ochraně proti-úderného uskupení armády před úderem nepřátelského letectva a k narušení velení vojskům protistojeícího nepřítele. Společně s rádiovými a radiotechnickými útvary REB budeme k narušení velení útočícího nepřítele využívat i další útvary a jednotky armády. Radiotechnické prostředky a prvky systému velení nepřítele ve všech etapách obranné operace zjišťují útvary rádiového a radiotechnického průzkumu armády.

Raketové a dělostřelecké útvary a podpůrné letectvo využíváme k ničení důležitých radiotechnických objektů, zvláště při protipřípravě či protiúderu. Hlavně a reaktivní dělostřelectvo zpravidla ničí místa velení, spojovací uzly a skupiny radioelektronických prostředků nepřítele, rozmístěné ve vzdálenosti 8–10 km od čáry dotyku vojsk.

V zájmu ochrany našich vojsk před průzkumem a rušením můžeme hlavňo-

vé a reaktivní dělostřelectvo využít i k ničení prostředků elektronické války nepřítele. Raketové útvary a letectvo ničí místa velení a důležité spojovací uzly útvarů jaderných zbraní, vševojskových svazků armádního sboru a polní armády, střediska a stanoviště velení, uvědomování a navedení taktického letectva nepřítele.

Jednotky hloubkového průzkumu v týlu nepřítele mohou přepadat a ničit samostatně rozmístěné radioreléové a radiolokační stanice, stanice velení a navedení letectva a raket, spojovací uzly, zaměřovací stanoviště a stanoviště rušičů.

Útvary ženijních vojsk zabezpečují radiolokační maskování uskupení vojsk, postavení raketových útvarů a dalších důležitých objektů v pásmu obrany. Je třeba, aby velkou pozornost věnovaly radiolokačnímu maskování prostorů rozvinování vojsk k protiúderu.

Organizace a vedení radioelektronického boje v obranné operaci armády

Radioelektronický boj v obranné operaci armády organizujeme v souladu s operačními úkoly vojsk v obraně a s pravděpodobnými směry útoku nepřítele. Při tom předpokládáme provoz jen důležitých radioelektronických prostředků v koordinaci s palebným ničením základních prvků systému velení hlavního uskupení nepřítele.

Radioelektronický boj organizujeme na základě rozhodnutí velitele armády pro obranu, ve kterém určuje hlavní úkoly k dezorganizaci velení nepřítele, síly a prostředky k jejich plnění, dobu a směry soustřeďování jejich hlavního úsilí.

Kromě rozhodnutí velitele armády jsou výchozími podklady pro organizaci radioelektronického boje tyto dokumenty: nařízení štábu frontu pro radioelektronický boj, pokyny náčelníka štábu armády a vedení radioelektronického boje; počty a stav sil a prostředků vyčleněných k vedení radioelektronického boje a vyhodnocení radioelektronické situace na začátku obranné operace.

Při organizaci radioelektronického boje bereme v úvahu řadu faktorů, jež mají bezprostřední vliv na použití prostředků boje: terén v pásmu obrany armády, roční a denní doba, ionosférické a meteorologické podmínky. Kromě toho ovlivňují organizaci boje i úkoly, které plní ve prospěch armády frontové prostředky a úkoly, které nařídil armádě štáb frontu.

Postup práce důstojníků služby radioelektronického boje armády je při organizování radioelektronického boje v zásadě obdobný jako v útočné operaci.

Údaje o radioelektronických objektech a prostředcích, rozvinutých v útoku armádního sboru, uvádím v **tabulce 1**.

Armádní sbor za útoku v zabezpečovacím pásmu rozvine v podstatě celý radioelektronický systém velení. V této době budou mít síly a prostředky našeho průzkumu za úkol (jak ukazuje tabulka) vyhledávat do 174 objektů radioelektronického systému velení armádního sboru, jeho svazků, útvarů a hlavních jednotek, a dále do 141 rádiových a radioreléových spojů.

Celkové množství objektů k ničení a rušení činí v úsecích obrany pluku do 42 a v pásmu obrany divize do 116. Z tohoto množství objektů mohou síly a prostředky pluků prvního sledu rušit činnost do 42; síly a prostředky divize do 10 a síly a prostředky vševojskové armády do 15 objektů.

Tabulka 1

Poř. čís.	Objekty (prvky) velení	Celkem v pásmu armády	K rušení a ničení prostředky		
			pluků	divizí	armády
1	Místa velení a hlavní spojovací uzly armádních sborů a divizí	10—12	—	5—6	5—6
2	Velitelská stanoviště a spojovací uzly brigád	6—9	3—4	3—5	—
3	Místa velení a spojovací uzly raketových a dělostřeleckých útvarů	15—18	—	15—18	—
4	Velitelská stanoviště a spojovací uzly praporu	20—30	12—18	8—12	—
5	Spojovací uzly divizí a polní armády	9—15	—	4—6	5—9
6	Střediska velení a uvědomování	1—0	—	—	1—0
7	Stanoviště velení a uvědomování	1—3	—	—	1—3
8	Předsunutá stanoviště velení	3—6	—	3—6	—
9	Stanoviště navedení taktického letectva na pozemní cíle	15—20	15—20	—	—
10	RLS průzkumu pozemních cílů (počítám 2 RLS v praporu)	40—60	—	40—60	—
Celkem radioelektronických objektů		120—174	30—42	79—116	11—15
11	VKV rádiové spoje	70—75	20—24	50—51	—
12	KV rádiové spoje	26—30	4—5	8—10	13—15
13	Radioreléové spoje	32—36	2—4	12—16	16—18
Celkem rádiových spojů		127—141	26—33	70—77	29—33

Objekty budeme ničit a rušit postupně v závislosti na jejich objevení. Motoštrelecké (tankové) pluky ničí a ruší prvky radioelektronického systému řízení do hloubky 8 km, tedy místa velení a spojovací uzly brigád a praporů divizí prvního sledu, stanoviště navedení taktického letectva na pozemní cíle, radiolokační stanice pozemního a dělostřeleckého průzkumu.

Síly a prostředky divizí ničí a ruší radioelektronické systémy a prostředky do hloubky 25—30 km. V této hloubce budou rozmístěny hlavně radioelektronické objekty celého úderného uskupení vojsk nepřítele prvního sledu. Síly a prostředky rušící roty divize mohou současně rušit do 30 VKV rádiových spojů. Divizní palebné prostředky mohou ničit místa velení útvarů polního dělostřelectva, divizí, armádního sboru a útvarů druhého sledu.

Vševojsková armáda, posílena jedním rádiovým praporem REB „A“ a jedním radiotechnickým praporem REB „S“ ruší radiotechnický systém armádního sboru, který zabezpečuje velení divizím prvního sledu a útvarům raketových zbraní, a rovněž radioelektronický systém velení PVO a částečně taktického letectva. Ve prospěch divizí bude armáda v zabezpečovacím pásmu rušit KV rádiové spojení svazků prvního sledu nepřítele. Zároveň s tím může dělostřelectvo a raketové útvary a frontové letectvo ničit místa velení útvarů

jaderných zbraní, divizí prvního sledu a armádního sboru, střediska a stanoviště velení taktickému letectvu, spojovací uzly a další objekty.

Největší efektivnost boje s radioelektronickými systémy nepřítel dosáhne komplexním působením na prvky těchto systémů palbou raket, letectva, dělostřelectva a rušením. Přitom je účelné soustřeďovat palebnou činnost na místa velení a spojovací uzly vojsk nepřítel před zabezpečovacím pásmem, na radiolokační stanice pozemního průzkumu, na radiolokační stanice korekce palby polního dělostřelectva a na radioelektronické prostředky navedení letectva a bezpilotních prostředků. Ničením těchto objektů dezorganizujeme bojovou činnost úderného uskupení armádního sboru a jeho svazků. Rádiové rušení je třeba soustřeďovat na systém rádiového a radioreléového spojení prvního sledu vojsk úderného uskupení nepřítel. Zvláštní pozornost je třeba věnovat rušení součinnostního rádiového spojení pozemních vojsk s letectvem.

Při vedení bojové činnosti v hloubce naší obrany bude mít nepřítel v činnosti systém velení polní armády, z jehož prvků bude v pásmu obrany naší vševojskové armády rozvinut radioelektronický systém velení, maximálně v rozsahu do dvou armádních sborů nepřítel. Celkové množství objektů radioelektronického systému velení nepřítel, které mohou být rozvinuty v pásmu obrany naší vševojskové armády, uvádím v **tabulce 2**.

Při srovnání údajů této tabulky s množstvím radioelektronických objektů nepřítel, které se rozvinuly v pásmu naší vševojskové armády v útočné operaci, vidíme podstatný rozdíl. V útočné operaci naší vševojskové armády se v taktické hloubce nepřátelské obrany rozvíjí 100—110 radioelektronických objektů, a v obranné operaci naší vševojskové armády více jak 400 objektů nepřítel.

Zjištění celého radioelektronického systému velení, určení příslušnosti a důležitosti každého objektu je důležitým faktorem, který umožní úspěšně plnit úkoly radioelektronického boje. Proto vyvstávají mimořádně náročné úkoly na průzkum všeho druhu.

K rušení a ničení důležitých radioelektronických objektů potřebujeme poměrně velké množství sil a prostředků. Přitom musíme především ničit a rušit radioelektronické objekty hlavního nebo nejsilnějšího uskupení vojsk nepřítel, vklínivšího se do naší obrany. Umlčíme-li jeho radioelektronické prostředky, dojde ke značnému oslabení úderné síly tohoto uskupení.

V **tabulce 2** uvádím radioelektronické objekty k ničení a rušení v obranné operaci a rovněž stupně, které tyto cíle ničí.

V plánu radioelektronického boje v obranné operaci armády se vyjadřuje plnění úkolů radioelektronického boje při boji v zabezpečovacím pásmu, v taktické hloubce a při armádním protiúderu.

K dosažení potřebného efektu radioelektronického boje při účasti sil a prostředků různých druhů vojsk armády má značný význam přesné sladění úsilí všech sil a prostředků co do času, objektů a stavených cílů a úkolů. Náčelník služby radioelektronického boje armády musí proto věnovat velkou pozornost organizaci a zabezpečení součinnosti mezi silami a prostředky, které se zúčastňují úkolů radioelektronického boje.

Ochranu vlastních radioelektronických prostředků před průzkumem a rušením nepřítel při vedení obranné operace zabezpečíme především ničením jeho prostředků elektronické války a dále dovednou organizací bojového použití našich radioelektronických prostředků a dobrou vycvičeností velitelů a operátorů v provozu za podmínek protiradioelektronické činnosti nepřítel.

Tabulka 2

Poř. čís.	Objekty (prvky) velení	Celkem v polní armádě	K rušení a ničení prostředky		
			pluků	divizí	armády
1	Místa velení a hlavní spojovací uzly armádních sborů prvního sledu polní armády	6—9	—	—	6—9
2	Místa velení a ústřední spojovací uzly divizí prvního sledu armádních sborů	12—15	—	4—6	8—9
3	Místa velení a ústřední spojovací uzly divizí druhého sledu armádních sborů	3—6	—	—	3—6
4	Místa velení a spojovací uzly armádních sborů a divizí druhého sledu PA	do 9	—	—	organi- zuje front
5	Místa velení a spojovací uzly brigád divizí prvního sledu	12—18	12—18	—	—
6	Místa velení a spojovací uzly brigád divizí druhého sledu	4—6	—	—	4—6
7	Místa velení a spojovací uzly brigád divizí druhého sledu armádních sborů	do 6	—	—	6
8	Místa velení a spojovací uzly útvarů polního dělostřelectva s jadernou municí, armádních sborů prvního sledu PA	15—22	—	—	15—22
9	Místa velení a spojovací uzly útvarů polního dělostřelectva s jadernou municí, divizí prvního sledu armádních sborů	20—36	—	20—36	—
10	Místa velení a spojovací uzly útvarů polního dělostřelectva s jadernou municí, divizí druhého sledu armádních sborů	10—14	—	—	10—14
11	Velitelská stanoviště praporů divizí prvního sledu	40—60	24—30	16—30	—
12	Velitelská stanoviště samostatných obrněných pluků	3—6	3—6	—	—
13	Spojovací uzly divizí	12—18	—	12—18	—
14	Spojovací uzly armády	18—24	—	—	18—24
15	Střediska velení a uvědomování	3	—	—	3
16	Stanoviště velení a uvědomování	8—9	—	8—9	—
17	Předsunutá stanoviště velení	16—18	—	16—18	—
18	Stanoviště navedení letectva na pozemní cíle	35—40	35—40	—	—
19	RLP průzkumu pozemních cílů a velení dělostřelectvu (bez RLS rypu PPS)	80—120	—	80—120	—
Celkem radioelektronických objektů		312—438	74—94	156—237 z toho 9 front	73—99
20	VKV rádiové spoje (prvního sledu)	185—200	45—50	140—150	—
21	KV rádiové spoje (prvního sledu)	55—65	5—8	15—20	35—37
22	Radioreléové spoje	100—120	5—8	30—45	65—67
Celkem rádiových a radioreléových spojů		340—385	55—63	185—205	100—107
23	Prostředky elektronické války	do 900	48	782	70

Protiúder na vklínivší se nepřátelská uskupení je důležitým opatřením aktivní činnosti vojsk armády v obraně. Pro protiúder vytváříme uskupení vojsk, posílené velkým počtem palebných prostředků. V průběhu palebné přípravy před protiúderem můžeme současně ničit nově zjištěná místa velení, spojovací uzly a skupiny radioelektronických prostředků, které zabezpečují nepříteli použití polního dělostřelectva a letectva. Kromě toho má velký význam pro úspěch našeho protiúderu i dezorganizace velení vojskům nepřítele rušením radioelektronických prostředků a velení jeho uskupení.

Maximálního efektu v plnění úkolů radioelektronického boje při protiúderu dosáhneme pouze současným působením na všechny prvky systému velení nepřítele palebnými i radioelektronickými prostředky.

Utajení přemísťovaných vojsk, bojových prostředků a výchozích prostorů pro protiúder před radiolokačním, rádiovým a radiotechnickým průzkumem nepřítele zabezpečíme pečlivou organizací radiolokačního maskování, maskováním vyzařování elektromagnetické energie rádiových a radiotechnických prostředků vojsk, která se připravují k protiúderu a konečně i dovednou organizací dezinformace pomocí radioelektronických prostředků.

KU ŠTÝLU PRÁCE VELITEĽOV ÚTVAROV

Poriadok vnútornej služby ozbrojených síl ČSSR v článku 44 zdôrazňuje, že „Veliteľ (náčelník) je hlavným organizátorom bojovej prípravy, výcviku a výchovy svojich podriadených. K plneniu náročných úloh, k dosiahnutiu pružného, centralizovaného, jednotného a pevného velenia má nedeliteľnú veliteľskú právomoc...“ Týmto je jednoznačne určené miesto veliteľa v armádnom organizme, ako ústrednej a rozhodujúcej osoby vo všetkých oblastiach činnosti vojsk. Vychádzajúc z toho ustanovenia — článkom 62 až 64 PVS — je konkretizovaná zodpovednosť a stanovené funkčné povinnosti veliteľa pluku.

Obecný rozbor funkčných povinností veliteľa pluku ukazuje, že tieto sa môžu rozdeliť do dvoch zásadných celkov. Prvý celok tvoria tie povinnosti, ktoré musí veliteľ pluku vykonávať a plniť **osobne** a druhý — sú tie úlohy, ktorých plnenie **riadi**.

Činnosť veliteľa pluku preto musí byť usporiadaná tak, aby jeho podiel osobnej a riadiacej práce smerom k podriadeným a štábu boli v súlade s povinnosťami stanovenými v PVS.

Základným východiskom k správnej organizácii práce veliteľa pluku je ujasnenie si svojich funkčných povinností, ktoré sú uvedené v článku 62—64 PVS.

To znamená, že si ujasní, čo musí osobne vykonávať, čo musí riadiť (rôznymi formami a u rôznych stupňov velenia) a čo musí znáť o ľuďoch a živote útvaru.

Takéto ujasnenie si a usporiadanie svojich povinností ovplyvní všetky prvky štýlu práce veliteľa pluku. Vytvorenie správ-

neho štýlu práce má potom podstatný vplyv na organizovanosť, režim života nelen štábu pluku a podriadených veliteľov, ale i na celkové výsledky plnenia úloh v pluku.

Veliteľ pluku, aby správne plnil svoje povinnosti musí podľa môjho názoru:

- plánovať osobnú prácu;
- riadiť prácu zástupcov a náčelníkov druhov vojsk;
- riadiť a ovplyvňovať stav bojovej a politickej prípravy;
- ovplyvňovať organizovanosť a disciplínu;
- spolupracovať so stranickou, zväzovou organizáciou útvaru a s územnými stranickými a štátnymi orgánmi;
- riadiť kádrovú prácu;
- ovplyvňovať materiálne otázky života vojsk pluku.

* * *

Každý veliteľ pluku si musí uvedomiť, že štýl jeho osobnej práce má podstatný vplyv na systém práce a na organizovanosť v celom pluku. Preto musí veľmi pozorne a tvorčím spôsobom pristúpiť k osobnému plánovaniu vlastnej práce.

Základom pre činnosť veliteľa pluku musí byť **osobný plán**.

V činnosti veliteľa pluku sú úlohy, ktoré musí plniť denne, niektoré aspoň jedenkrát za týždeň, iné jedenkrát za 14 dní, raz v mesiaci a niektoré za 2—3 mesiace. To znamená, že tieto úlohy sa pravidelne opakujú. Okrem takýchto úloh sú ešte iné,

ktoré veliteľ pluku plní v súlade s plánom BPP, alebo v dôsledku iných momentálne vzniklých problémov a neplánovaných úloh.

K vytvoreniu dobre premysleného a pri tom pružného osobného plánu je treba si ujasniť čo, kedy, kde a ako často robiť.

Skúsenosti ukazujú, že veliteľ pluku musí **každý deň** prehliadnuť stanovište dozorného pluku jak po príchode, tak i pri odchode z kasáren. Zistiť problémy, ktoré vznikli u útvaru a zabezpečiť ich vyriešenie. Neskúsení velitelia plukov sa práve často tejto dennej povinnosti vyhnú, alebo ju podceňujú. Pri čom pravidelná a denná osobná prítomnosť veliteľa pluku u dozorného pluku a určenie úloh priamo na mieste zvyšuje úroveň výkonu dozornej služby a ovplyvňuje organizovanosť života.

Každý deň veliteľ pluku v presne stanovenom čase prehliadne došlú poštu a prijme potrebné závery. Presnosť v tejto otázke ufaľhuje prácu celého štábu a urýchľuje prenikanie úloh k podriadeným. V dobe neprítomnosti veliteľa pluku túto činnosť musí vykonať v tom istom čase určený zástupca.

Denne v presne stanovenej dobe prijíma denné hlásenie. I táto činnosť sa u niektorých veliteľov veľmi podceňuje, čo má často negatívny vplyv na rad otázok a na spokojnosť ľudí. S využitím denného hlásenia veliteľ pluku včas rieši mnohokrát dôležité problémy, plní svoju povinnosť — znať potreby podriadených, ide príkladom v náročnosti a otcovskej starostlivosti o ľudí a ukazuje podriadeným ako plniť povinnosti v prapore a rote. Zanedbanie presného a správneho prijímania denného hlásenia na stupni pluk, má za následok i nepozornosť tejto časti denného poriadku u roty čo sa už priamo odrazí v organizovanosti a disciplíne jednotlivcov v rotách. Za neprítomnosti veliteľa pluku musí túto činnosť v stejnej dobe vykonať určený zástupca.

Podľa môjho názoru je veľmi prospešné, keď sa veliteľ pred ukončením pracovného dňa vždy stretne s náčelníkom štábu pluku. Krátko zhodnotia uplynulý deň a ujasnia si hlavné úlohy na nasledujúci deň. Takéto krátke „vyhodnotenie“ vnáša dobrú súhru medzi veliteľa a náčelníka štábu a umožňuje náčelníkovi štábu operatívne, bez dlhých prieťahov riešiť rad otázok v priebehu nasledujúceho dňa v súlade so zámyslom veliteľa pluku.

Každý veliteľ pluku musí denne vyžadovať hlásenie o bojovom rozdelení a mať upresnené počty. Osvedčuje sa, aby u menej skúsených veliteľov tieto povinnosti

boli zapísané v osobnom pláne (aspoň prvý rok), dokiaľ sa táto denná činnosť nestane u veliteľa pluku návykom.

Úlohy, ktoré sa u veliteľa pluku pravidelne opakujú **každý týždeň**. Podľa plánu BPP si musí každý veliteľ pluku presne rozpracovať svoj osobný plán na nasledujúci týždeň. Pri čom nestačí, aby sa tento plán upresňoval len rámcovo, ale už veľmi konkrétne na dni a hodiny. Iba tak môže plne efektívne pracovať, nebude vo vleku diania u pluku, ale pluk sa bude riadiť úlohami, ktoré on ako ústredná osoba považuje za najdôležitejšie. Preto treba, aby každý týždeň, spravidla k jeho konci, veliteľ pluku mal krátku vyhodnocovaciu poradu s NS, ZV pre bojovú prípravu a ZVP. Porada nesmie byť dlhá, ale veľmi vecná s cieľom ujasnenia si jednotného úsilia pri plnení úloh nasledujúceho týždňa. Treba vidieť, že pluk je veľmi živý organizmus, kde je rozhodujúca každodenná práca. Tedy nemôžeme túto prácu riadiť bez operatívnej pružnej činnosti a zladenej jednotným zámyslom.

Veliteľ pluku musí každý týždeň aspoň jedenkrát osobne preveriť výkon dozornej a strážnej služby a získať osobný prehľad o živote jednotiek po skončení zamestnania.

Musí sa zúčastniť niektorého zamestnania v rote a osobne viesť alebo riadiť niektoré dôležité zamestnanie alebo inštrukčno-metodické zamestnanie.

V každom týždni musí počítať s časovou zálohou (aspoň pol pracovného dňa) na plnenie nepredvídaných úloh.

Každých 14 dní by mal veliteľ pluku plánovať jeden poľdeň na riešenie problémov a otázok so zástupcami a náčelníkmi druhov vojsk. Každý z týchto funkcionárov odpovedá veliteľovi útvaru za určitý úsek. V priebehu 14 dní sa spravidla pozbiera rad problémov, ktoré musí riešiť veliteľ pluku. Keď zástupcovia a náčelníci druhov vojsk dopredu vedia, že jedenkrát za 14 dní v stanovenej dobe sa stretnú individuálne s veliteľom pluku a budú môcť v pokoji riešiť vzniknulé problémy, má to dve dobré stránky. Nechodia za veliteľom pluku s každou malíčkostou ihneď a každý deň a vnáša sa i do ich práce istota a samostatnosť. Veliteľ pluku tiež neúlohuje týchto funkcionárov podľa toho, ako ho kedy napadne, ale okrem otázok, ktoré nestrpia odkladu, rieši problémy daného úseku jedenkrát za 14 dní a môže pri tom i krátko hodnotiť plnenie predchádzajúcich úloh. Keď nie je prítomný veliteľ pluku, túto činnosť by mal vykonávať ním určený zástupca a po

príchode veliteľa pluku ho súhrnne informovať o prejednávanych otázkach.

Jedenkrát za 14 dní musí byť veliteľ pluku u niektorého veliteľa práporu na jeho pracovisku a na mieste riešiť otázky organizátorskej a riadiacej práce a bojovej a politickej prípravy. Pobyt u veliteľa práporu musí byť cieľavedomý. Môže byť zameraný na rôzne otázky, napr. na prípravu dôležitého zamestnania, ktoré bude veliteľ práporu riadiť, na prípravu rozboru disciplíny, na prípravu vydávania úloh veliteľom rôt a pod. Môže to byť účasť veliteľa pluku i na porade veliteľa práporu so zástupcami na vyhodnotení úloh BPP, na rozbor disciplíny, atď. Pri tejto príležitosti veliteľ pluku musí aktívne pomôcť veliteľovi práporu v riešení problémov a súčasne poznávať veliteľa práporu a život na tomto stupni velenia.

Jedenkrát za 14 dní veliteľ pluku zkontroluje hlavné zariadenie učebne výcvikovej základni a preverí niektoré z najdôležitejších prvkov denného poriadku (rozvod do zamestnania, vyhlásenie rozkazu, večierku, bojové rozdelenie u roty a pod.).

Najmenej jedenkrát za 14 dní osobne kontroluje u jedného práporu alebo rotu niektorý z druhov techniky, výzbroje alebo vozidiel.

Každý mesiac veliteľ pluku vyhodnocuje splnenie úloh, pričom zhodnotí, čo sa nepodarilo splniť a prečo. Závery z takéhoto osobného hodnotenia vlastnej práce sú podkladom pre veliteľa k plánovaniu činnosti na nasledujúci mesiac.

V súlade s plánom BPP, každý mesiac riadi veliteľ pluku poradu so zástupcami a veliteľmi práporov, na ktorej krátko zhodnotí plnenie a vydá nové úlohy pre plánovanie BPP na nasledujúci mesiac. Bez tejto pravidelnej mesačnej činnosti sa nedosiahne jednotného úsilia a cieľavedomosti. Iba na základe takejto porady môže potom náčelník štábu v súlade so Vševojsk-7-1 vecne a cieľavedome riadiť plánovanie BPP u práporov.

Každý mesiac aspoň jedenkrát musí veliteľ pluku, keď nie je sám veliteľom posádky, stretnúť sa s veliteľom posádky a prerokovať s ním poznatky života vojsk v posádke.

Takisto aspoň jedenkrát v mesiaci by sa mal veliteľ pluku stretnúť s výborom Socialistického zväzu mládeže a spolu s ním riešiť aktivitu a činnosť organizácie u útvaru.

Nesmie zabudnúť ani na samostatné štúdium, ktorému by mal venovať aspoň jeden deň.

Podľa času a plnenia úloh bojovej a politickej prípravy najmenej 1 až 2krát

za obdobie by sa mal veliteľ pluku stretnúť s funkcionármi stranických a štátnych orgánov posádky (OV KSS, ONV, MsNV a pod.).

Takéto pravidelné rozplánovanie práce veliteľa pluku na deň, týždeň, mesiac a obdobie vytvára možnosť cieľavedomej práce a zabraňuje tomu, aby sa veliteľ pluku dostal do vleku udalostí a života útvaru.

Z tohoto výpočtu úloh vidíme, že funkčné povinnosti i celková riadiaca činnosť veliteľa pluku je rozložená rovnomerne na celý mesiac a ani jedna otázka z hlavných oblastí jeho činnosti nie je opomenutá. Považujeme za správne, aby väčšinu prác, vykonávanú v kancelárii, veliteľ pluku plánoval na druhú polovicu dňa. Po rozplánovaní úloh zistíme, že desať dní z dopoludňajšej pracovnej doby nie je naplnené „žiadanou činnosťou“ a z nich 5 dní okrem pravidelnej dennej činnosti je tiež „voľných“. Toto je stav, keď pluk nemá väčšie cvičenie, zhromaždenie, alebo keď veliteľ pluku nie je na inej akcii mimo útvar.

Keď veliteľ pluku podobným spôsobom bude plánovať svoju činnosť, môže mať časovú rezervu pre plnenie neplánovaných a ďalších úloh. Ide však o to, aby zástupcovia a štáb vedeli, čo kedy a kde chce veliteľ robiť. Zvlášť dôležité je, aby si veliteľ pluku pred poradou so zástupcami sám ujasnil úlohy nasledujúceho mesiaca a zhodnotil splnenie úloh daného mesiaca.

Môžu vzniknúť námietky, že sa neoplatí takto plánovať, lebo sa plán rovnako naruší. Táto námietka je nesprávna, pretože rad úloh, ktoré nemôže veliteľ z rôznych príčin splniť, môžu splniť zástupcovia, zvlášť náčelník štábu, ktorý je jeho prvým zástupcom.

Takýmto spôsobom iba vopred dobre premyslený plán môže zabezpečiť plnenie úloh nezávisle na tom, či sa občas naruší alebo nie. Na základe toho môže veliteľ pluku vyžadovať efektívne osobné plánovanie i od svojich podriadených. Musí si uvedomiť, že základom všetkej ostanej činnosti musí byť práve **dobre premyslený osobný plán, vychádzajúci z úloh bojovej a mobilizačnej pohotovosti a bojovej a politickej prípravy.**

. . .

I keď osobný plán je základom pre ostatnú činnosť veliteľa, súčasne treba vidieť, že úlohy môžu byť splnené iba aktívnou, iniciatívnou a konkrétnou prácou. Veliteľ pluku túto konkrétnu prácu, vzhľadom k šírke a rôznorodosti oblasti

bojovej a politickej prípravy i celkového života útvaru, nemôže zvládnuť sám. Musí vedieť správne riadiť svojich zástupcov a veliteľov práporov a cez nich ovplyvňovať prácu štábov a všetkých príslušníkov veliteľského zboru v intenciách jednotného cieľa a úsilia. V tejto činnosti veliteľa pluku veľmi dôležitým momentom je systém riadenia a úlohovania zástupcov a veliteľov práporov, ako i využívanie kolektívneho rozumu podriadených k nachádzaniu najlepších rozhodnutí. Často sa stáva zvlášť u mladých veliteľov plukov, že takýto systém nemajú vypracovaný a riadenie i úlohovanie zástupcov je živelné, neusporiadané a necieľavedomé. U takého útvaru potom nie je jednotné úsilie a dochádza, ako sa hovorí, často k „zmätkom“, nervozite, narušovaniu vzťahov a pod. Spôsob riadenia priamych podriadených musí byť na jednej strane centralizovaný na zabezpečenie jednotného úsilia pri plnení hlavných úloh daného mesiaca alebo obdobia a na druhej strane musí dať podriadeným dostatočný priestor pre samostatnú tvorbu a iniciatívnu prácu pri realizácii určených hlavných úloh. Z hľadiska časového musí byť systém práce veliteľa perspektívny, ale súčasne musí zabezpečovať včasnú vzájomnú informáciu, aby analýza splnených úloh a príprava spôsobu plnenia nastávajúcích úloh boli v dostatočnom predstihu.

Na základe zásad, o ktorých som hovoril, rozoberieme formy i obsah osobného styku s hlavnými funkcionármi pluku.

Skúsenosti ukazujú, že najosvedčenejšími formami sú:

- pravidelné porady so zástupcami,
- pravidelné porady s veliteľmi práporov (niekedy spolu so zástupcami),
- pravidelný osobný individuálny styk so zástupcami a veliteľmi práporov,
- pravidelné rozborové v celých kolektívoch štábov a veliteľov.

Tieto formy nemôžu byť živelné, nesmú byť časté (nesmú odrhovať ľudí od práce) a nesmú byť zriedkavé (musia zabezpečiť predstih).

Najvhodnejším sa javí toto časové rozdelenie:

- pravidelné porady so zástupcami — jedenkrát v mesiaci (spravidla v poslednej dekáde),
- pravidelné porady s veliteľmi práporov — jedenkrát v mesiaci (spravidla po porade so zástupcami),
- pravidelný osobný individuálny styk so zástupcami — jedenkrát za 14 dní (keď sa nemusí riešiť niektorá neodkladná čiastková otázka),

— pravidelný osobný individuálny styk s veliteľmi práporov na ich pracovisku podľa osobného plánu veliteľa pluku — aspoň jedenkrát za mesiac u každého práporu,

— pravidelné rozborové v súlade s predpisom VŠeob-7-1.

Tieto porady a individuálne stretnutia musia mať vždy dopredu stanovený konkrétny cieľ i obsah a nesmú časovo trvať dlho. Obsah porád so zástupcami musí vychádzať z hlavných úloh bojovej a politickej prípravy daného mesiaca alebo obdobia. Porady by nemali presahovať dobu 2—3 hodín a individuálne stretnutia 15—30 minút.

Hlavné otázky porady môžeme určiť s predstihom, na základe hlavných úloh, na obdobie a na každý mesiac. Napr. vie sa dopredu, že v januári daného obdobia budú výročné členské schôdze ZO KSČ, vo februári konferencie SZM, v marci rotné taktické cvičenia s bojovou streľbou, v apríli nastupujú nováčikovia, v marci a apríli je prechod techniky na letnú prevádzku, atď. Veliteľ pluku už vopred môže napr. stanoviť, že ZVP pluku pripraví v novembri na poradu so zástupcami prejednanie zabezpečenia výročných členských schôdzí základných organizácií KSČ, alebo zástupca pre bojovú prípravu už v januári pripraví na poradu zástupcov prejednanie zabezpečenia rotných taktických cvičení s bojovou streľbou, atď.

Z toho vyplýva, že jedným z bodov porady veliteľa pluku so zástupcami musí byť príprava a zabezpečenie splnenia hlavných úloh nasledujúcich mesiacov s dostatočným predstihom. Aby prejednanie takého hlavného bodu nebolo živelné, musí sa na to pripraviť osobne veliteľ pluku, všetci zástupcovia, ale hlavne ten zástupca, ktorý nesie osobnú zodpovednosť za danú oblasť.

Program a obsah porád so zástupcami môže byť takýto:

1. Krátke hlásenie o plnení úloh v zverenom úseku za uplynulý mesiac.

Prípravia zástupcovia v trvaní do 10 minút;

2. Opatrenia k splneniu niektorých hlavných úloh v nasledujúcom mesiaci (môže to byť 1—2 úlohy z oblasti bojovej pohotovosti, techniky, bojovej a politickej prípravy, tylu a pod.).

Prípraví vždy ten zástupca, ktorý je hlavným nositeľom úlohy do 10 min.;

Prejednanie predložených

opatrení do 20 min.;

Záver veliteľa pluku do 5 min.;

3. Hlavné úlohy práce štábov v nasledujúcom mesiaci a úlohy pre veliteľov

práporov v oblasti bojovej pohotovosti
i bojovej politickej prípravy.

Prípraviť NŠ pluku do 10 min.;

Prejednanie predloženého
zámyslu do 20 min.;

Záver veliteľa útvaru do 5 min.;

4. Rôzne do 30 min.;

5. Vyhodnotenie práce zástupcov pri
plnení úloh za uplynulý mesiac.

Prípraviť veliteľ pluku do 15 min.;

Stejným spôsobom môže veliteľ pluku
usmerniť pravidelné individuálne stretnu-
tie so zástupcami v priebehu mesiaca,
v ktorom každý zástupca hlási, ako boli
splnené úlohy vo zverenej oblasti za u-
plynulých 14 dní (alebo uplynulé týždne)
daného mesiaca a ako budú splnené ešte
zbývajúce úlohy do konca mesiaca.

Veliteľ pluku v mesiaci jedenkrát na
porade so zástupcami, jedenkrát na po-
rade s veliteľmi práporov a jedenkrát
individuálne so zástupcami a náčelníkmi
druhov vojsk priamo ovplyvňuje plnenie
úloh vo všetkých oblastiach výchovy a prí-
pravy jednotlivcov útvaru. K tomu využíva
osobné poznatky a poznatky celého ko-
lektívu štábu i podriadených veliteľov
práporov. Z hľadiska časového spotrebuje
na túto činnosť trikrát po 2—3 hodiny,
tedy 6—9 hodín v mesiaci. Týmto systé-
mom predchádza tomu, čo sa často stáva
u pluku, že sa velitelia a zástupcovia
neplánovite zvolávajú a odtrhujú od svo-
jej práce. Samozrejme, že čiastkové upre-
šňovanie a riadenie bojovej a politickej
prípravy uskutočňuje veliteľ pluku osobne
denne podľa potreby.

* * *

Veľmi dôležitou náplňou práce velite-
ľa pluku sú jeho povinnosti smerom
k ideovo-výchovnej práci, upevňovaniu
morálneho a politického stavu, výchove
a príprave kádrov a mobilizácii ľudí
k aktivite a iniciatíve. Tieto úlohy má
priamo zakotvené vo svojich funkčných
povinnostiach.

Považujem za správne zdôrazniť také
opatrenia, ako je účasť na niektorých
schôdzach výboru straníckej organizácie,
stretnutie s výborom SZM, pravidelné
ovplyvňovanie a hodnotenie socialistické-
ho súťaženia, pravidelné stretnutie veli-
teľa pluku s agitáčne propagačným ko-
lektívom útvaru, prípadne s agitátormi
v rotách a práporoch a pravidelné stretnu-
tie s miestnymi straníckymi a štátnymi
funkcionármi.

Zvláštny význam má vplyv veliteľa ú-
tvaru na morálny a politický stav, disci-

plínu a rozvoj, aktivity a iniciatívy cestou
SZM. Táto organizácia je najmasovejšia
u útvaru, a teda môže i najaktívnejšie
pôsobiť v uvedených smeroch. Stretnutie
veliteľa pluku s výborom SZM aspoň je-
denkrát za mesiac je preto veľmi potreb-
né. Na toto stretnutie veliteľ pluku sa
musí vždy dobre pripraviť. K tomu využí-
va svoje osobné poznatky, poznatky zo
straníckej organizácie i poznatky od ZVP
a ostatných zástupcov.

Veliteľ pluku na výbore SZM by mal
veľmi konkrétne po jednotkách a po hlav-
ných zamestnaniach zhodnotiť morálny a
politický stav, disciplínu a výsledky bojo-
vej a politickej prípravy v pluku. Ďalej
musí zdôrazniť úlohy nastávajúceho me-
siaca v hlavných oblastiach života útvaru
a navrhnuť výboru SZM problémy alebo
otázky, na ktoré sa musí SZM zamerať
v budúcich dňoch. Potom v diskusii s člen-
mi výboru dosiahnuť spoločného postupu
v ďalšej práci.

Záverom by malo vyplynúť, akými
formami SZM bude v nasledujúcom me-
siaci pracovať a ako budú zo strany veli-
teľov a štábov vytvárané podmienky pre
kvalitnú činnosť tejto masovej organizá-
cie útvaru. Skúsenosti ukazujú, že podob-
ná forma i obsah práce veliteľa pluku má
veľký efekt v dosiahnutí rozvoja a inicia-
tívy príslušníkov jednotiek.

V svojej činnosti veliteľ pluku nesmie
podceňovať otázku materiálneho zabezpeč-
nia života príslušníkov pluku. Táto povin-
nosť musí byť usmernená na dva hlavné
problémy. Na materiálne podmienky ži-
vota veliteľského zboru, hlavne mladých
dôstojníkov, ktorí sú slobodní alebo ne-
žijú v posádke s rodinami, a na materiál-
ne podmienky života vojakov v čatách a
rotách. Mnohí velitelia plukov podceňujú
zvlášť starostlivosť o podmienky života
mladých dôstojníkov žijúcich na slobod-
dárni alebo v podnájmu. Veliteľ pluku by
mal aspoň raz za obdobie navštíviť uby-
tovňu slobodných dôstojníkov a prehliad-
núť každú izbu. Výsledkom takejto pre-
hliadky môže byť odstránenie mnohých
závad na ubytovni na jednej strane a po-
znávanie mladých dôstojníkov i v ich sú-
kromí na strane druhej. Oba hľadiská sa
potom kladne odrazia vo výchove mladých
veliteľov a v ich vzťahu k povinnostiam
u pluku.

Podobne nemôže veliteľ pluku chodiť
so „zavretými“ očami po rajonoch a uby-
tovacích priestoroch útvaru. Systematické
a náročné riešenie problémov ubytovania
a podmienok života vojakov má veľmi
kladný vplyv na výsledky v bojovej a po-
litickej príprave v rotách a práporoch.

BOJOVÉ POUŽITÍ PROTITANKOVÝCH ZÁLOH V ÚTOČNÉM BOJI

Všechny kapitalistické armády, kromě jiného, v poslední době věnují zvýšenou pozornost modernizaci a zdokonalování tanků a obrněných transportérů. Tanky a obrněné transportéry pokládají za jednu z nejdůležitějších úderných sil pozemního vojska ve všech druzích boje (operace).

Po důsledném rozboru organizace obrněné (mechanizované) divize armád USA, mechanizované a tankové divize armády NSR můžeme udělat závěr, že přibližně 75 % vojáků hlavních bojových jednotek těchto divizí na válečisti bude kryto pancířem. Dále můžeme předpokládat, že v případě přechodu do obrany tyto prostředky budou tvořit její základ a jejich hustota, tzn. obrněných cílů, může dosáhnout až 35—40 na 1 km fronty.

Zkušenosti z bojů na Středním východě ukazují, že hlavním prostředkem ničení tanků (obrněných cílů) byly právě protitankové prostředky a zejména PŘTS. Z celkového počtu zničených tanků bylo až 75 % zničeno právě palbou PŘTS.

V soudobém boji (operaci) úsilí vševojskových velitelů a štábů musí směřovat k vedení boje s nepřátelskými tanky, a to všemi prostředky, ve velmi úzké součinnosti. Ničení nepřátelských tanků se zúčastní prostředky jaderného napadení, letectvo, dělostřelectvo ze zakrytých a polozakrytých palebných postavení, tanky a protitankové prostředky, zejména PŘTS a v neposlední řadě ženijní jednotky kladením protitankových minových polí a zátarasů.

Z toho můžeme učinit dílčí závěr, že v soudobém boji (operaci) narůstá význam a úloha dovedného použití protitankových záloh (PTZ) na všech stupních velení, plukem počínaje a frontem konče, a to ve všech druzích boje (operace).

V článku chci rozebrat některé důležité otázky, které by měli jak vševojskoví, ale i dělostřelečtí velitelé a štáby respektovat při plánování bojového použití protitankových záloh.

Plánování bojového použití PTZ v útočném boji (operaci)

Vševojskoví velitelé a štáby při plánování bojového použití protitankové zálohy by měli respektovat tyto zásady:

— PTZ na všech stupních velení je prostředkem v rukách velitele, jehož použitím osobně ovlivňuje průběh bojové činnosti útvarů (svazů a svazků) na nejdůležitějším směru (prostoru) bojové činnosti ke splnění stanovených úkolů;

— PTZ plní úkoly v těsné součinnosti s vševojskovými útvary (svazky), zejména s pohyblivým odřadem zatarasovacím (POZ);

— efektivní použití PTZ a POZ je podstatně závislé na krátkosti času a použití s maximálním překvapením.

Na základě ideje zámyslu (předběžného rozhodnutí) by měl vševojskový velitel (pluk až front) kromě jiného od náčelníka dělostřelectva (ND) pluku, divize a od náčelníka raketového vojska (NRVD) armády a frontu vyžadovat návrh na řešení těchto zásadních otázek, které souvisejí s použitím PTZ:

— složení a velitel PTZ;

— úkoly a způsob jejich plnění při zabezpečení rozvinování jednotek, útvarů a svazků a jejich plynulé zteče;

— úkoly a způsob jejich plnění do splnění úkolu dne (operace) při odrážení nepřátelských protiztečí (protiúderů);

— úkoly a způsob jejich plnění při zabezpečení zasazení druhých sledů a záloh;

— úkoly a způsob jejich plnění při zabezpečení přechodu vodních toků z chodu nebo s plánovitou přípravou;

— úkoly a způsob jejich plnění při zabezpečování boků útvarů a svazků a styků se sousedy;

— úkoly a způsob jejich plnění při zabezpečení dobytých (dosažených) čar a prostorů;

— úkoly a způsob jejich plnění při přehrazení mezer, vzniklých po jader-
ných úderech nepřítele;

— úkoly a způsob jejich plnění v dalších důležitých fázích boje (operace) podle zámyslu.

ND (NRVD) a jeho štáb při přípravě návrhu, jakož i v celém procesu plánování, při řešení otázek bojového použití PTZ, velmi úzce spolupracuje se zpravodajským a ženijním náčelníkem. Od zpravodajského náčelníka kromě jiného musí znát pravděpodobnou činnost nepřítele v jednotlivých obdobích s hlavním důrazem na možné směry protiztečí (protiúderů), s jakou hodnotou tanků na nich kalkulovat, součinnost průzkumných prostředků dělostřelectva se vševojskovými a způsob předávání zpráv o nepříteli.

Se ženijním náčelníkem rozebere otázky složení pohyblivého odřadu zatarasovacího, jeho možnosti a způsob použití v jednotlivých údobích boje (operace) a zejména způsob nepřetržité součinnosti velitele PTZ s velitelem POZ

Při řešení složení PTZ vychází z toho, že útvar, divize ani armáda nedostanou zpravidla posilové prostředky. PTZ budeme vytvářet:

— u **motostřeleckého pluku** z baterie PTRS o třech četách po třech odpalovacích zařízeních (9 oz),

— u **motostřelecké divize** z organického protitankového oddílu (18 ks),

— u **armády** z organického protitankového pluku (3 do po 10 ks = 54),

— u **frontu** z organického protitankového pluku (36 ks).

Velitelé těchto jednotek a útvarů jsou veliteli PTZ.

Při plnění úkolů PTZ v období rozvinování a zteče jednotek (útvárů a svazků) vycházíme z toho, že PTZ motostřeleckého pluku bude jak při útoku z chodu, tak i z přímého dotyku ničit cíle (zejména zakopané tanky) na předním okraji a v nejbližší hloubce obrany nepřítelů přímou palbou. Vyvedení a zaujetí vybudovaných palebných stanovišť (palebné čáry) se děje v noci současně s dělostřelectvem, které působí ze zakrytých palebných postavení, nebo v krajním případě v době prvního palebného přepadu palebné přípravy.

PTZ motostřelecké divize můžeme použít při útoku z chodu stejným způsobem jako PTZ msp v tom případě, že u jednotek v dotyku není dostatek hlavní ke zničení cílů přímou střelbou. V opačném případě ji použijeme pro střelbu ze zakrytých palebných postavení: ovšem i tak musí být připravena po krátkém manévru zaujmout palebnou čáru k odrazení možné zteče nepřítelů po jeho úspěšné protipřípravě.

PTZ armády a frontu zpravidla v tomto období působí ze zakrytých palebných postavení a plní úkoly v palebné přípravě (podpoře) a jsou připraveny po krátkém manévru zaujmout palebné čáry.

ND (NRVD) a jeho štáb při stanovení úkolů pro PTZ do splnění úkolu dne divize (bližšího úkolu operace armády a frontu) musí na základě důsledného zhodnocení pravděpodobné činnosti nepřítelů a vlastních vojsk dovedně skloubit plnění více úkolů současně z jedné palebné čáry. Při odrazení útoku nepřátelských tanků z určitého směru může PTZ současně plnit úkol zabezpečení styku, zabezpečení boku, popřípadě zabezpečení zasazení druhého sledu.

Plánované zásady PTZ vyššího stupně velení by měly na těchto směrech vytvářet potřebnou hloubku a zabezpečit potřebnou součinnost mezi těmito PTZ.

Po vyřazení jednotek (útvárů, svazků) k útoku a v průběhu úspěšného vedení útočného boje (operace) postupují PTZ spolu s POZ po stanovené ose za prvými sledy bojujících vševojskových útvárů (svazků) a postupně zaujímají prostory vyčkávacích postavení, ze kterých jsou připraveny v součinnosti s vševojskovými útvary (svazky) odrážet z plánovaných i neplánovaných palebných čar protizteče (protiúderů) nepřátelských tanků. Při plánování palebných čar kalkulujeme, že PTZ v uvedené organizaci mohou **zaujmout palebnou čáru a přehradit daný směr v šířce: PTZ msp 1,5–2 km, PTZ msd 3–4 km, PTZ armády 8–12 km, PTZ frontu 6–8 km** (viz přílohy 1 a 2). Je účelné k plnění daného úkolu plánovat dvě palebné čáry do hloubky 3–8 km za sebou pro případ, že by se nepodařilo zaujmout vzdálenější z časových důvodů.

Na základě důsledného rozboru všech těchto otázek ND (NRVD) navrhuje:

Osu přemísťování PTZ tak, aby zabezpečovala co nejrychlejší přesun a včasné plnění úkolů na jednotlivých palebných čarách. V případě, že se po stanovené ose přemísťuje také druhý sled (vševojsková záloha), je **bezpodmínečně nutné**, aby jako první se přesunovaly PTZ s POZ.

Palebné čáry do celé hloubky úkolu (dne, bližšího úkolu operace), ze kterých budou plnit postupně všechny předpokládané úkoly (odrážení protizteče, zabezpečení zasazení druhých sledů a všechny ostatní).

Čáry zatarasování POZ předpokládané na jednotlivých palebných čarách. POZ na jednotlivých stupních mají tyto možnosti a organizační strukturu:

— **POZ msp** o 4 ks univerzálních minových ukladačů (UMU) může položit jednou pokládkou 480 PT min při hustotě minování 1 (je obvyklé). V průběhu dne může položit dvě pokládky.

— **POZ msd** o 4 ks minových ukladačů poloautomatických (MUP) 1200 min. Může položit 2 pokládky za den.

— **POZ armády** o 12 ks MUP 3600 min. Může položit 2—3 pokládky za dva dny.

— **POZ frontu** o 16 ks MUP 4800 min. Možnosti jsou stejné jako u armády.

Vyčkávací postavení, která budou v průběhu útoku zaujímat PTZ. Tyto musíme volit tak, aby zabezpečovaly včasné zaujetí a plnění úkolů na plánovaných palebných čarách. Vzdálenosti vyčkávacích postavení od plánovaných čar by na jednotlivých stupních neměly překročit:

- PTZ motostřeleckého pluku 4—8 km,
- PTZ motostřelecké divize 10—15 km,
- PTZ vševojskové armády 20—30 km,
- PTZ frontu 40—50 km.

Po přednesení návrhu ND (NRVD) a po jeho schválení vševojskovým velitelem rozpracuje štáb tyto otázky takto:

Příspěvek (stať) do bojového rozkazu (rozhodnutí) velitele pluku, divize (armády, frontu), ve kterém stručně stanoví úkoly PTZ za palebné přípravy a podpory, osu přemísťování, palebné čáry a úkoly, které budou z nich plnit. Tyto údaje dále zakreslí do grafické části rozhodnutí.

Dále ND motostřeleckého pluku všechny tyto úkoly PTZ zapracuje do „Plánu bojové činnosti dělostřelectva v útočném boji pluku“ a do „Mapy pro řízení bojové činnosti dělostřelectva pluku“. (Článek 134 Dě1-1.)

ND divize a jeho štáb úkoly zapracuje do „Plánu bojové činnosti raketového útvaru a dělostřelectva divize v útočném boji“ a do „Mapy pro řízení bojové činnosti raketového útvaru a dělostřelectva divize“. (Článek 133 Dě1-1.)

NRVD armády (frontu) a jeho štáb úkoly zapracuje do „Plánu bojového použití raketového vojska a dělostřelectva armády (frontu)“ a „Mapy řízení bojové činnosti RVD armády (frontu)“.

„Plány bojové činnosti“ na jednotlivých stupních schvaluje příslušný vševojskový velitel a jsou součástí plánu operace (boje).

Na základě takto řešeného plánování vydává ND (NRVD) „Bojové nařízení pro útok (operaci) pro PTZ“, které obsahuje všechny již uvedené úkoly a navíc plánované čáry své protitankové zálohy v úseku (pásmu) činnosti v jeho prospěch a způsob jejich vyžadování, dobu pohotovosti k palebné přípravě, stanovené signály pro zaujetí jednotlivých čar, součinnost s POZ, povolenou spotřebu střeliva a další.

Velitel PTZ po obdržení rozkazu (rozhodnutí) vševojskového velitele, bojového nařízení ND (NRVD) a po účasti na rekognoskaci těchto funkcionářů zplánuje úkoly pro svou PTZ a řídí rekognoskaci s podřízenými, na které upřesní:

- úkol pluku (divize, armády, frontu);
- úkoly PTZ při zabezpečení vyvedení pluku (divize, armády, frontu) na čáru zteče, palebnou čáru (palebné postavení), pochodovou osu, dobu a způsob jejího (jejích) zaujetí a dobu pohotovosti;
- úkoly v období palebné přípravy a palebné podpory;
- pochodovou osu a způsob přemísťování během útoku (operace), možné palebné čáry a úkoly na každé z nich;
- způsob organizace spojení, velení a součinnosti s motostřeleckými (tankovými) útvary a svazky, s dělostřeleckými útvary a pohyblivým odřadem zatarasovacím, součinnostní signály a způsob udávání cílů.

Pochodovou osu, způsob přemísťování během útoku (operace), plánované palebné čáry a úkoly na každé z nich stanoví jen na základně důkladného studia terénu z mapy.

Velitel PTZ se svým štábem rozpracuje všechny tyto údaje v „Plánu činnosti protitankové zálohy v útoku (operaci)“.

Vedení boje protitankovými zálohami v útočném boji (operaci).

Jedním z důležitých úkolů ND (NRVD) v průběhu vedení boje (operace) je včasný příjem a realizace rozhodnutí vševojskového velitele o zasazení PTZ. Připomínám starou známou zásadu, že nejvíce času ponecháváme vykonavatelům.

K úspěšnému splnění tohoto úkolu je třeba, aby ND (NRVD) a jeho štáb směrem k PTZ a velitel PTZ uvnitř PTZ zabezpečil:

- pevné a nepřetržité velení;
- včasné informování o situaci vlastních vojsk a nepřítelů;
- správnou organizaci a včasné zahájení manévru;
- včasné, jasné a stručné vydávání rozkazů k plnění konkrétního úkolu.

ND motostřeleckého pluku má nepřetržité spojení s velitelem PTZ v síti velení a v některých případech i osobním stykem.

ND divize, NRVD armády a frontu má spojení s velitelem PTZ jak v síti velení, tak i v síti štábu. V obou sítích můžeme zabezpečit nepřetržité předávání rozkazů, nařízení a potřebných informací, a opačně přijímat potřebná hlášení od velitele a štábu PTZ.

Na stupni divize předpokládáme získat ucelené informace o situaci přibližně po 3 hodinách, u armády po 6 hodinách a u frontu 1—2krát za den. Tyto doby by v mnoha případech ND (NRVD) nestačily, a proto na jeho stupni, ale zejména na stupni velitele PTZ musíme získat informace častěji.

Praxe z cvičení všeho druhu ukazuje, že je **účelné členit bojové sestavy PTZ na sled průzkumu, sled velitelský (rekognoskační skupiny) a sled palebných jednotek.**

Sled průzkumu, zpravidla složený z náčelníka průzkumu oddílu (pluku) a průzkumného družstva a vybavený spolehlivými pohyblivými rádiovými pojítky a potřebnými pomůckami pro velení, je schopen včas předávat zprávy získané jak o vlastních jednotkách, tak zejména o nepříteli. Tento sled postupuje v úseku (pásmu) pluku (divize, armády), kde plánujeme činnost PTZ. Pohybuje se v sestavě prvních sledů a získává zprávy vlastním pozorováním, od velitelů vševojskových jednotek a náčelníků průzkumu často na velitelských stanovištích (VS) pluku, divize a armády. **Plnění tohoto důležitého úkolu je často závislé na pochopení vševojskových velitelů a štábů, kteří mohou vytvářením potřebných podmínek podstatně ovlivnit činnost sledu průzkumu a tím i úspěšné a včasné zasazení PTZ.** Často můžeme tento sled průzkumu použít i k rekognoskaci palebné čáry, nejbližší k přednímu kraji, dále k organizaci součinnosti s vševojskovými veliteli a štáby pro činnost PTZ na této palebné čáře do příchodu velitele PTZ. V případě zaujetí palebné čáry tento sled průzkumu obsadí pozorovací stanoviště a na základě pozorování předává hlášení (signály) o směru nájezdu nepřátelských tanků.

Organizaci a včasný manévru PTZ zabezpečuje ND (NRVD) na základě znalosti situace vlastních vojsk i nepřítelů, získaných jednak všemi prostředky velení daného stupně (divize, armáda, fronta) a též z hlášení od velitele PTZ. To uskutečňuje včasným vydáváním předběžných nařízení, zejména pro zahá-

jení činnosti velitelského sledu (rekognoskační skupiny) a dále přemísťování a zaujímání vyčkávacích postavení PTZ (palebným sledem).

Nejvýznamnějším údobím pro ovlivnění činnosti PTZ ND divize, NRVD armády v průběhu velení boje (operace) je údobí rozvinování, zteče a zahájení útočného boje (operace).

V případě úspěšné protipřípravy nepřítele je nutné urychleně realizovat rozhodnutí velitele divize (armády) o jaderných úderech. PTZ divize i armády v tomto případě zpravidla zaujímá plánovanou nebo neplánovanou palebnou čáru k přehrazení mezer, vzniklých po jaderných úderech, kterých může nepřítel využít k útoku. Jen ve výjimečném případě by mohla PTZ divize částí sil nebo celou hodnotou nahradit vzniklé ztráty děl, určených pro přímou střelbu za palebné přípravy.

V případě úspěšného zahájení a rozvíjení útočného boje (operace) musí ND (NRVD) po splnění úkolů PTZ v období palebné přípravy a palebné podpory, zpravidla do hloubky 4 km, **zabezpečit zaujetí vyčkávacího postavení PTZ** divize přibližně v prostoru původního předního kraje a u PTZ armády a frontu zpravidla na úrovni nebo častěji za palebnými postaveními, ze kterých plnily úkoly v palebné přípravě a palebné podpoře až na maximální dostřel. Při předpokládaném tempu útoku 3—5 km/h by vlastní jednotky v době zaujetí vyčkávacího postavení PTZ (POZ) divize do jedné hodiny po skončení palebné podpory měly být vzdáleny 7—9 km od předního okraje.

Současně se zaujímáním vyčkávacího postavení, nebo ihned po jeho zaujetí musí zahájit činnost velitelský sled PTZ. Ten zpravidla tvoří: velitel pto (ptp), velitelé baterií (oddílů) nebo určené důstojníky, průzkumné jednotky, spojovací jednotky a velitel nebo určený důstojník POZ. Velitelský sled PTZ divize postupuje za prapory prvního sledu (PTZ armády za pluky prvního sledu) a postupně plní zejména tyto úkoly:

- průzkum stanovené osy přemístění;
- průzkum plánovaných i neplánovaných palebných čar;
- průzkum plánovaných vyčkávacích postavení;
- organizuje součinnost s vševojskovými veliteli a velitelem POZ;
- zabezpečuje zavedení jednotek z rozchodiště do palebných postavení na palebných čarách a organizuje vedení boje s nepřátelskými tanky.

Účelnost a nutnost činnosti velitelského sledu k získání potřebného časového předstihu pro činnost palebného sledu má význam zejména při průzkumu a rekognoskaci plánovaných, ale zejména neplánovaných palebných čar. Velitel protitankového oddílu (pluku) postupně řídí průzkum a rekognoskaci na plánovaných palebných čarách, určených jen podle mapy a na základě konkrétní situace v terénu upřesňuje plnění palebných úkolů. Na základě konkrétní situace a času řídí rekognoskaci s velitelským sledem, kde kromě jiného stanoví:

- smluvené pojmenování terénu a orientační body;
- bojovou sestavu a úkoly jednotlivých baterií (oddílů) na palebných čarách;
- případný manévř uvnitř bojové sestavy;
- cesty příjezdu a způsob zavedení jednotek z rozchodiště do palebných postavení na palebné čáře;
- způsob zahájení a vedení boje s tanky, způsob velení a součinnostní signály;
- velitelsko-pozorovací stanoviště a VS.

Možné šířky a sestavy PTZ, uvedené v přílohách 1 a 2, jsou jen kalkulačnickými orientačními normami; na základě množství nepřátelských tanků, potřebné hustoty PT hlavní a možností terénu je určuje velitel PTZ v terénu.

Další důležitou činností velitele PTZ je součinnost s velitelem POZ. Na ní stanoví, zda POZ položí pokládku PT min před bojovou sestavou PTZ ve vzdálenosti 800—1200 m a umožní výhodné ničení nepřátelských tanků na této překážce, zda bude výhodnější prodloužit šířku bojové sestavy PTZ zatarasním jejího boku.

Tato činnost velitelského sledu zabezpečuje, že v případě obdržení rozkazu k zaujetí plánované, ale i neplánované palebné čáry může palebný sled, rozmístěný na vyčkávacím postavení po jednotkách, v proudech na daný signál zahájit přesun do rozchodiště, odkud jednotky příslušníci velitelského sledu zavádějí do bojové sestavy.

Dalším důležitým obdobím pro použití PTZ divize je období, kdy pluky prvního sledu dosahují bližšího úkolu (BÚ) divize v hloubce 20—25 km. Po jeho splnění často dochází k zasazení pluku druhého sledu, popřípadě k odrážení protizteče.

ND divize k tomuto období musí zabezpečit, aby PTZ byla ve vyčkávacím postavení, vzdáleném 10—15 km od plánovaných (neplánovaných) palebných čar, připravena ke splnění výše uvedených úkolů. To znamená, že PTZ divize se poprvé přesunula 10—15 km z vyčkávacího postavení na původním předním kraji. To zpravidla řeší tím, že po průzkumu vyčkávacího postavení velitelským sledem ND schvaluje žádost velitele PTZ o přemístění.

Velitelský sled podle těchto zásad vyvíjí svou činnost na palebných čarách k zabezpečení úkolů pro toto období.

Velitel divize s potřebnými náčelníky, vyčleněnými důstojníky štábu a spojovacími prostředky zpravidla zaujímá předsunuté velitelské stanoviště a přímo v terénu řídí krátkou rekognoskací a organizací součinnosti k zabezpečení zasazení druhého sledu (odrážení protizteče apod.). Kromě jiných otázek řeší i použití PTZ divize. Proto velitel divize (ND divize) by měl včas zabezpečit účast velitele PTZ při rekognoskaci.

Každý způsob použití PTZ bude vždy závislý na konkrétní situaci. Na základě zkušeností ze cvičení jsou nejpravděpodobnější tyto varianty:

- PTZ divize v součinnosti s PTZ zasazovaného motostřeleckého pluku zaujímá palebnou čáru přímo na čáře zasazení pluku a zabezpečuje ji až do doby, než ji zasazovaný pluk překročí;

- PTZ divize zabezpečuje zasazení pluku druhého sledu tím, že zaujímá palebnou čáru k odrážení útoků tanků do boku zasazovaného pluku;

- PTZ divize zaujímá palebnou čáru k odrážení protizteče nepřátelských tanků v sestavě prvního sledu a tím vytváří podmínky pro zasazení pluku druhého sledu.

Velitel PTZ divize po obdržení úkolu řídí činnost velitelského sledu, jak jsem již uvedl, a navíc organizuje součinnost s vševojskovým velitelem, zejména tehdy, když zaujímá palebnou čáru v bojové sestavě jeho pluku. V tomto případě velmi přesně dohovori:

- uvolnění osy (os) pro přesun PTZ na palebnou čáru;
- čáru, kterou vševojskové jednotky musí udržet;

- způsob manévru vševojskových jednotek do bojové sestavy PTZ a vytváření mezer pro prostřelování;
- smluvené signály pro zahájení (zastavení) palby;
- VPS jednotlivých velitelů a jejich osobní styk;
- součinnost mezi tanky a PT prostředky motostřeleckých jednotek a PTZ (styk palbou).

V tomto období zpravidla PTZ armády (frontu) jsou v původních vyčkávacích postaveních připraveny k zaujetí plánovaných i neplánovaných palebných čar a jejich velitelský sled vyvíjí obdobnou činnost, jako u PTZ divize.

Posledním důležitým obdobím pro použití PTZ divize je období splnění úkolu dne divize. K tomuto období je nutné zabezpečit, aby PTZ byla připravena ve vyčkávacím postavení 10–15 km vzdáleném od čáry (prostoru) úkolu dne divize (40–50 km). V případě, že PTZ divize byla použita pro zabezpečení zasazení druhého sledu — tzn. že ničila cíle přímou střelbou z palebné čáry, totožné s čarou zasazení druhého sledu, a který ji překročil — po splnění tohoto úkolu zaujímá vyčkávací postavení někde poblíž této palebné čáry (20 až 25 km) od předního kraje. Činnost průzkumného i velitelského sledu je obdobná jako při zabezpečování plnění úkolu PTZ v období splnění úkolu dne. Podle situace po rekognoskaci vyčkávacího postavení velitelským sledem přesune se PTZ (palebný sled) do tohoto vyčkávacího postavení. Vzdálenost přesunu je 10–15 km.

V případě, že nebyla použita pro zabezpečení zasazení druhého sledu ani k odrazení protizteče, pak se přesune z vyčkávacího postavení zaujatého pro plnění úkolů spojených s plněním bližšího úkolu divize (10–15 km) od předního kraje do vyčkávacího postavení pro plnění úkolů k zabezpečení úkolu dne divize, které je vzdáleno od předního kraje 30–40 km. V tomto případě vzdálenost přesunu bude 20–25 km.

Velmi často v období od splnění bližšího úkolu do splnění úkolu dne divize může PTZ divize plnit úkoly spojené s přechodem vodního toku. Nejčastější bude, že zaujímá výhodnou palebnou čáru na přístupech k řece a v případě přechodu vodního toku z chodu ničí cíle na protilehlém břehu řeky přímou střelbou v době palebného přepadu, nebo při překonávání vodního toku s plánovitou přípravou v době palebné přípravy. PTZ motostřeleckého pluku se zúčastní ničení cílů přímou střelbou a hned s prapory prvního sledu se přepravuje po četách na druhý břeh a zabezpečuje podporu prvosledových jednotek. PTZ divize plní úkoly až do doby zřízení mostového přepraviště a potom se přesune do vyčkávacího postavení.

Při plnění tohoto úkolu je nutné, aby ND divize navrhl včas a zejména zabezpečil včasné předsunutí PTZ a upřesnil konkrétně plnění úkolů. Toto může řešit formou krátkého bojového nařízení a často i upřesněním úkolů při rekognoskaci v terénu.

Po zaujetí vyčkávacího postavení je PTZ divize připravena zabezpečit plnění úkolů, které souvisí se splněním úkolu dne divize, a to po zaujetí plánované i neplánované palebné čáry k zabezpečení odkrytých dosažených čar (prostorů), k zabezpečení mezer vzniklých v bojových sestavách. Z těchto palebných čar je připravena ničit a odrážet útoky tanků a obrněných cílů.

PTZ armády v období plnění úkolů dne divizemi prvního sledu by měla po rekognoskaci velitelským sledem zaujmout vyčkávací postavení ve vzdálenosti

20—30 km od dosažené čáry vlastními vševojskovými útvary (svazky). To znamená, že by se měla přesunout z původního vyčkávacího postavení, které zaujala po skončení palebné přípravy a podpory, přibližně 10 km od čáry zteče. Délka přesunu tedy bude okolo 30—40 km.

Tuto její činnost NRVD armády organizuje tak, aby PTZ byla včas připravena z tohoto vyčkávacího postavení zabezpečit zasazení druhého sledu armády, popřípadě zabezpečit odrážení protiúderu po zaujetí plánovaných i neplánovaných palebných čar. Obdobná situace v plnění úkolů podle konkrétních podmínek může nastat i u PTZ frontu, která by mohla být podle situace připravena k plnění úkolů ještě v původním vyčkávacím postavení.

Z možných variant plnění úkolů PTZ v útočném boji (operaci) můžeme udělat tyto závěry:

Při dodržování vzdáleností pro vyčkávací postavení na jednotlivých stupních v průběhu plnění úkolu dne divize by se měla PTZ msp přesunout 4—5krát s průměrnou vzdáleností 8—10 km, PTZ divize 2—3krát s průměrnou vzdáleností 15—18 km, PTZ armády (frontu) jedenkrát na vzdálenost 30—40 km.

Při dodržení zásad by měly být PTZ připraveny z vyčkávacích postavení plnit úkoly na plánovaných palebných čarách (po včasné rekognoskaci terénu) v těchto časových normách:

— **PTZ msp 25—30 minut** (přesun 6 km . 3' = 18', zaujetí bojové sestavy 5', upřesnění úkolů do 5');

— **PTZ msd 60—65 minut** (přesun 13 km . 3' = 39', zaujetí bojové sestavy 15', upřesnění úkolů 10');

— **PTZ armády 100 minut** (přesun 25 km . 3' = 75', zaujetí bojové sestavy 15', upřesnění úkolů 10');

— **PTZ frontu 160 minut** (přesun 45 km . 3' = 135', ostatní jako u PTZ armády).

Tato kalkulace předpokládá přesun 20 km/h vzhledem k tomu, že často půjde o přesun terénem, zejména u PTZ msp a msd. U PTZ armády a frontu můžeme předpokládat i rychlost 30 km/h, čímž by se časy zkrátily o 25 minut u PTZ armády a o 45 minut u PTZ frontu.

Časy k zaujetí bojové sestavy a zejména časy k upřesnění úkolu jednotkám vycházejí z toho, že rekognoskace velitelským sledem zcela nezabezpečuje upřesnění úkolů jednotkám vzhledem k omezenému počtu lidí.

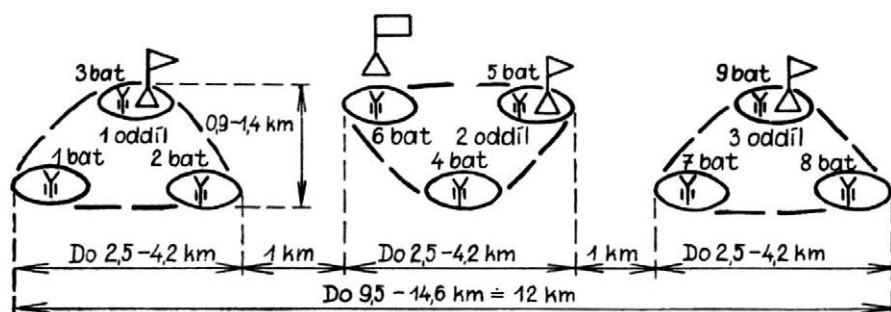
V případě zaujímání neplánovaných palebných čar, i když velitelský sled získá určitý předstih, se tyto doby prodlouží o dobu urychlené rekognoskace a upřesnění úkolu. Na druhé straně, v případě rozvinutí z chodu při nenadálé úhroze nepřátelských tanků (často při rozvinutí na silnici) budou časy kratší, ale PTZ nebudou zaujímat bojové sestavy, tak jak je uvádějí přílohy 1 a 2.

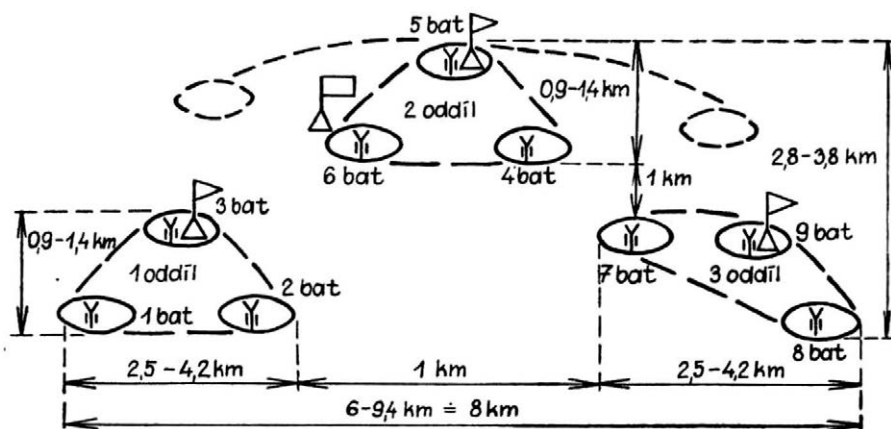
Rozebral jsem jen některé důležité otázky plánování a vedení boje PTZ. Každé konkrétní použití PTZ bude řešit vševojskový velitel na základě vzniklé situace po velmi důkladném rozboru poměru sil. Řídí se zásadou, že PTZ je jeden z prvků bojové sestavy, který použije na rozhodujícím směru a v pravý okamžik, aby ovlivnil další úspěšné vedení boje (operace).

3. PTZ armády : Protitankový pluk

a, s oddíly v jednom sledu

b, s oddíly ve dvou sledech

POZNÁMKA: Rozmístění čet, baterií i oddílů musí zabezpečit vzájemný styk a podporu do šířky i hloubky a kruhovou obranu.

Přílohy uvádějí šířky bojových sestav. Šířky přehrazení mohou být větší do stran, kam může účinně působit většina prostředků sestav.

RACIONÁLNÍ VYUŽITÍ PŘÍVOZOVÝCH SOULODÍ

Hlavním druhem přeprav přes široké vodní překážky je plavidlová a přívozová přeprava. Mostová přepraviště zřizujeme jen na základě rozhodnutí vyšších vševojskových velitelů v případě, je-li dostatek materiálu, času a sil na stavbu plovoucích, popř. kombinovaných mostů. Dalším předpokladem je mít výraznou převahu v letektvu a dostatečně hluboké předmostí na protějším břehu. Nemáme-li tyto podmínky, organizujeme přívozovou přepravu. Tuto můžeme v příznivé situaci (dážď, mlha a zejména v noci) zaměnit za přepravu po mostě s využitím již dříve postavených soulodí.

Faktor času hraje stále větší úlohu i při překonávání širokých a hlubokých vodních překážek, kdy je třeba v co nejkratším čase přepravit maximální množství bojové techniky na protější břeh. Proto hledáme další možnosti zkracování potřebné přepravní doby a také dalšího racionálního využívání naší moderní bojové techniky.

Při zřizování přepraviště z „Pontonové mostové soupravy“ (dále jen PMS) je stanovena zásada, že chybí-li k úplnému přemostění vodní překážky materiál na více než 60 m plovoucího mostu, je účelné sestavit 110 a 150 t přívozová soulodí s pobřežním dílem na návodní straně. Chybí-li k úplnému přemostění vodní překážky materiál na méně než 60 m šířky, je účelné organizovat přepravu po tzv. pohyblivém zkráceném mostu.

Tuto zásadu v praxi často opomíjíme. Posuzujeme-li však přívozovou přepravu z hlediska její skutečné přepravní kapacity, můžeme stanovit toto pořadí:

— nejvýkonnější je přeprava na pohyblivém zkráceném mostu, jehož kapacita převyšuje o 90—50 % kapacitu přívozových soulodí určených pro přepravu jednotlivých břemen (soulodí únosnosti 40 a 60 t),

— středně výkonná je přeprava na přívozových soulodích určených pro skupinovou přepravu břemen (soulodí únosnosti 80 i více tun),

— nejméně výkonná je přeprava na přívozových soulodích určených pro přepravu jednotlivých břemen.

V prvním případě jde o zakotvený kyvadlový přívoz, který se pohybuje stále po téže dráze od výchozího břehu k protějšmu a zpět. To ale umožňuje jeho větší zasazitelnost prostředky protivníka ve srovnání s ostatními druhy přeprav. Soulodí pro skupinovou přepravu nebo soulodí pro přepravu jednotlivých břemen jsou kratší, nejsou zakotvena a nepohybují se stále po téže plavební trase.

Z materiálu PMS můžeme sestavovat přívozová soulodí.

a) Přívozová soulodí základní — o únosnosti:

— 40 a 60 t používáme pro přepravu středních a těžkých tanků i za nepříznivých plavebních podmínek,

— 80 t používáme pro současnou — skupinovou přepravu dvou středních nebo jednoho těžkého tanku,

— 110 t používáme pro současnou — skupinovou přepravu tří středních nebo dvou těžkých tanků,

— 150 t používáme pro současnou — skupinovou přepravu čtyř středních nebo tří těžkých tanků.

b) Přívozová soulodí únosnosti 110 t a větší používáme zpravidla jen do rychlosti proudu 1 m/s.

Pro plavbu soulodí pomocí motorových vlečných člunů platí v podstatě dva způsoby:

— postrkem (čelním, bočním oboustranným nebo jednostranným),
— vlekem.

Čelní postrk používáme nejčastěji. Oboustranný boční postrk používáme pro přívozová soulodí sestavená nejméně ze čtyř říčních dílů při rychlosti proudu, který nepřesahuje 1 m/s.

U soulodí větší únosnosti nežli 110 t je požadavek, aby rychlost proudu u obou břehů byla pod 1 m/s, alespoň na délku těchto soulodí (unášení návodních částí soulodí proudem). Při vyšších rychlostech proudu u břehů nežli 1 m/s můžeme připojovat motorové vlečné čluny k postrku jen z poproudní strany (jednostranný boční postrk).

Pohon soulodí vlekem používáme, nemáme-li dostatek motorových vlečných člunů.

Méně známým způsobem pohonu soulodí větší únosnosti je **kombinovaný způsob**, u něhož využíváme jednostranného bočního postrku soulodí na poproudní straně a současného vlečení z protiproudnic strany. Vlečná lana jsou nesteréjné délky, z nichž při odplutí je návodní lano vždy kratší a pobřežní delší. Tento způsob však vyžaduje, aby u obou břehů byla opět rychlost proudu menší než 1 m/s, protože krátce před přistáním musíme odpojit kratší (pobřežní) vlečné lano a soulodí přistane jednak vlastní setrvačností a zčásti pomocí poproudně upevněných člunů v bočním postrku.

Další z možností racionalizace přívozové přepravy je intenzivní využívání velkotónážních soulodí z materiálu PMS — skupinová přeprava břemen, která je ve srovnání s přepravou na soulodích určených pro jednotlivá břemena mnohem výkonnější a i rychlejší.

U soulodí pro skupinovou přepravu břemen vznikají časové úspory tím, že na soulodí najede plynule několik kusů techniky za sebou nebo současně najíždí (sjezdí) kolová břemena ve dvou proudech. To umožňuje buď oboustranné pobřežní díly, nebo jednostranné (návodní) pobřežní díl a dostatečný počet rampovníků velkotónážních soulodí, která tvoří nájezd (sjezd) ze soulodí na jeho protější straně. U soulodí pro přepravu jednotlivých břemen — únosnosti 40 a 60 t jsou k dispozici jen dva a tři páry rampovníků, což umožňuje sestavovat pouze kolejové nájezdy k najezení širokorozchodných břemen (tanků) na

střed soulodí. Podobně pro úzkorozchodná břemena (kolová) můžeme z tohoto počtu rampovníků sestavovat opět pouze kolejové nájezdy, které je třeba po najezení kolových břemen na jednu část polosoulodí (v podélném směru) sejmut a přeložit na druhou část polosoulodí, aby i na jeho druhou část mohla najezt další kolová břemena (břemena naložená ve dvou proudech oboustranné podélné osy soulodí). V této objektivní skutečnosti spočívá jeden ze zdrojů časových rezerv přepravních koloběhů. Na základě toho je tedy výhodné sestavovat přívozová soulodí tak, aby měla oboustranné pobřežní díly, popř. aspoň jeden na návodní straně ve směru plavby naložených soulodí. Tímto opatřením také zlepšíme hydraulické a plavební poměry přívozové přepravy. Možné sestavy přívozových soulodí požadovaných a náhradních únosností — viz obr. 1.

Z většího počtu koloběhů kromě časových ztrát vyplývá i větší opotřebení materiálu PMS, zejména pak motorových vlečných člunů, jejich přehřívání za velmi teplého počasí a tím i možnost častějších poruch.

Máme-li prostředky PMS hospodárně a účelně využívat, musíme též:

— v maximální míře využívat všech prvků soupravy (poloviny soupravy), tj. pobřežních a říčních dílů, k sestavení co největšího počtu soulodí **požadované únosnosti**, ze zbytku pak soulodí **náhradní únosnosti**;

— co nejvíce využívat nosnosti (tónáže) a ložnosti (půdorysných rozměrů) příslušných soulodí. Na základě toho můžeme jako další prostředek k racionálnějšímu využívání přepravní kapacity přívozových soulodí považovat údaje v tabulkách 1 a 3.

Z **tabulky 1** jsou zřejmé možné počty soulodí požadované i náhradní únosnosti, která lze sestavit z 1/2 PMS (obdobně z 1 PMS) pro přepravu tanků. Dalšími závažnými údaji jsou výpočty a celková nevyužitá nosnost všech soulodí z 1/2 PMS při jednom koloběhu. Stojí určitě za pozornost, že např. při přepravě tanků jedním koloběhem na pěti a šesti soulodích únosnosti 70 a 60 tun sestavených z 1/2 PMS je celkově nevyužitá nosnost 144 a 144 tun, která velmi rychle roste počtem potřebných koloběhů. Zde může někdo namítnout, že na zmíněná soulodí můžeme kromě tanků naložit i jiná (doplňková) břemena tak, abychom jejich nosnost plně využili. To však prakticky není možné s ohledem na půdorysné rozměry (ložnost) soulodí (viz tab. 3), ale hlavně z důvodů plavebních a bezpečnostních. Jde

MOŽNOSTI PŘEPRAVY TANKŮ NA PŘÍVOZOVÝCH

Soulodí požadované únosnosti t	Počet ŘD a PD na 1 soulodí požadované únosnosti ks	Počet soulodí požadované únosnosti z ½ PMS ks	Zbývá ŘD a PD z ½ PMS ks	Počet soulodí náhradní únosnosti z ½ PMS ks - t	Počet nevyužitých ŘD a PD ks
40	2ŘD + 0	7	2ŘD + 4PD	2—40 (à 1ŘD + 2PD)	—
60	3ŘD + 0	4	4ŘD + 4PD	2—60 (à 2ŘD + 2PD)	—
70	3ŘD + 1PD	4	4ŘD —	1—80	—
80	3ŘD + 2PD	2	10ŘD —	2—80 1—40	—
90	4ŘD + 1PD	4	—	—	—
100	4ŘD + 2PD	2	8ŘD —	2—80	—
110	5ŘD + 1PD	3	1ŘD + 1PD	—	ŘD + PD
120	5ŘD + 2PD	2	6ŘD —	1—120	—
130	6ŘD + 1PD	2	4ŘD + 2PD	1—100	—
140	6ŘD + 2PD	2	4ŘD —	1—80	—
150	7ŘD + 1PD	2	2ŘD + 2PD	1—60	—
160	7ŘD + 2PD	2	2ŘD —	1—40	—
170	8ŘD + 1PD	2	— 2PD	—	— + 2PD

Poznámka: u 1 říčního dílu (ŘD) je stanovena únosnost 20 t
u 1 pobřežního dílu (PD) je stanovena únosnost 10 t
uvažovaná hmotnost tanku = 36 t

SOULODÍCH PMS RŮZNÉ ÚNOSNOSTI

Celkový počet soulodí a únosnost z $\frac{1}{2}$ PMS $k_s - t$	Počet tanků přepravených na všech soulodích z $\frac{1}{2}$ PMS k_s	Výpočet nevyužitá nosnost všech soulodí z $\frac{1}{2}$ PMS při jednom koloběhu t	Celková nevyužitá nosnost u všech soulodí z $\frac{1}{2}$ PMS při 1 koloběhu t	Pořadí vhodnosti využití soulodí s ohledem na max. využití únosnosti při přepravě tanků
9—40	9	$9 \text{ soul} \times 4 \text{ t} = 36 \text{ t}$	36	2
6—60	6	$6 \text{ soul} \times 24 \text{ t} = 144 \text{ t}$	144	5
4—70 1—80	6	$(4 \text{ soul} \times 34 \text{ t}) + 8 \text{ t} = 144 \text{ t}$	144	6
4—80 1—40	9	$(4 \text{ soul} \times 8 \text{ t}) + 4 \text{ t} = 36 \text{ t}$	36	2
4—90	8	$4 \text{ soul} \times 18 \text{ t} = 72 \text{ t}$	72	4
2—100 2—80	6	$(2 \times \text{soul} \times 28) + (2 \times 8 \text{ t}) = 72 \text{ t}$	72	4
3—110	9	$3 \text{ soul} \times 2 \text{ t} = 6 \text{ t}$	6	1
3—120	9	$3 \text{ soul} \times 12 \text{ t} = 36 \text{ t}$	36	2
2—130 1—100	8	$(2 \times \text{soul} \times 22 \text{ t}) + 28 \text{ t} = 72 \text{ t}$	72	4
2—140 1—80	8	$(2 \text{ soul} \times 32 \text{ t}) + 8 \text{ t} = 72 \text{ t}$	72	4
2—150 1—60	9	$(2 \text{ soul} \times 6 \text{ t}) + 24 \text{ t} = 36 \text{ t}$	36	2
2—160 1—40	9	$(2 \text{ soul} \times 16 \text{ t}) + 4 \text{ t} = 36 \text{ t}$	36	2
2—170	8	$2 \text{ soul} \times 26 \text{ t} = 52 \text{ t}$	52 t	3

**PŘEHLED ZÁKLADNÍCH ÚDAJŮ NĚKTERÝCH MOTOROVÝCH VOZIDEL PRO PŘEPRAVU
NA PŘÍVOZOVÝCH SOULODÍCH PMS RŮZNÉ ÚNOSNOSTI**

Typ MV	Hmotnost nenaloženého vozidla t	Přípustná hmotnost nákladu t		Celková hmotnost t		Uvažovaná hmotnost t	Rozměry MV (délka × šířka)	*) Uvažovaná délka MV bezpeč. vzdálenosti v m
		silnice	terén	silnice	terén			
T-805	2,75	1,50	1,00	4,25	3,75	4	4,72 × 2,04	5,80
P V3S	5,35	5,00	3,00	10,35	8,00	8	6,90 × 2,32	7,90
T-111	8,60	10,00	6,00	18,60	14,60	15	8,30 × 2,50	9,30
T-138	10,00	12,00	8,00	22,00	18,00	18	8,59 × 2,44	9,60
T-148	10,50	13,00	9,00	23,50	19,50	20	8,68 × 2,50	9,70
T-813	13,80	7,50	7,50	21,30	21,30	22	8,64 × 2,50	9,70

Poznámka: Při přepravě speciálně upravených automobilů určených k převozu PMS je třeba uvažovat vzhledem k rozměrům říčních a pobřežních dílů tyto údaje:

T-138 délka 9,72 m

šířka 3,19 m

T-813 délka 9,80 m

šířka 3,19 m

celková hmotnost stejná jako v tabulce 2, tj. 18 a 22 t

*) v uvažované délce MV je zahrnuta jeho skutečná délka opět podle tabulky 2 a bezpečnostní vzdálenost za předcházejícím nebo následujícím vozidlem (automobilem), při jejich skupinové přepravě (několik MV za sebou a ve dvou proudech vedle sebe) na přívozoých soulodích PMS hodnotou cca 1 m. Součet obou čísel je pak zaokrouhlen na nejbližší vyšší decimetr a uveden v tabulce 3 pro určení možného počtu automobilů k přepravě na příslušném typu přívozoého soulodi.

Příklad: T-813

$$8,64 \text{ m} + 1,00 \text{ m} = 9,64 \text{ m} = 9,70 \text{ m}.$$

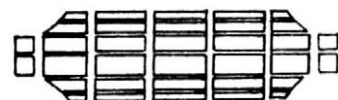
40

60

70

80

90

100

110

120

130

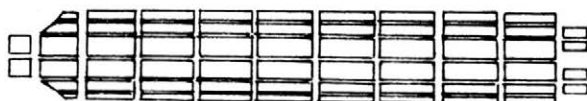
140

150

160

170

Obr.1. Sestavy přívozových soulodí požadovaných
a náhradních únosností z mat. PMS

Poznámka: PD vždy návodní straně směru plavby
naložených soulodí

MOŽNOSTI PŘEPRASY AUTOMOBILŮ NA PŘÍVOZOVÝCH

Typ MV	Uvažovaná hmotnost MV t	Uvažovaná délka MV včetně bezpečnostní vzdálenosti – m	Posuzované údaje pro stanovení počtu MV
T-805	4,00	5,80	Počet MV podle uvažované hmotnosti
			Počet MV podle uvažované délky
			Nevyužitá nosnost – t
			Nevyužitá ložnost – m
PV3S	8,00	7,90	Počet MV podle uvažované hmotnosti
			Počet MV podle uvažované délky
			Nevyužitá nosnost – t
			Nevyužitá ložnost – m
T-111	15,00	9,30	Počet MV podle uvažované hmotnosti
			Počet MV podle uvažované délky
			Nevyužitá nosnost – t
			Nevyužitá ložnost – m
T-138	18,00	9,60	Počet MV podle uvažované hmotnosti
			Počet MV podle uvažované délky
			Nevyužitá nosnost – t
			Nevyužitá ložnost – m
T-148	20,00	9,70	Počet MV podle uvažované hmotnosti
			Počet MV podle uvažované délky
			Nevyužitá nosnost – t
			Nevyužitá ložnost – m
T-813	22,00	9,70	Počet MV podle uvažované hmotnosti
			Počet MV podle uvažované délky
			Nevyužitá nosnost – t
			Nevyužitá ložnost – m

*) Šířka ložné plochy všech soulodí $\bar{s} = 6,50$ m, proto přepravovaná kolová břemena umísťovat

1) Nosnost soulodí 80 t připouští přepravu pouze 5 ks T-111, ačkoliv ložnost není využita. Na zá

*) Podobně jako ad 1) i u některých dalších údajů (T-138, T-148, T-813).

SOULODÍCH PMS RŮZNÉ ÚNOSNOSTI

Maximální přípustný počet MV na jednom soulodí únosnosti podle tab. 1 – „t“ a délky „m“*)												
40	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170
13,50	20,25	25,75	31,25	32,50	38,00	39,25	44,75	46,00	51,50	52,75	58,25	59,50
4	6	8	10	10	12	12	14	16	16	18	20	20
4	6	8	10	10	12	12	14	16	16	18	20	20
24,00	36,00	38,00	40,00	50,00	52,00	62,00	64,00	66,00	76,00	78,00	80,00	90,00
1,90	2,85	2,55	2,25	3,50	3,20	4,45	4,15	—	5,10	0,55	0,25	1,50
2	4	6	8	8	8	10	10	10	12	12	14	14
2	4	6	8	8	8	10	10	10	12	12	14	14
24,00	28,00	22,00	16,00	26,00	36,00	30,00	40,00	50,00	44,00	54,00	48,00	58,00
5,60	4,45	2,05	—	0,90	6,40	—	5,25	6,50	4,10	5,35	2,95	4,20
2	4	4	5 ¹⁾	6	6	7 ²⁾	8	8	9 ²⁾	10	10	11 ²⁾
2	4	4	5	6	6	7	8	8	9	10	10	11
10,00	—	10,00	5,00	—	10,00	5,00	—	10,00	5,00	—	10,00	5,00
4,20	1,65	7,15	3,35 12,65	4,60	10,10	2,05 11,35	7,55	8,80	5,00 14,35	6,25	11,75	3,70 13,00
2	3	3	4	5	5	6	6	7	7	8	8	9
2	3	3	4	5	5	6	6	7	7	8	8	9
4,00	6,00	16,00	8,00	—	10,00	2,00	12,00	4,00	14,00	6,00	16,00	8,00
3,90	1,05 11,65	6,55 16,15	12,05	3,70 13,30	9,20 18,80	10,45	15,95	7,60 17,20	13,10 28,80	14,35	19,85	11,50 21,10
2	3	3	4	4	5	5	6	6	7	7	8	8
2	3	3	4	4	5	5	6	6	7	7	8	8
—	—	10,00	—	10,00	—	10,00	—	10,00	—	10,00	—	10,00
3,80	0,85 3,80	6,35 16,05	11,85	13,10	8,90 18,60	10,15 19,85	15,69	16,90	12,70 22,40	13,95 23,65	19,45	20,70
1	2	3	3	4	4	5	5	5	6	6	7	7
1	2	3	3	4	4	5	5	5	6	6	7	7
18,00	16,00	4,00	14,00	2,00	12,00	—	10,00	20,00	8,00	18,00	6,00	16,00
3,80	10,55	6,35 16,05	11,85 21,55	13,10	18,60	10,15 18,85	15,65 25,35	16,90 26,60	22,40	23,45	19,45 39,60	20,70 30,40

ve dvou proudech vedle sebe.

kladě toho přeprava 3 ks T-111 poproudě osy soulodí a 2 ks T-111 protiproudě osy soulodí.

o excentricky naložená břemena, což může mít neblahý vliv na stabilitu soulodí při plavbě. V další části tabulky uvádím pořadí vhodnosti jednotlivých typů soulodí z hlediska maximálního využití jejich únosnosti (tonáže) při přívozové přepravě s převážujícím počtem tanků.

V tabulce 2 uvádím přehled základních údajů některých kolových břemen nejčastěji používaných v ČSLA. Za uvažovanou hmotnost kolových motorových vozidel беру součet hmotnosti automobilu a přípuštnou hmotnost nákladu v terénu, zakrouhlený směrem nahoru na celé jednotky. Hmotnost a rozměrové podklady z tab. 2 jsou východním k sestavení tab. 3.

Z tab. 3 jsou patrné optimální možnosti přepravy většiny typů automobilů na přívozových soulodích podle jejich únosnosti a ložnosti.

Uvažujeme-li i při přepravě kolových břemen podobně jako u tanků — maximální využití nosnosti soulodí jednotlivých typů, pak např. opět u soulodí únosnosti 70 a 60 t je při přepravě automobilů T-805 jedním koloběhem na pěti a šesti soulodích (z $\frac{1}{2}$ PMS) nevyužitá nosnost:

— u soulodí únosnosti 70 t — $38 \text{ t} \times 5$ soulodí = 190 t;

— u soulodí únosnosti 60 t — $36 \text{ t} \times 6$ soulodí = 216 t.

Celková nevyužitá tonáž jednoho koloběhu 190 a 216 t roste počtem potřebných koloběhů. Nevyužití tonáže zapříčiňuje půdorysné rozměry soulodí a rozměry vozidla, tedy ložnost soulodí.

Z tabulky 3 vyplývá, že při přepravě automobilů na jednotlivých typech soulodí je jejich nevyužitá nosnost v rozsahu u:

— T-805 — 24,00 až 90,00 t;

— PV3S — 24,00 až 58,00 t (u soulodí únosnosti 80 t využítá plně);

— T-111 — 5,00 a 10,00 t (u soulodí

únosnosti 60, 90, 120 a 150 t využítá plně);

— T-138 — 4,00 až 16,00 t (u soulodí únosnosti 90 t využítá plně);

— T-148 — 10,00 t (u soulodí únosnosti 40, 60, 80, 100, 120, 140, 160 t využítá plně);

— T-813 — 2,00 až 18,00 t (u soulodí únosnosti 110 t využítá plně),

ve všech případech vždy u jednoho soulodí příslušné nosnosti, nikoliv tedy u jejich celkového počtu z $\frac{1}{2}$ PMS.

Naproti tomu jsou v tabulce označeny silnějším orámováním nejvýhodnější ukazatele hmotnosti a rozměrů automobilů pro příslušný typ soulodí, z hlediska jeho nosnosti a ložnosti, tedy jejich optimální využití.

Je přirozené, že při přívozové přepravě jsou jednotlivé přepravní sledy složeny z různých typů pásové a kolové techniky. Nemůžeme proto jednoznačně stanovit univerzální optimální variantu využití jednoho typu soulodí na přívozových přepravištích. Z tabulek je však zřejmé, které typy soulodí jsou výhodné pro převládající druh přepravované bojové techniky (viz tankové, motostřelecké a jiné útvary či jednotky) na příslušném přepravišti.

V článku jsem chtěl ukázat na nové možnosti v racionálním a progresivním využívání vysoce efektivní a moderní PMS pro přívozovou přepravu, zejména přes široké a hluboké vodní překážky. Též na výhody využívání těžkých převážecích soulodí, která jednak zkracují přepravní časy, umožňují rychlejší manévry z přívozové na mostovou přepravu a opačně. Umožňují též zmenšit rozsah zemních prací spojených s úpravami příjezdových a odjezdových komunikací, míst odplutí i přistání, ovlivňují i potřebné počty regulačních a pořádkových orgánů na přepravištích, což nemůžeme v míru ani ve válce opomíjet.

VÝZKUMNÉ ÚKOLY TÝLOVÉHO ZABEZPEČENÍ

XIV. sjezd KSČ věnoval značnou pozornost uplatňování vědy a techniky v rozvoji našeho národního hospodářství a celé naší společnosti. Vymezil též místo a úlohu vědeckotechnického rozvoje v našich podmínkách. Vědeckotechnickým rozvojem se podrobně zabývalo zasedání ústředního výboru KSČ ve dnech 14. a 15. května 1974. Toto zasedání zdůraznilo tyto zásady:

- organickou jednotu vědeckotechnického rozvoje s řešením úkolu hospodářské výstavby (tj. i výstavby ČSLA);

- internacionální pojetí vědeckotechnického rozvoje (prohlubování mezinárodní socialistické integrace);

- růst úlohy strany jako vedoucí síly v tomto procesu. Jde o revoluční zápas za novátorský a tvořivý přístup, který vyžaduje každodenní řízení orgány strany;

- rostoucí úlohu v rozvoji společenské produktivity práce má kybernetizace výrobních a řídicích procesů (nové výpočetní, sdělovací a regulační prostředky vytvářejí základ pro zásadní přestavbu řízení);

- uplatnění výpočetní techniky jako technické fáze automatizovaných soustav řízení, v nichž jde o využití výpočetních soustav pro nové racionální uspořádání řídicích vztahů, organizačních struktur, zvýšení spolehlivosti informací a objektivizaci rozhodování;

- zlepšení práce všech článků cyklu věda — technika — výroba — užití, aby přechod do výroby probíhal rychle a plynule;

- jednotné řízení a koordinaci činnosti všech složek výzkumné vývojové základny.

V článku chci poukázat na některé pozitivní výsledky při řešení výzkumných a analyticko-projekčních úkolů v rámci „Automatizovaného podsystému velení týlu“ (APUT), který je organickou součástí „Polního automatizovaného systému velení vojskům“ (PASUV). V průběhu posledních tří až pěti let jsme získali velmi cenné zkušenosti, které můžeme uplatnit i při řešení jiných výzkumných a analyticko-projekčních úkolů. Chceme-li dosáhnout dobré výsledky při zpracování úkolů z oblasti vojenskovo vědní, musíme dodržovat určité zásady:

1. cílevědomě a systematicky plánovat úkoly;

2. správně zadat úkol a určit hlavního řešitele a spoluřešitele a rozdělit mezi ně úkoly;

3. těsně a nepřetržitě spolupracovat s uživatelem;

4. průběžně kontrolovat plnění úkolů a zainteresovat řešitele na správném a včasném splnění úkolů;

5. zabezpečit zodpovědné oponentní řízení zpracovaného úkolu;

6. řádně a včas předat výsledky výzkumu a projekce do praxe vojsk.

ad 1. Základním a rozhodujícím předpokladem úspěšného řešení výzkumných a analyticko-projekčních úkolů je správně sestavit dlouhodobou koncepci pro příslušnou oblast nebo obor a určit všechny příslušné vazby, místo a úlohu jednotlivých

úkolů v rámci celého komplexu úkolů. Jde o zpracování dlouhodobých plánů několik pětiletěk. V našem případě je to úkol APUT.

Při zpracování koncepce „Automatizovaného podsystemu velení týlu“ (APUT) jsme vzali v úvahu především:

- koaliční zásady výstavby APUT,
- možnosti výpočetní a přenosové techniky v ČSLA (případně i v rámci koalice),
- cílové řešení týlového projektového díla z hlediska zadavatele (celková koncepce výstavby týlu ČSLA) a uživatele (skutečné potřeby vojsk),
- připravenost týlových kádrů ve využívání prostředků mechanizace a automatizace velení (MAV),
- možnosti využití nových progresivních metod a prostředků vědeckotechnického rozvoje.

Po ujasnění koncepce řešení APUT museli jsme zvážit možnosti řešitelských kapacit. Při bilanci jsme byli nuceni:

- seřadit hlavní úkoly (skupiny nebo soubory úloh) podle pořadí důležitosti, přitom

- určit nosné úkoly (klíčové) — na jejichž vyřešení závisí možnost dále rozvíjet projektové dílo,

- postupovat od jednoduchých izolovaných úkolů k integrovaným, systémovým úkolům,

- zabezpečit proporcionální rozvoj všech týlových služeb a všech stupňů velení,

- relativně uzavírat projektové dílo pro jednotlivé druhy výpočetní techniky, respektive generace této techniky;

- seřazené hlavní úkoly rozvrhnout na časové údobí;

- rozdělit hlavní úkoly na řešitelská pracoviště;

- určit etapy plnění hlavních úkolů.

Na základě celkové koncepce (dlouhodobého plánu) sestavujeme střednědobé plány (pětileté plány), ve kterých upřesňujeme úkoly podle vzniklé situace. Při úpravách jde především o změnu nové kvality při zpracování projektového díla (např. nová generace výpočetní techniky, přechod na integrované projektové dílo) nebo o novou kvalitu řešitelských pracovišť.

V pětiletých plánech hlavní úkoly blíže specifikujeme a rozdělíme na jednotlivé roky pětiletky.

Podrobné rozdělení úkolů s přesným časovým plněním (na měsíce) a určením řešitelů a spoluřešitelů zahrnujeme do ročních plánů vědecké práce v ČSLA.

Tyto plány zpracovává zadavatel (zpravidla složka nebo správa MNO). Pětileté

plány a roční plány vědecké práce uplatní zadavatel u příslušné souhrnné složky generálního štábu ČSLA, která rozhoduje o řešitelských kapacitách v rámci celé ČSLA. Při zpracování těchto dokumentů doporučujeme úzce spolupracovat jak s řešiteli, tak i uživateli úkolů. V případě řešení APUT šlo o spolupráci mezi MNO/HT, GS ČSLA, MNO/TAS, MNO/VS, mezi výzkumným ústavem 401, některými výpočetními středisky ČSLA a mezi týly svazů a svazků.

Jedině důsledné dodržování všech zásad květnového plánu dává záruku, že zpracované projektové dílo s jasnou koncepcí bude sloužit tomu účelu, pro který má být každý výzkumný a analyticko-projektový úkol zpracován, tj. k racionalizaci týlového zabezpečení.

Každé projektové dílo musí mít jasný cíl a sloužit skutečně uživateli.

ad 2. Při zadávání týlového projektového díla APUT jsme získali cenné zkušenosti s Polskou lidovou armádou (PLA), zejména při řešení složitějšího úkolu z oblasti plánování týlového zabezpečení operace. Úkol byl rozčleněn do sedmi časových etap a obsahově měl čtyři hlavní části, jež byly stejnoměrně rozděleny mezi obě armády. Každá bratrská armáda řešila dvě části v plném rozsahu v sedmi etapách. Při ukončení každé etapy byly výsledky obou armád posouzeny, sladěny a upřesněny úkoly na další etapu. Dosažené výsledky byly ověřeny na spojeneckém cvičení ŠTÍT-72 za účasti zpracovatelů obou armád a po dopracování byly předány k využití všem armádám států — účastníků Varšavské smlouvy. Tento náročný úkol jsme ve spolupráci s PLA zpracovali za dva roky. Při celkovém zhodnocení bylo konstatováno, že na zpracování tohoto úkolu by potřebovala pracovní skupina ČSLA nejméně pět let. Úspěch spočíval v jasném zadání úkolu, ve správné dělbě práce a v důsledném dodržování předem stanovených termínů. Tyto zkušenosti jistě využijeme i při řešení dalších úkolů APUT.

Zadání úkolů musí být v souladu se zpracovými plány (viz ad 1). Úkoly zadáváme na celou pětiletku a upřesňujeme před zahájením jednotlivých úkolů.

Úkol APUT zadal jako zadavatel MNO/HT, MNO/TAS a MNO/VS formou anotace. V anotaci jde o důslednou analýzu zadávaného úkolu (z hlediska obsahu a času). Je třeba posoudit dosažené výsledky a zkušenosti z dosud zpracovaného díla. Zvláštní pozornost věnujeme obsahové analýze, kde úkol rozčleníme na jednotlivé části a určíme posloupnost řešení. Na základě obsahové analýzy zpracujeme časovou rozva-

hu, přičemž bereme v úvahu, zda splnění úkolu není vázáno na nějaký důležitý termín (např. určený mezinárodním protokolem nebo naléhavá potřeba pro spojenc-ké nebo jiné důležité cvičení či zaměstnání). Je-li splnění takového úkolu vázáno na určitý termín, je třeba účelně soustře-dit řešitelské kapacity, popř. přijmout ně-kteří organizační opatření. Není-li splnění úkolu vázáno na potřebný termín (účelo-vý) — postupujeme tak, že k jednotlivým obsahovým částem úkolu přiřazujeme po-třebné časové období nutné pro vyřešení a řešitele (případně spoluřešitele). Při obsahovém a zejména časovém členění be-reme v úvahu náročnost, složitost a probá-danost jednotlivých obsahových částí a dále kvalitu a kvantitu řešitelů.

Na základě obsahové a časové analýzy přistoupíme k vlastnímu zpracování anota-ce na předepsaném formuláři. V tomto do-kumentu musí především jasně vyjádřit:

- kdo je zadavatelem úkolu,
- kdo je řešitelem, případně spoluře-šitelem úkolu (s udáním konkrétních osob),
- podrobnější popis obsahové stránky úkolu (problémovou analýzu), aby nemoh-lo docházet k různému výkladu a tak včas zabránit nejasnostem při oponentním řízení,
- rozčlenění úkolu na jednotlivé části (etapy) s určením termínu ukončení díl-čích úkolů (harmonogram činnosti),
- kdy bude hotov ideový projekt (pří-padně výzkumná zpráva u náročnějších úkolů) a kdy technický projekt,
- kdy proběhnou oponentní řízení,
- jaký efekt (ekonomický rozbor) pří-nese nově řešený úkol a jeho předpoklá-dané využití u vojsk,
- odhad vynaložených sil,
- materiální a finanční náklady spo-jené s řešením úkolu,
- jaká prémie (odměna) je vyspána za správné a včasné splnění úkolu,
- jaká jsou omezení úkolu (zdroje, prostředky, normy, předpisy).

ad 3. Květnové plénum ÚV KSČ z roku 1974 rovněž zdůraznilo zlepšení práce všech článků cyklu věda — technika — vý-roba — užití, což v podmínkách ČSLA zna-mená úzké sepětí zadavatele a řešitele, výzkumného a analyticko-projekčního úko-lu s uživatelem. Hlavním smyslem tohoto správného požadavku je, aby vyřešený úkol byl plně v souladu s potřebami uží-vatele, tj. toho, kdo projekt bude skutečně využívat a pro koho se vlastně zpracovává.

Z tohoto důvodu při řešení APUT řeši-tel (zejména Výzkumný ústav 401) od sa-

mého začátku aktivně spolupracoval s uží-vatelem (zejména týl ZVO) za řízení zada-vatele (MNO/HT). Těžiště spolupráce uží-vatele s řešitelem bylo položeno na zpra-cování analýzy současného stavu a na ak-tivní tvorbu nového projektu. Výsledkem úzké spolupráce byly nové prvky, tj. obo-hacení projektu na kvalitativně vyšší úroveň, neboť počítací zpravidla umožňuje zpracovat takové výstupní sestavy, které nemůžeme zpracovat klasickým způsobem.

Aktivní účast uživatelů na řešení pro-jektu se kladně projevila i v tom, že zpra-covatelé se současně seznamují se struk-turou projektů, důkladně si osvoji zpra-covávání vstupních údajů a využívání vý-stupních sestav. Tím jsme zabezpečili, že tyto projekty mohou štáby využívat při praktických zaměstnáních.

Při experimentálním ověřování projek-tů u vojsk dbáme, aby kromě zpracovatelů se účastnilo co nejvíce příslušníků týlo-vých štábů. Široký kolektiv týlových pra-covníků je zárukou, že zpracovaný projekt bude objektivněji posouzen a navíc jsou již připravování na využívání týlových pro-jektů v praktické činnosti u vojsk.

ad 4. Nepřetržitá kontrola plnění úko-lu a jeho případné včasné usměrňování je zárukou jeho správného a včasného splně-ní. Jestliže tento princip nerespektujeme a necháme ho bez povšimnutí, můžeme se dočkat zklamání. Podle získaných zkuše-ností se nám osvědčilo sledovat plnění úkolu podle jednotlivých (předem naplá-novaných) etap, kde můžeme dopustit skluz v plnění jednotlivých etap pouze ve zcela výjimečných a zdůvodněných přípa-dech. Sledování je zvláště důležité u úko-lů řešených v rámci koaliční dělbý práce, nebo u projektů potřebných pro spojenc-ká cvičení. Při zpracování projektů polo-žíme těžiště do sledování včasného zpra-cování ideového (u složitějších a nároč-nějších úkolů i výzkumných zpráv) a tech-nického projektu a na oponentní řízení. Při kontrole nesledujeme pouze časové hledisko, ale i plnění obsahu zadaného úkolu.

Jedním z účinných prostředků kvalitní-ho a včasného plnění výzkumných analy-ticko-projekčních úkolů je finanční zain-teresovanost ve formě prémie a odměn. Prémie za každý úkol (zahrnutý do pří-slušných prováděcích plánů vědecké pra-ce) určíme předem v anotaci, a to přesně podle platných norem vydaných GS ČSLA. V praxi se nám osvědčilo odměňování pro-gresivním a diferencovaným způsobem, a to podle druhu úkolu (koaliční, národní, pro vlastní potřebu), podle kvality a roz-sahu zpracování a podle časového splnění úkolu (podle plánu, před nebo po stano-

veném termínu). Prevence ve finančním odměňování se výrazně projevila zejména u úkolů řešených ve prospěch koalice, u integrovaných a systémově řešených souborů úloh a úkolů splněných před stanoveným termínem (při dosažení předpokládaného efektu).

Prémie jsme vypláceli výhradně až po úspěšném oponentním řízení (vypsání částka byla jako orientační). Nebyl-li úkol obsahově nebo časově splněn podle anotace — šlo o vyplácení premii daleko nižších a opačně, bylo-li zadání obsahově překročeno (kdy šlo o prokazatelnou novou kvalitu u uživatele), byla vyplacena premie vyšší.

ad 5. **Oponentní řízení** probíhalo se vši zodpovědností, neboť kvalita posouzení úkolu se odráží ve výsledcích a pak v jejich praktickém využívání u uživatelů, popř. při dalším řešení úkolu (zvláště pokud jde o ideové projekty).

Oponentní řízení při řešení APUT probíhalo podle platných norem. V současné době je to u projektů předpis Všeob-8-2. Oponentní řízení svolával a řídil zadavatel úkolu (tj. zpravidla MNO/HT), který určil předsedu a sekretáře komise. Šlo-li o běžný úkol, byli určení 3—4 oponenti v tomto složení:

- oponent za zadavatele,
- 1—2 oponenti za uživatele, a to pro příslušný stupeň velení, pro který je úkol řešen (případně o jeden stupeň vyšší),
- oponent z hlediska matematicko-projektčního.

Oponentní řízení probíhalo zpravidla k ideovému projektu (u složitějších a náročnějších úkolů i k výzkumné zprávě) a k technickému projektu.

U ideového projektu (i výzkumné zprávy) měl hlavní slovo zadavatel a především uživatel, tj. analytici a uživatelé týlových odborností. Zodpovědnou oponenturou ideového projektu zabráníme případnému pozdějšímu přepracování. Podceněním oponentního řízení může dojít ke zpracování projektu, který neodpovídá potřebám uživatele a tak někdy dochází k zbytečným časovým ztrátám a mrhání řešitelských kapacit.

Při oponentním řízení technického projektu byla zaměřena pozornost na matematicko-projektční stránku.

Při plánování oponentních řízení klademe důraz na jejich rovnoměrné plnění a nepřipustíme, aby docházelo k jejich hromadění koncem roku, což může nepříznivě ovlivňovat kvalitu vlastního řízení.

Máme zkušenost, že při vlastním průběhu oponentních řízení vzniká řada podnětných návrhů a námětů (zejména od uživatelů). Tyto náměty vhodně využíváme pro zkvalitnění (rozšíření) anotovaných úkolů anebo jako podnět pro zpracování dalších úkolů, zpravidla rozšíření na další stupeň velení nebo jiné týlové služby. Jde o značné zefektivnění stránky a zejména značnou časovou úsporu. Tyto podněty a návrhy musíme však sladit s plánovacími dokumenty.

ad 6. Po úspěšném oponentním řízení předáme projekt do **praktického užívání** v rámci týlu ČSLA a některých případech i v rámci armád států — účastníků Varšavské smlouvy. Předáváním projektů v podstatě končí činnost řešitelů (i když je jejich morální povinnost po určité době pomoci — v případě potřeby — v praktické činnosti u vojsk) a začíná činnost uživatelů projektu.

Projekty předáváme po dvou liniích, a to jednak z hlediska týlových štábů a jednak z hlediska výpočetních středisek. Osvědčilo se nám předávat projekty souběžně po obou liniích. Nejde o pouhé formální předání vyřešených úkolů, ale i o přípravu lidí, a to takovým způsobem, aby uživatelé byli schopni je samostatně využívat. V rámci koalice předáváme projekty na zvláštních shromážděních.

V závěru chci ještě připomenout listopadové plénum ÚV KSČ z roku 1974, v jehož duchu je zapotřebí přijmout taková opatření, abychom ještě více zefektivnili a zohospodárnili řešení vojenskovoedních úkolů. Z tohoto pohledu je zapotřebí v souvislosti se zpracováváním 6. pětiletého plánu — se zaměřit především na určení jasné koncepce, na optimální rozplánování úkolů, na úplné zadání úkolů, jejich nepřetržitou kontrolu, jejich řádné opoňování a včasné předání uživatelům.

VOJENSKOVĚDECKÝ VÝZKUM

V současných podmínkách vědeckotechnického rozvoje narůstá i úloha vojenské vědy, zejména při řešení praktických úkolů výstavby armády, zvyšování bojové pohotovosti a bojeschopnosti ozbrojených sil. V souvislosti s tím se zvyšuje i význam vojenskovedecké činnosti velitelského sboru.

Chceme-li s úspěchem pracovat ve vojenskovedecké oblasti, musíme znát podstatu výzkumné práce jako specifického druhu poznání objektivní skutečnosti. Cílem článku je rozebrat některé zvláštnosti vojenskovedeckého výzkumu, jeho druhy a tvůrčí charakter. Hlavní důraz věnujeme spojitosti vojenské vědy s vojenskovedeckým výzkumem.

Zvláštnosti vojenskovedeckého výzkumu

Vědecký výzkum je spjat s hledáním nového ve studovaném jevu, takových jeho vlastností, zákonitostí atd., které ještě ne našly svůj odraz ve vědě. Výzkumná činnost také předpokládá hledat nové způsoby, originální způsoby a metody řešení vědeckých problémů.

Vojenskovedecký výzkum je jedním z nejsložitějších druhů poznání. Vyplyvá to ze zvláštností války jako jevu činnosti a objektů poznání, z charakteristických rysů soudobé vojenské vědy a z konkrétních podmínek jejího rozvoje.

Hlavní zvláštnost války jako sociálního jevu je v tom, že je pokračováním politiky států, tříd násilnými prostředky. Zahájí-li imperialisté válku, bude z naší strany vyjadřovat pokračování politiky komunistické strany a socialistického státu v oblasti ozbrojené obrany vymožeností socialismu. Smyslem a významem vojensko-

vědeckého výzkumu je rozpracovat teoretické základy nejúčinnějších způsobů dosažení vítězství nad kterýmkoli agresorem. Proto vytyčení a řešení každého vojenskovedeckého problému posuzujeme z hlediska toho, jak napomáhá posilování bojeschopnosti, zvyšování bojové pohotovosti ozbrojených sil a upevňování bojové spolupráce socialistických států.

Rozhodujícím činitelem k dosažení politických cílů války jsou materiální prostředky násilí — lidé a zbraně. Přitom se nejvíce vyvíjejí zbraně a bojová technika. Stanovíme-li vojenskostrategickou stránku obsahu války, pak rozvoj materiálních prostředků násilí má zásadní vliv na změny obsahu vojenské vědy, na vznik vědeckovýzkumných problémů.

Vznik nových prostředků vedení války s dříve neznámými bojovými možnostmi, měl zásadní vliv na kvalitativní změny

strategického obsahu války, na způsob jejich rozpoutání a vedení. Ve vojenskovědeckém výzkumu musíme proto plně brát v úvahu charakter nových prostředků války, jejich bojové možnosti, tendence rozvoje a na tomto základě stanovit nejrationálnější způsoby jejich využití. Přitom musíme mít neustále na zřeteli, že všechno probíhá v podmínkách mírového života, kdy zcela nové zbraně a kvalitativně změněné druhy klasické výzbroje nebyly v plném rozsahu použity na bojištích.

Charakteristický rys soudobých technických prostředků války tkví v tom, že stupeň jejich účinnosti čím dále tím více závisí na duchovních kvalitách člověka — morálně politických, intelektuálních a psychologických. Nemůžeme zdokonalovat bojovou techniku, stejně tak i způsoby jejího využití, bez toho, aniž bychom brali v úvahu možnosti lidí.

Duchovní kvality jsou veličinou proměnnou. Tyto kvality se rozvíjejí především v souladu s vlivem změn společenských vztahů a ve své podstatě bezprostředněji ovlivňují způsoby vedení války.

Druhá zvláštnost války tkví v tom, že je to dvoustranný proces a nejostřejší forma sociálního boje. To znamená, že při rozpracování různých problémů, které stojí před vojenskou vědou, musíme brát v úvahu i vojenskoteoretické názory pravděpodobného nepřítelů, jejich pronikání do praxe bojové přípravy jeho vojsk, obsah úkolů procvičovaných na vojenských cvičeních atd. Složitost tohoto úkolu je v tom, že imperialistické státy utajují své síly a záměry.

Válka zahrnuje sociální, vojenské a technické stránky. Proto při zkoumání kteréhokoli vojenskovědeckého problému musíme brát v úvahu množství činitelů, které ovlivňují průběh a výsledek války, vycházet z různých druhů vojenskovědeckých poznatků a využívat výsledků přírodních, technických a společenských věd. Tato zvláštnost vojenskovědeckého výzkumu určuje komplexní charakter řešení problémů; zapojujeme do nich specialisty různých odborností.

V současné době vojenská věda zahrnuje rysy zásadních a praktických systémů znalostí. Přeměnou vojenské vědy v základní systém došla k růstu významu teoretických výzkumů, jejichž výsledky jsou

nezbytným předpokladem k rozpracování praktických problémů. K řešení základních problémů není dostačující použít dříve existující prostředky výzkumu. Potřebujeme složité teoretické propočty s využitím všech matematických metod. Jde o vytvoření logického matematického modelu zkoumaných vojenských procesů.

Pro vojenskou vědu naší doby je charakteristické i to, že zkoumá budoucí válku a její parametry, které se kvalitativně liší od války minulé. Z toho vyplývá vzrůstající úloha takového prvku vojenskovědeckého výzkumu, jako je předvídání (prognóza) válečných událostí. Vojenskovědecké prognózy můžeme rozdělit na dvě úrovně:

- předvídání charakteru, průběhu a způsobů vedení války s použitím v současné době existujících zbraní a bojové techniky a za daného poměru sil;

- předvídání tendencí rozvoje těchto složek a odpovídajícího charakteru války v bližší nebo další budoucnosti.

V míru rozvíjíme vojenskou vědu na základě zobecnování praktických zkušeností minulých válek a současných lokálních válek, zkoušek ve vojenských prostorech, vojenských cvičení a různých forem výzkumné praxe. Ani jeden z těchto druhů vojenské praxe není však praxí budoucí války a nemůže dát úplnou představu o válečné činnosti možné války. V tomto je hlavní zvláštnost a složitost rozvoje vojenské vědy a vojenskovědeckého výzkumu.

Každý z druhů vojenské praxe dává různý empirický materiál pro teoretická zobecnění. Při tom musíme brát v úvahu že:

- ani jeden z druhů vojenské praxe, bráný samostatně, nemůžeme považovat za základ rozvoje vojenské teorie;

- v současných podmínkách ani všechny druhy vojenské praxe neposkytují dostačující empirický materiál;

- tento nedostatek musí doplnit různé druhy logicko-matematických modelů vojenské činnosti možných válek a jejich analýza s využitím matematických prostředků a použitím samočinných počítačů.

Zvláštnosti rozvoje vojenské vědy v mnoha směrech určují nejen druhy vědeckých výzkumů, jejich složitost, ale i specifiku vojenskovědeckých poznatků.

Hlavní druhy vojenskovědeckého výzkumu

Struktura vojenské vědy, která zahrnuje různé oblasti poznatků, které odrážejí jak vlastní vojenské procesy, tak i procesy smíšené s jinými, nevojenskými druhy činnosti, podmiňuje mnohostrannost vědeckovýzkumné práce. Vzhledem k této zvláštnosti může být základem klasifikace druhů vojenskovědeckého výzkumu charakter studovaného objektu.

V souladu s tímto kritériem dělíme vojenskovědecký výzkum na:

- vojenskotechnický,
- vojenskociální,
- vojenskohistorický,
- čistě vojenských procesů.

Výzkum vojenských procesů můžeme klasifikovat podle rozsahu a specifiky zkoumaných objektů na strategický, operační a taktický.

Řešení problémů v každém druhu těchto výzkumů má svoje zvláštnosti. Výzkum strategických problémů vojenské vědy je odlišný od výzkumu např. vojenskopsychologických problémů. K řešení tohoto výzkumu musíme využívat metod jak psychologické, tak i vojenské vědy. Zvláštností má i vojenskohistorický výzkum jak co do používaných metod řešení úkolů.

K pochopení obsahu procesu vojenskovědeckého výzkumu a používaných metod je účelné dodržet takovou zásadu klasifikace, která by podmiňovala možnosti zjistit to obecné, co je vlastní nejrozličnějším druhům výzkumů a současně hlouběji objasňovat obsah a zvláštnosti operačně strategického bádání. Proto za základ klasifikace druhů vojenskovědeckého výzkumu musíme položit charakter získaných poznatků, který závisí na úrovni rozvoje vojenské vědy, na jejím určení a spolehlivosti s praxí.

Poznatky, které jsou obsahem vojenské vědy, můžeme relativně rozdělit na empirické a teoretické. V empirických poznatcích jsou koncentrovány jednotlivé jevy, jejich vznik, působení a přechod do druhého stavu. Teoretická úroveň poznatků odráží podstatu vojenských procesů, zákony, které jsou jejich základem, mechanismem působení těchto zákonů, nové směry v rozvoji jednotlivých odvětví vojenství. Empirické a teoretické poznatky se liší nejen hloubkou zobrazení jevů války, ale

i metodou získávání. V prvním případě je to pozorování, experimentování a prvotní logické zobecnění jejich výsledků. V druhém případě jde o abstraktně logické metody, tj. abstrahování, idealizování, přechod od abstraktního ke konkrétnímu, vytvoření různých druhů matematických modelů atd.

Empirické výzkumy zjišťují a shromažďují nové faktické materiály, rozebírají a zobecňují je v rámci dnešní vojenské teorie. Jejich výsledky tvoří základ vojenskovědeckých objevů.

Vojenská věda využívá základů nejrůznějších, někdy i vzájemně si odporujících faktů skutečnosti, např. fakta minulých válek, současných lokálních válek, vojenských a zkušebních cvičení atd. Proto hlavní podmínkou získání objektivních závěrů a předpokladů je znalost logických základů popisu, shromažďování, systematizace a zobecňování faktů.

Ve vojenské vědě, zejména v období vědeckotechnické revoluce, probíhá bouřlivý proces zjišťování a shromažďování nových faktů o možném charakteru vojenské činnosti v podmínkách použití principiálně nových prostředků ničení a jejich dopravy na cíl.

Empirické výzkumy tvoří v současné době základní směr vojenskovědecké činnosti. Obvykle vedou ke kvantitativnímu narůstání vědeckých poznatků a charakterizují evoluční etapu rozvoje vědy. Čím je bohatší a různorodější praxe a experimentování, tím rychleji věda shromažďuje nezbytné množství faktů jako empirického materiálu pro teoretické objevy. Tyto objevy znamenají kvalitativní skok v rozvoji vědy; někdy bývá tento skok tak radikální, že má za následek skutečnou revoluci v oblasti dané vědy.

Ve vojenské vědě, v důsledku omezení praxe v mírové době, určení nových faktů ve většině případů je výsledkem logicko-matematického modelování a myšlenkového experimentu. Fakta, která byla potřebná k zásadním změnám ve vojenské vědě, v minulosti narůstala v mírové době pomaleji, než ve většině jiných věd. Po zavedení metod modelování a předvídání výsledků různých druhů bojové činnosti se tento proces značně zrychlil i ve vojenské vědě.

S využitím těchto metod jsme mohli v poválečném období poměrně rychle shromáždit potřebné množství zdůvodněných faktů o možném charakteru vojenské činnosti; jsou základem teoretických zobecnění a objevů. Zásadou toho vojenská věda se může rychleji rozvíjet i v míru. Do budoucna můžeme předvídat další růst této tendence.

Teoretické vojenskovědecké výzkumy podle svého určení, způsobu získávání výsledků a používaných metod práce mají různé směry.

První směr teoretických vojenskovědeckých výzkumů tkví v logickém zobecnění celého souhrnu nashromážděných praktických zkušeností. Umožňuje zjistit podstatu zkoumaných vojenských procesů, objasnit jejich objektivní zákony a zformulovat je jako zákony vojenské vědy. Metodami řešení těchto úkolů jsou logická analýza a syntéza zobecnění a abstrahování, přechod od abstraktního ke konkrétnímu a další logické prostředky vědeckého poznání. Jejich úspěšné použití vyžaduje na velitelském sboru široký teoretický okruh znalostí, praktické zkušenosti a vědecké tvůrčí schopnosti.

Druhý směr teoretického vojenskovědeckého výzkumu, obvykle charakterizovaného jako základní výzkum, tkví v objasnění mechanismu působení zákonů války přípravou ozbrojených sil v podmínkách reálného poměru sil protistojících vojskopolitických uskupení, charakteru existujících materiálních prostředků války a v objasnění forem projevu zákonů války v budoucích možných válkách.

Abychom poznali formy projevu zákonů války v budoucí válce, musíme objasnit mechanismus jejich působení. K vyřešení tohoto úkolu musíme především pochopit smysl. Musíme zjistit mechanismus působení zákonu války, tzn. zjistit navzájem působící protiklady, které charakterizují jeho obsah, jaké jsou tendence činnosti každé z těchto protikladných stran, v jakých podmínkách vznikají nejpříznivější možnosti pro činnost toho protikladu jehož „vítězství“ určuje celkový rozvoj procesu.

Objasnění mechanismu působení zákonů války je jedním z nejsložitějších druhů vědeckého výzkumu; to je podmíněno mnohotvárností těch činitelů, se kterými

musíme počítat při řešení tohoto úkolu. Např. potíží zjistit mechanismus působení zákona „poměru sil“ v soudobých podmínkách ovlivňuje řada objektivních podmínek. Mezi ně můžeme jmenovat tyto: utajení vlastních skutečných sil a možnosti každé protistojící strany; mnohotvárnost a kvalitativní rozdíly těch prvků, ze kterých se skládá vojenská síla státu nebo koalice států; neustálé kvalitativní a kvantitativní změny v materiálně technických prostředcích vedení války, vznik nových druhů zbraní a bojové techniky atd. Neméně složitým úkolem je objasnění mechanismu působení i dalších zákonů války.

Řešení těchto problémů nemůžeme dosáhnout způsobem logického zobecnění dosavadních praktických zkušeností. Musíme vytvořit logicko-matematický model těch procesů, jejichž základem je zkoumaný zákon. Pracovník výzkumu v daném případě musí mít speciální přípravu, hluboké znalosti nejen vojenství, vojenské vědy, ale i metod matematického modelování — využitím soudobé samočinné výpočetní techniky.

Základní výzkum dále zahrnuje zjištění, objasnění a teoretické zdůvodnění principiálně nových směrů rozvoje jednotlivých oblastí vojenství. Jejich vznik je obvykle spojen se vznikem a zavedením nových druhů zbraní a bojové techniky do výzbroje, s kvalitativními změnami v rozestavění vojenskotechnických sil ve světě.

Tento směr vojenskovědeckých výzkumů je jedním z nejsložitějších ze dvou důvodů:

- musíme vytvořit kvantitativně novou vojenskou teorii a vyjít za hranice dosavadních znalostí a představ;

- nemůžeme získat reálné, praktické bojové zkušenosti jako základ rozvoje teorie použitím nových prostředků vedení války a zdůvodnit její správnost.

To vyžaduje od pracovníka vojenského výzkumu vědecké smělosti jak při určování, tak při rozpracování zkoumaných problémů.

Třetí směr teoretického vojenskovědeckého výzkumu vychází z výsledků všech směrů výzkumné činnosti. Je to objasnění charakteru možné války, formulování hlavních zásad přípravy ozbrojených sil, vytvoření teorie vedení války v celku,

teorií různých druhů, forem a rozsahů vojenské činnosti. Vyřešení těchto problémů je konečnou etapou základních výzkumů.

Výsledky toho směru výzkumů jsou vojenskoteoretickým základem rozpracování vojenské doktríny, odpovídajících řádů a předpisů, ve kterých jsou v koncentrované podobě zformulovány požadavky na přípravu ozbrojených sil a na vedení války.

Teoretické výzkumy jsou základem praktických vojenskovědeckých výzkumů.

Tvůrčí charakter vojenskovědeckého výzkumu

Vědecká tvůrčí práce je jedním z nej-složitějších druhů intelektuální a poznávací činnosti. Složitost procesu vědecké tvůrčí práce je v tom, že podklady čerpá z velkého množství nashromážděných vědeckých poznatků zkoumané oblasti, a současně překračuje její rámec; to pochopitelně bezprostředně a logicky vyplývá z dosažených teoretických principů a získaných zkušeností.

Historická zákonitost nás učí, že čím rychleji se rozvíjí věda a technika a mění se společenské vztahy, tím větší úlohu v životě společnosti má tvůrčí vědecká činnost člověka, tím vyšší požadavky klademe na její intenzivnost a účinnost.

Narůstání úlohy tvůrčího vědeckého myšlení je charakteristické i pro rozvoj vojenské vědy. V současné době, v důsledku řady sociálních příčin (boj dvou protikladných společenských systémů, vědeckotechnický pokrok atd.), se rozvíjí vojenský mnohem rychleji, než kterákoli oblast sociální činnosti. To vede k poměrně rychlé změně vojenskovědeckých teorií, názorů a představ. Rozvoj vojenské vědy v soudobých podmínkách vyžaduje od velitelského sboru vysoce rozvinutý tvůrčí intelekt.

Ne náhodou proto problém tvůrčí práce ve vojenství zaujímá významnější místo ve vojenskoteoretické literatuře. Přitom ve většině případech v ní nacházíme rozbor podstaty tvůrčího myšlení velitele v procesu velení a vztahů mezi tvůrčím myšlením a využíváním samočinných počítačů. Přitom však analýze tvůrčí práce ve vojenskoteoretické činnosti nevěnujeme dostatečnou pozornost. Mezi tvůrčí prací v rámci rozvoje vojenské teorie a tvůrčí prací při řešení praktických úkolů je mnoho společného i když vojenskovědecká tvůrčí práce má některé zvláštnosti.

Jsou určeny k tomu, aby na základě dosavadní vojenské teorie rozpracovaly způsoby použití ozbrojených sil jako celku, jejich druhů a druhů vojsk, svazů a svazků, útvarů a jednotek v konkrétních podmínkách možné situace. Výsledkem vojenskopraktických výzkumů je rozpracování plánů přípravy ozbrojených sil, zvyšování bojových schopností a bojové pohotovosti, vedení války pro případ, že ji rozpoutá nepřítel.

Tvůrčí řešení kteréhokoli vojenskovědeckého problému vyžaduje určité množství výchozích podkladů o stavu ozbrojených sil a technických prostředků vedení války jak vlastních, tak i nepřítel. To se nejvíce týká praktického vojenskovědeckého výzkumu. Získávání podkladů souvisí se známými potížemi, což pochopitelně ovlivňuje operativnost řešení některých vzniklých problémů ve vojenské vědě.

Vojenskovědecká tvůrčí práce je založena na analogii, i když velmi vzdálené. V současné době, kdy vojska mají ve výzbroji principiálně nové druhy zbraní a bojové techniky, je rozpracování způsobů jejich bojového použití — analogicky s dříve existujícími zbraněmi — velmi složitou záležitostí.

Hlavní potíže vojenskovědecké tvůrčí práce jsou podmíněny zvláštnostmi praktického dokázání pravdivosti řešení jednotlivých vojenskovědeckých problémů.

Nové zásady v oblasti vedení bojové činnosti, které v mírové době někdy nemůžeme experimentálně dokázat, stanovíme s velkými potížemi. Ovšem nové zásady dokonale zdůvodněné, musíme v míru nejen stanovit, ale i uvést do praxe bojové přípravy vojsk. Z tohoto vyplývá nutnost věnovat zvýšenou pozornost výsledkům tvůrčí vědecké činnosti. Nesmíme odmítat to nové, které se nám nemůže vměstnat do rámce našich vzniklých představ. Jeho kritické zhodnocení předpokládá překonat „psychologickou překážku“.

Narůstání úlohy vědecké tvůrčí práce v současném období společenského rozvoje vyzvalo potřebu hledat mechanismus tvůrčího myšlení a ujasnit jakým způsobem může člověk vytvořit představovanou konstrukci toho, co ještě ve skutečnosti neexistuje. Výchozím předpokladem vědec-

kého řešení této otázky je teze marxisticko-leninské filosofie o poznání jeho procesu odrazení objektivní skutečnosti ve vědomí člověka na základě jeho účelné praktické činnosti.

Poznání je odrazem objektivní skutečnosti. Např. v procesu poznání operace (jejího plánování, vedení atd.) odrážejí se všechny stránky spojitosti a vztahy reálně vedené operace. To znamená, že naše znalosti jsou vždy podmíněny vnějším světem. Ovšem poznání není fotografování. Jeden a týž proces se může různě odrážet ve vědomí různých lidí. To je podmíněno dvěma podmínkami.

1. Samotnou objektivní skutečností, nekonečnou mnohotvárností jejich stránek, vlastností, spojitostí a vztahů. Vědomí člověka nemůže odrazit všechny spojitosti a působení prostředí. To znamená, že vždy máme možnost věnovat pozornost různým stránkám vztahů a spojitostí je v jedno atd.

2. Potřebami člověka, jeho cíli a souhrnem dříve získaných poznatků. Jedna a táž reálně probíhající operace bude různě vnímána v závislosti na cíli poznání a úrovni dosažených znalostí. I když jsou znalosti o operaci nejnovější, přesto jsou subjektivní, protože vnější jevy nepřijímáme mechanicky.

Tento mechanismus procesu odrazu obsahuje vnitřní rozpory. Na jedné straně vždy existuje gnoseologická možnost zkráceného, subjektivistického odrazení skutečnosti. Na druhé straně zejména subjektivnost našeho poznání tvoří základ tvůrčí práce. Kdyby nebylo této subjektivnosti, nebyla by možná ani tvůrčí práce.

Člověk odráží svět pod zorným úhlem svých potřeb, tj. poznává ty spojitosti a vztahy, které mu ulehčují nebo ztěžují realizaci těchto potřeb, vytváří si takový myšlenkový plán činnosti, který by mu v maximální míře zabezpečil dosažení předpokládaných cílů. V praktické činnosti, jejíž základem je myšlenkový plán činnosti, se objevují různé překážky, nepředvídané možnosti, vznikají nové požadavky. Jsou pochopeny v průběhu dalšího poznávání: člověk hledá způsoby odstranění překážek a využívá dosud nerealizovaných možností. Do tohoto procesu mohou být zapojovány poznatky o takových jevech, které na první pohled jakoby ne-

měly nic společného s daným druhem praktické činnosti.

Základem tvůrčí práce je subjektivní potřeba, která je podmíněna charakterem objektivních spojitostí a vztahů. Kterákoli myšlenková konstrukce nového představu je přeměnou existujících spojitostí a vztahů ve vědomí člověka ve spojitosti s jeho potřebami závislými na objektivních okolnostech. Největší, co může člověk udělat, není vytvářet svět z ničeho, ale přetvářet a měnit jej v souladu se svými cíli a ideály, jejichž základem jsou ve světě působící objektivní zákony. Vytvářet můžeme jen na základě poznání objektivní zákonitosti.

Soudobá teorie operace je novým ideálním modelem možné operace. Vznikla jako výsledek vědecké tvůrčí práce. Podobné operace v minulosti neexistovaly. Avšak samotný tento myšlenkový model není nic jiného, než ideální odrazení dosavadních prvků (zbraní, techniky, lidí, prostředků velení atd.), jejich spojitostí a vztahů v souladu s reálně existujícími potřebami obrany socialismu.

Výchozím předpokladem vojenskovedecké tvůrčí práce je hluboké zvládnutí celého souhrnu vojenskovedeckých poznatků, které odrážejí objektivní zákonitosti té oblasti vojenské činnosti, ve které působí vojenskovedecký výzkum. Pro vojenskovedeckou tvůrčí práci musí vědecký pracovník kromě toho mít i široký teoretický okruh znalostí a především schopnost teoreticky myslet.

Dalším důležitým předpokladem vojenskovedecké tvůrčí práce jsou motivační faktory, tj. to, co povzbuzuje vojenského výzkumného pracovníka k tvůrčímu řešení vzniklých problémů a mobilizuje jeho tvůrčí schopnosti. Motivační faktory mají různý základ — společenského nebo osobního rázu.

Podstatou vědecké tvůrčí práce je vznik ideje, která tvoří i základ objevu nových dříve neznámých spojitostí a vztahů. Nová idea přesahuje dosavadní poznatky a nemůžeme ji získat způsobem jen logických úvah. Problémem je ujasnit si to, jakým způsobem uskutečnit tuto poznávací činnost.

Idealistická filosofie zkoumá vznik nové ideje jako výsledek intuice, chápané jako nadpřirozené a vnuknutí.

Dialektickomaterialistická teorie poznání vědecky definovala intuici, její příznaky a úlohu v poznání. Intuici chápeme především jako jednu z forem neuvědomělého, spojenou s projevem myšlenkové činnosti subjektu. Zkoumáme ji jako člověkem nepoznanou činnost myšlení při přepracování a zobecnění dříve a aktuálně dosažené informace. Intuice je tedy svérázné přeskokování etap přísného logického usuzování. V intuitivním myšlení chybí přesně určené etapy. Hlavní jeho tendencí je souhrnné osvojování si představ celého problému najednou.

Intuitivní myšlení nemůžeme postavit proti logickému myšlení, ani je od něho oddělovat. Jsou těsně spojeny, jedno druhé doplňuje při zachování vedoucí úlohy uvědomělého logického poznání. Poznání a zkušenosti jsou výchozím předpokladem intuitivního poznání. Uvědomělé myšlení usměrňuje nevědomé intuitivní procesy, kdy se člověk dostává do problematické situace, která nutně vyžaduje potřebu nových znalostí, mimo rámec dosavadních představ.

Zvláštnost intuitivního myšlení tkví v souhrnném uvažování, ve skocích přes postupně články logického myšlení. Proto proces intuitivního poznání není možné formalizovat, není možné pro ně vypracovat určitý logický vzorec. Všechny články myšlenkového procesu v daném případě jakoby se spojovaly v jeden celek. V důsledku toho získání intuitivního závěru přichází jakoby nenadále, neočekávaně.

Nenadálост intuitivního myšlení je výsledkem syntetické činnosti myšlení, tj. současného a okamžitého posouzení velkého množství podkladů a faktorů.

Intuice má velmi důležitou úlohu ve vojenské činnosti a ve vojenskovědeckém poznání.

Důležitost intuitivního poznání v procesu bojové činnosti při tvorbě zámyslu a přijetí rozhodnutí je určována třemi okolnostmi:

- dostatečným množstvím podkladů, na jejichž základě přijímáme rozhodnutí;
- stálým nedostatkem těchto podkladů;

- omezenou dobou, kterou má velitel k dispozici k přijetí rozhodnutí.

Je pochopitelné, že má-li velitel přijmout rozhodnutí ve velmi krátké době při nedostatku a navzájem si odporujících

podkladů, které musí zhodnotit a zevšeobecnit, vystupuje intuice jako nutná podmínka velení vojskům. Proto formování intuitivního myšlení velitelského sboru již v mírové době je jedním ze směrů rozvoje vojevůdcovského talentu.

Intuice je potřebná v nemenší míře i v procesu vojenskovědeckého výzkumu, zejména v soudobých podmínkách. Rozpoznání nových způsobů vedení bojové činnosti závisí na celém souhrnu dříve získaných poznatků, jejich logické analýze a dovednosti vyvodit zdůvodněné závěry a návrhy. Existence kvalitativně nových prostředků vedení války nutně vyžaduje rozpracovat principiálně nové způsoby a metody jejich bojového použití. Řešení tohoto úkolu vyžaduje překročit rámec existujících poznatků; to není vždy možné uskutečnit logickým úsudkem. V tomto případě intuice vystupuje jako důležitý prostředek získání nových poznatků, rozpracování nových, neúčinnějších způsobů vedení bojové činnosti. Schopnost dospět k intuitivnímu poznání předpokládá hluboké znalosti soudobé vojenské techniky, praktické zkušenosti jejího použití. Jejím základem je tvůrčí teoretický a praktický intelekt.

Poznatky získané na základě intuice není ještě vědecký. Můžeme jej hodnotit jen jako nevěrohodný začátek myšlenky. Intuitivně zformovanou hypotézu musíme racionálně zpracovat a procvičit logickými prostředky. Jen na základě takového zpracování a prověření můžeme intuitivní poznatky zařadit do fondu vědy. Tyto závěry plně platí i na vojenskovědecké poznání.

V současné době vznikly nové okolnosti, které zvýšily zájem o rozbor mechanismu tvůrčího myšlení. Jde o rozvoj kybernetiky, nutnost zvýšit efektivnost činností samočinných počítačích prostředků. Věc je v tom, že samočinné počítače vysoko předčily matematické možnosti lidského mozku. Protože řešení úkolů na samočinném počítači se uskutečňuje postupným tříděním velkého množství všech možných variant, rychlost strojů v řadě případů ziráčí požadovaný výsledek. Člověk při řešení úkolu netřídí všechny varianty. Proto ke zvýšení účinnosti samočinných počítačů bylo nutné přiblížit proces jejich výpočtů k těm, které probíhají v mozku člověka.

Kybernetiku v tomto poli působnosti zajímá najít takový program, který by snížil na minimum množství tříděných variant a přiblížil by proces strojevého „myšlení“ k myšlenkovému pochodu člověka. Takové programování bylo pojmenováno heuristickým programováním a metody sestavení programu — heuristických metod.

Kybernetika tak navázala těsný kontakt s takovou částí psychologie, jakou je psychologie tvůrčího myšlení. Tato spojitost je velmi plodná jak pro kybernetiku, tak i pro psychologii. Ve spojitosti s tím chápeme heuristiku jako vědu o zákonitostech heuristické tvůrčí činnosti člověka a jejich využití v kybernetických zařízeních.

Oceňujeme-li úspěchy heuristického programování, nemůžeme je hodnotit jako nějakou dobu tvůrčího vědeckého myšlení. Strojové myšlení zbavené prvku subjektivnosti, je přespříliš „logické“ a nemá své vlastní požadavky na vytváření nového. To znamená, že vědecká tvůrčí práce je činnost společenského člověka. Stroj v tomto vztahu je pomocníkem člověka, kterého zbavuje velkého množství formálně logických operací.

Využití samočinných počítačů v procesu vědeckého výzkumu v současné době je důležitým předpokladem řešení vojen-

skovědeckých problémů. Samočinné počítače jsou nenahraditelným pomocníkem pracovníků výzkumu. Nemohou však zaměnit ani nahradit význam jeho tvůrčích schopností a intuice.

Tvůrčí charakter má nejen vojensko-vědecký výzkum v jeho konečné podobě, ale i v každé jeho etapě. Již při samotném stanovení vědeckého problému plně pocítujeme nedostatek existujících poznatků a potíže předběžně určit jakými způsoby jich dosáhnout. Tvůrčí práce je potřebná i při hledání faktů, jejich objasnění a zveřejnění. Tvůrčí a intuitivní charakter má i formulování hypotézy, která sama o sobě je novým poznatkem s určitým stupněm věrohodnosti atd.

Ani jeden nový jev nemůže být objasněn v rámci logického myšlení. Ovšem správné je i to, že ani jeden nový jev nebyl uskutečněn bez využití logických prostředků. Proto pochopení logické posloupnosti výzkumného procesu jako celku, logických způsobů řešení mezilehlých výzkumných úkolů je podmínkou zvýšení efektivity vojenskovo-vědecké práce, úspěchu při řešení problémů, které má vyřešit vojenská věda v současném období jejího rozvoje.

(Upraveno ze sovětského tisku)

různé

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

Generálmajor ing. Jaromír Jašek
podplukovník ing. Břetislav Janík, CSc.

Útok a obrana jsou dva rozdílné, protikladné, ale základní druhy bojové činnosti. Jsou navzájem organicky spjaty a vzájemně se podmiňují. Opomíjení, nedocenení nebo přecenění jednoho druhu bojové činnosti může mít velmi vážné důsledky.

Zkušenosti Velké vlastenecké války SSSR dávají řadu příkladů, kdy bylo nutné organizovat obranu v průběhu útoku v podmínkách, kdy hrozilo nebezpečí silných protiúderů nebo přechodu nepřítele do protiútoků.

Soudobá obrana je založena především na použití jaderných, chemických a jiných druhů zbraní, na rozsáhlém manévru palbou, silami a prostředky a na protiúderech a protiztečích se současným úporným udržením důležitých prostorů, které přetínají pravděpodobné směry útoku nepřítele, jakož i na dovedném využití zátarasů.

Obrana musí být aktivní a úporná, způsobilá zmařit přípravu a přechod nepřítele do útoku, zničit hlavní uskupení, které se vklíní do obranné sestavy, umožnit protiúder vlastními vojsky a hlavně vytvořit podmínky pro přechod do útočné operace.

V soudobých podmínkách zůstává obrana na taktickém a operačním stupni společně s útokem základním druhem bojové činnosti.

V článku se proto zaměřujeme na upřesnění a vysvětlení pojmů z oblasti organizace a vedení obranných operací, především na stupni vševojskové armády.

Obranná operace

je základní, vynucený, ale i plánovitý dočasný druh operace pozemního vojska. Je souhrnem obranných bojů sil vševojskové armády, výjimečně hlavních sil frontu v těsné součinnosti s ostatními druhy ozbrojených sil k odražení útoku nepřítele, k udržení důležitých prostorů a tím překrytí jednoho nebo více operačních směrů.

Vševojsková armáda bude přecházet k organizaci a vedení obranné operace zpravidla v průběhu útočné operace frontu, tehdy, není-li útok možný nebo účel-

ný. Bude to v podstatě v důsledku činnosti nepřítele, vlastního zámyslu dalšího vedení operací, charakteru terénu a podmínek týlového zabezpečení.

Z podmínek přechodu do obrany vyplývá, že můžeme obranu organizovat v dotyku s hlavními silami nepřítele nebo mimo dotyk s hlavními silami nepřítele.

Odchod

Je organizovaný druh bojové činnosti používaný nejčastěji v průběhu obranné operace především k utajení přeskupení, zaujetí výhodnějšího prostoru pro následující aktivní činnost, získání času pro soustředění sil na daném směru nebo vyvedení vlastních vojsk z prostoru možných nepřátelských úderů vedených se značnou převahou sil. Při přímém dotyku s nepřítelem začíná odchod zpravidla vyjitím vojsk z boje (odpoutáním).

Pásma obrany

Je část systému obrany, kde jsou rozmístěny síly a prostředky obránce a připraveny vést boj. Zahrnuje několik postavení, příčná postavení, prostory palebných postavení dělostřelectva, jednotek a útvarů protivzdušné obrany, prostory rozmístění a čáry rozvinutí druhých sledů a záloh.

V systému obrany může být první pásmo obrany, druhé pásmo obrany a další; podle důležitosti v celkovém systému obrany může být jedno z nich označeno jako hlavní pásmo obrany.

Nemůžeme je zaměňovat pojmem obranné pásmo.

Obranné pásmo

vševojskové armády je pásmo terénu, bráněné (nebo určené k obraně) operačním svazem a obraněné zpředu předním okrajem se systémem ženijních zátarasů, z týlu zádi operační sestavy armády v obraně, z boků rozhraním se sousedy, v němž úkolem vševojskové armády je zastavit nepřítele, způsobit mu co největší ztráty a vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Šířku a hloubku obranného pásma určujeme podle úkolu, podle složení vševojskové armády a podle rázu terénu. V soudobých podmínkách obranné pásmo armády je široké kolem 120 km i více a hluboké 120 km. Při přechodu do obrany k odražení protiúderu nepřítele tyto normy budou zpravidla nižší.

Obranné pásmo armády zahrnuje: pásmo obrany svazků prvního sledu; druhé,

popřípadě třetí pásmo obrany; prostory rozmístění a čáry zasazení druhého sledu (vševojskové zálohy) k armádnímu protiúderu (protizteči), osy přesunu k nim; příčná postavení; prostory rozmístění raketového vojska a dělostřelectva, vojsk protivzdušné obrany, záloh druhů vojsk a speciálních vojsk, předpokládané čáry (prostory) jejich rozvinutí a osy k nim; místa velení, rozmístění pohyblivé armádní základny a cesty přisunů a odsunů; systémem ženijních překážek a zátarasů.

Hlavní úsilí

Je souhrn opatření, vyjádřených soustředěním palby a učením sil a prostředků vševojskové armády ke spolehlivé obraně směrů z prostoru, kde předpokládáme hlavní úder útočnicka a k udržení prostoru, který má rozhodující význam pro úpornost obrany a úspěch bojové činnosti vcelku.

Systém paleb

Je souhrn připravených palebných úderů, zvláště jaderných, úderů letectva a dělostřelectva, pásem souvislých několika vrstevových paleb všech druhů i soustředění paleb s cílem nejučinněji využít paleb raketového vojska, dělostřelectva, zvláště PT prostředků, tanků a paleb ostatních zbraní ve spojení se systémem zátarasů a přírodních překážek k ničení nepřítele na přístupech k přednímu okraji obrany a v její hloubce i k rychlému soustředění paleb s vysokou hustotou (bočních, křížových a zákeřných) na kterýkoli ohrožený směr nebo úsek.

Zabezpečovací pásmo

Je pásmo, které můžeme vytvářet před obranným pásmem svazků v obraně, nemáme-li přímý dotyk s nepřítelem, nebo při obraně v horském terénu, s cílem zdržet útok nepřítele, donutit ho k rozvinutí a útoku v nevýhodném směru a tak zjistit jeho uskupení a zámysl.

Předsunuté postavení

Je postavení, které organizujeme na jednotlivých důležitých směrech před předním okrajem obrany s cílem vnutit nepříteli klamnou představu o učenění obrany a jejím předním okrajem, zabezpečit první sledy před nenadálým napadením, odrazit průzkum bojem a donutit nepřítele k předčasnému rozvinutí svých hlavních sil a málo efektivnímu použití ničivých prostředků.

Obranné pásmo divize

je pásmo terénu, bráněné (nebo určené k obraně) vševojskovými svazky a ohraničené zpředu předním okrajem, z týlu zádí bojové sestavy vojsk v obraně, z boků rozhraním se sousedy.

Šířku a hloubku obranného pásma svazku určujeme podle úkolu, podle složení vojsk a podle rázu terénu. Základ obranného pásma svazku tvoří obranná postavení.

Obranné postavení

je úsek terénu, zaujatý předem nebo až v průběhu boje, nebo připravený pro zaujetí vojsky pluku — praporu k obraně.

Podle umístění v pásmu obrany může být postavení první, druhé, třetí (apod.). Základ každého postavení tvoří zpravidla opěrné body motostřeleckých a tankových rot.

Příčné postavení

je postavení vedené šikmo (kolmo) k čáře dotyku v celé hloubce obrany mezi obrannými postaveními nebo mezi pásmy obrany.

Tvoří je opěrné body a palebná postavení, které budují a obsazují jednotky nebo útvary, aby omezily rozšiřování vlny útočícího nepřítele do boku a do stran. Může být zároveň čarou rozvinutí pro přechod do protiúderu a protiztečí.

Operační sestava

vojsk v obranné operaci je prostorové uskupení sil a prostředků vševojskové armády k plnění základních požadavků soudobé obrany, tj. úpornosti a aktivnosti.

Operační sestava vojsk v obraně závisí na cíli obranné operace, podmínkách přechodu vševojskové armády do obrany, zámyslu vedení obranné operace, množství a složení vlastních sil a prostředků, množství a složení nepřátelských sil a prostředků a možnostech využití terénu.

Operační sestava vševojskové armády zahrnuje: první sled, druhý sled nebo vševojskovou zálohu, raketové vojsko a dělostřelectvo, vojska protivzdušné obrany: zálohy druhů vojsk a speciálních vojsk.

Ničení nepřítele na dalekých přístupech, ve výchozím prostoru a při jeho rozvíjení

je jednou z rozhodujících fází obranné operace.

Cílem je ničit nepřítele na dalekých přístupech, ve výchozím prostoru a při jeho rozvíjení, jaderné prostředky ne-

přítele a zabývat přicházející zálohy jaderné podpory, ničit letectvo nepřítele ve vzduchu i na letištích a zabývat přicházející zálohy letecké podpory, ničit živou sílu a bojovou techniku nepřítele, narušit systém velení ve vytvářejícím se úderném uskupení, zdržet postup nepřítele a vytvářet výhodné podmínky pro další jaderné a chemické údery raketovými prostředky a letectvem na jeho sestavu.

Konečným cílem je narušit od samého začátku zámysl použití operačních záloh nepřítele, nedovolit mu převzít operační iniciativu a způsobit nepříteli takové ztráty, aby byl nucen vzdát se útoku.

Vedení obranné operace

je činnost vojsk vševojskového svazu v obraně, zaměřená ke zmaření nepřátelského útoku a k vytvoření podmínek pro přechod do útoku vlastních vojsk.

Základem bojové činnosti vojsk v obraně jsou jaderné údery, údery letectva, palebné údery a palba ostatních prostředků, zejména dělostřelectva a obrana důležitých prostorů s využitím obranných vlastností terénu, obranných zařízení a zátarasů spolu s protiztečemi a protiúderem.

Způsoby vedení obranné operace jsou závislé na podmínkách, za nichž bude vševojskový svaz organizovat a zaujmout obranu.

Manévr silami a prostředky v obraně zahrnuje: úder před předním okraj; protizteče útvarů a svazků; měnění prostorů rozmístění druhých sledů a záloh; přesun sil a prostředků z jedné směru k přehrazení těch, na kterých má nepřítel úspěch a proniká; protiúder.

Protipříprava

je souhrn opatření při organizaci a vedení obranné operace bez použití jaderných zbraní, jejichž cílem je s překvapením a předejitím nepřítele v provedení letecké a dělostřelecké přípravy zmařit útok hlavních sil nepřítele ještě před vyražením, nebo útok odrazit, nebo jej na určitou dobu oddálit a ztížit nepříteli přípravu k útoku.

Hloubka a trvání protipřípravy je rozdílná a závisí na cíli, kterého je třeba dosáhnout, na množství, složení a možnostech sil a prostředků, které se protipřípravou zúčastní a na množství a charakteru objektů nepřítele, které je nutné ničit.

Úder před předním okraj

je jednou ze složitých fází organizace a vedení obranné operace vševojskové armády.

Cílem úderu před přední okraj je s překvapením využít výsledků ničení nepřítele na dalekých přístupech, ve východním prostoru a při jeho rozvinování nebo vlastní protipřípravě a útokem nebo střetným sražením dokončit zničení hlavních sil úderného uskupení nepřítele, ovládnout a udržet terénní čáry.

Zá výhodné situace může být cílem úderu před přední okraj i vytvořit podmínky pro přechod do útoku na určených směrech.

Vedení bojové činnosti

prvními sledy vševojskové armády na předním okraji i v hloubce obrany je důležitou fází obranné operace, v které se realizuje především požadavek vysoké úpornosti obrany.

Jejím cílem je vyčerpat a rozhodujícím způsobem narušit sestavu útočícího nepřítele, odrazit jeho útok, přinutit nepřítele k předčasnému zasazení druhých sledů a záloh, nutit nepřítele k vytváření cílů vhodných pro použití vlastních palebných prostředků, zejména jaderných úderů, způsobit nepříteli co největší ztráty, vnutit nepříteli směr postupu a tím jej zbavovat iniciativy, udržet důležité, klíčové prostory a vytvořit výhodné podmínky pro protiúder nebo protizteče druhým sledem.

Protizteč

je aktivní forma bojové činnosti vojsk v obraně. Vedou ji druhé sledy a zálohy jednotek, útvarů a svazků, a to zpravidla s využitím účinků jaderných zbraní nebo po palebné přípravě a úderech letectva a za podpory dělostřelectva a ostatních druhů vojsk.

Cílem protizteče je zničit nepřítele, který se vklíní do obranné sestavy, obnovit obranný systém, popřípadě zastavit další útok nepřítele.

Protizteč směřuje na nejcitlivější místa nepřátelské sestavy, zpravidla do boku nepřítele. Někdy může být i čelní.

Protiúder

je aktivní bojová činnost druhých sledů a záloh vševojskové armády v obraně, vedená manévrem a palbou.

Pro úspěch protiúderu a vytvoření takového protiúderného uskupení, které je schopno rychle využít výsledků jaderných úderů, úderů letectva a soustředění palby dělostřelectva, obranných bojů svazků prvního sledu, přejít k překvapivému, mohutnému úderu a útokem ve vysokém tempu dokončit zničení vklínivších se hlavních sil útočícího nepřítele do obranné sestavy vojsk vševojskové armády a vytvořit výhodné podmínky pro postupný přechod vlastních vojsk do útoku.

Protiúder může být veden buď do jednoho, nebo obou boků a týlu nepřátelského úderného uskupení, které proniklo do obrany, nebo zejména při dostatku jaderné munice čelně.

Přechod do útoku

je souhrn veškeré činnosti vojsk, který směřuje k využití příznivých podmínek aktivní činnosti vojsk v obraně a úspěchu sousedů pro postupný přechod vlastních vojsk do rozhodného útoku nebo pro pokračování (obnovení) útoku na stanoveném směru.

Přechod do útoku budeme zpravidla zahajovat ihned po protiúderu nebo po krátké přestávce a bude jeho pokračováním.

Protiútok

je aktivní bojová činnost vojsk v operačně strategickém měřítku při přechodu z obrany do rozhodného útoku. Jeho cílem je úplně zničit útočícího nepřítele, který byl v předcházejících bojích oslaben a zbaven schopnosti dále útočit. Protiútok připravujeme a uskutečňujeme tehdy, když obránce vyčerpal a zničil útočícího nepřítele a současně přisunul nové operační zálohy.

Niektoré problémy organizácie a dislokácie československej armády v rokoch 1945–1949

Plukovník ing. Ján Lipták, CSc.

Mierová organizácia a dislokácia armády, ako aj celková jej veľkosť, sú determinované celým radom faktorov. Limitujúcimi faktormi sú predovšetkým politické ciele štátu a jeho ekonomické možnosti. Veľkosť armády je v neposlednom rade aj závislá na počte obyvateľstva. Okrem týchto limitujúcich faktorov vplyva na budovanie mierovej armády mnoho ďalších faktorov, ako napr.:

- charakter ozbrojeného zápasu, najmä však charakter počiatočného obdobia vojny;

- medzinárodná situácia a úlohy vyplývajúce zo spojeneckých záväzkov;

- geografická poloha štátu a zemepisná povaha územia;

- mobilizačný systém a stupeň mobilizačnej i bojovej pohotovosti;

- koncepcia obrany a požiadavky krytu hraníc, územia a mobilizácie;

- ubytovacie kapacity atď.

V tejto krátkej stati si nekladím za úlohu analýzu všetkých faktorov vplyvujúcich na vývoj organizácie a dislokácie československej armády v uvedenom období. Hlavnú pozornosť venujem tým determinantám, ktoré sú v danej dobe pri konkrétnom riešení problémov podstatné.

Základné a východiskové dokumenty pre povojnovú výstavbu československej armády

Československá buržoázna republika a jej pomerne silná, dobre vyzbrojená i vycvičená armáda bola politicky rozbitá ešte v predvečer 2. svetovej vojny spôsobom, ktorý v dôsledku triedneho subjektivismu vládnucej buržoázie nepripustil ozbrojenú konfrontáciu s fašistickým Nemeckom.

Počas 2. svetovej vojny sa v domácom a zahraničnom ozbrojenom odboji formovali základy novej československej armády, ktorej charakter je v obecných kontúrach pregnantne vyjadrený v dvoch základných politických dokumentoch vojen-skodoktrinálnej povahy:

a) Dňa 12. 12. 1943 bol v Moskve podpísaný jeden z najvýznamnejších dokumentov v histórii československej zahraničnej politiky, Československo-sovietska zmluva o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci. Táto zmluva zakotvila niektoré zásadné zmeny v takej životnej otázke pre naše národy, akou je obrana proti nemeckej expanzívnej a mocenskej politike. Zo zmluvy vyplývalo, že nová vojenská doktrína povojnového československého štátu bude spáť so sovietskou vojenskou doktrínou v otázkach riešenia spoločných úloh obrany proti možnému nebezpečenstvu nového „Drang nach

Osten“ zo strany Nemecka, ako aj jeho prípadných spojencov. Zmluva bola východiskom pre celkové zmeny povojnového postavenia ČSR v Európe, ako v zmysle politickom, ekonomickom, tak aj vojenskom. Zmluvu musel vysoko hodnotiť i predstaviteľ buržoázie — vtedajší prezident Beneš, ktorý hneď po vstupe na oslobodené územie označil túto zmluvu ako pilier, o ktorý sa bude opierať náš budúci bezpečnostný systém.

b) Dňa 5. 4. 1945 bol v Košiciach vyhlásený prvý program vlády Národného frontu, ktorý vošiel do dejín našich národov ako Košický vládny program (v ďalšom KVP). Tento vládny program patrí k najvýznamnejším štátnickým dokumentom v dejinách nášho samostatného štátu. Tento program nielen potvrdil československo-sovietsku zmluvu z 12. 12. 1943, ale povýšil jej zásady na najtesnejšie spojenectvo, ktoré „... bude vláda považovať za neochvejnú vodčiu líniu československej zahraničnej politiky ...“, že táto zmluva „... bude určovať pre celú budúcnosť zahranične politickú pozíciu nášho štátu“.¹⁾

O otázkach výstavby našej armády sa v KVP hovorí, že to bude nová armáda, skutočne demokratická a antifašistická. V armáde bude navždy skoncované s tzv. nepolitickosťou, že jej základom budú naše jednotky bojujúce na frontách druhej svetovej vojny, príslušníci domáceho odboja, ale najmä 1. Čs. armádny zbor v ZSSR. Tento zahraničný a domáci odboj sa mal stať aj základom nových tradícií našich národov a armády. Tým bola zahrnutá stará tradícia legionárstva. KVP hovorí jednoznačne o úlohe Sovietskej armády pri budovaní našej novej ľudovej armády: „Aby bola umožnená čo nejužší bojová spolupráca s Rudou armádou, nutná v zájmu víťazství i našej budúcnosti, budov organizace, výzbroj a výcvik nové čs. bran-

né moci stejně jako organizace, výzbroj a výcvik Rudé armády. Tím bude umožněna účinná pomoc Rudé armády a dosaženo dokonalého využití jejich bojových zkušeností“.²⁾

Takto boli formulované dva základné dokumenty, zmluva o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci medzi ČSR a ZSSR a KVP, ktoré v tom čase prezentovali hlavné vojenskodoktrínálne závery, ktoré sa stali východiskom pri budovaní ozbrojených síl v oslobodenej vlasti. V hlavných črtách sa v týchto dokumentoch odrážali základné revolučné zmeny v porovnaní s predmnichovskou armádou. Tieto zmeny boli adekvátnym odrazom zmien v politickej organizácii novej Európy, či novej tváre sveta, ako aj zmien v politickej štruktúre našej spoločnosti.

Tieto dokumenty riešili hlavné otázky bezpečnostného systému nášho štátu v duchu náhľadov, ktoré KSČ sformulovala a presadzovala už pred 2. svetovou vojnou, už v dobe ohrozenia našej republiky nastupujúcim fašizmom v Nemecku.³⁾ V tomto smere môžeme urobiť taký záver, že počas 2. svetovej vojny sa KSČ podarilo vystupňovať svoju úlohu vedúcej sily v národnoslobodzovacom boji našich národov a uplatňovať svoj vplyv na vypracovaní základov nového štátu, štátu demokratickej diktatúry ľudu. Víťazne vyústila táto politika prijatím Košického vládneho programu. Vo vojenskej sfére prinútila KSČ buržoázu politickú reprezentáciu z Londýna vzdať sa starej vojenskej doktríny predmnichovskej republiky a prijať hlavné myšlienky vojenskej politiky KSČ ako východzie pre formovanie novej vojenskej doktríny oslobodenej republiky. Ako sa neskoršie ukázalo, nebol postoj buržoázie k týmto dokumentom úprimný a boj o ich realizáciu bol vedený ešte po celé obdobie rokov 1945—1948 a KSČ ho víťazne do-
všila až vo februári 1948.

Od Košického vládneho programu k prvej povojnovej organizácii Československej ľudovej armády (5. 4. 1945 — 25. 5. 1945)

Počas vojny bolo úsilie KSČ motivované snahou prispieť maximálnymi silami k rýchlej porážke fašizmu. Preto usilovali komunisti o to, aby na oslobodenom území bola okamžite vyhlásená mobilizá-

cia všetkého obyvateľstva schopného plniť tieto úlohy, aby sa urýchlene z neho postavili jednotky, vyzbrojili a vycvičili pre front.

Londýnska buržoázna emigrácia, na če-

1) Zborník dokumentov: Za svobodu českého a slovenského národa, Praha 1966, str. 373

2) Tamtiež

3) Vychádzajúc zo záverov VII. kongresu Komunistickej internacionály (7. 8. 1935) vypracoval VII. zjazd KSČ (11. — 14. 4.

1936) program ľudovej fronty a obrany republiky proti fašizmu, v ktorom strana vyjadrila hlavné zásady svojej vojenskej politiky v tomto čase. Klement Gottwald sformuloval vo svojom referáte názory strany na nebezpečenstvo vojny, politický charakter tejto vojny a úlohu Československa v nej, princípy

le s Dr. E. Benešom, mala svoje vlastné predstavy a zámery o národnoslobodzovacom boji, ktoré sa v taktickom postupe nezhodovali s programom KSČ.⁴⁾ Ostáva skutočnosťou, že MNO londýnskej vlády, ktorému Beneš robil tütora, zamietlo ešte 18. 1. 1945 žiadosť veliteľa 1. Čs. armádného zboru generála Svobodu o reorganizáciu tohto zväzu na 1. Čs. armádu. Keď Beneš hovoril v Košiciach 5. 4. 1945 na slávnostnom zasadnutí Slovenskej národnej rady o úlohách v našej oslobodenej vlasti, zdôraznil už na prvom mieste nutnosť zmobilizovať všetky sily na čo najrýchlejšie budovanie armády, skutočne významné vojenské hodnoty a sily.

„Musíme proto chtít z důvodů ostatních národních, politických i mravních, aby naše vojsko zasáhlo do konečného boje v této válce takovým způsobem, jenž by alespoň přibližně vyjadřoval jeho skutečnou brannou sílu. To nám doslova káže nejvyšší náš národní zájem a starost o jeho budoucnost.“⁵⁾ Ano, Beneš zdôraznil už na rokovaniach s komunistami v decembri 1943, že sa musí „bezpodmienečně bojovat ještě v době války“. Je však evidentné, že tým myslel predovšetkým až záverečnú fázu vojny a ciele sledoval tým už povojnové.

Pravda, v deň Benešovho prejavu v Košiciach, t. j. 5. 4. 1945, bol už aj vyhlásený KVP, ktorý zaviazal novú vládu, i prezidenta, realizovať ako prvoradé úlohy ozbrojeného boja proti fašizmu. V tento deň začala pracovať aj Vojenská rada pri predsedníctve vlády a ďalšie orgány. KVP sa začal realizovať bez podstatných prekážok.

Na tretej schôdzi Vojenskej rady (12. 4. 1945) bol medzi inými prerokovaný i program štruktúry armády. Celkovú organizačnú štruktúru armády vyložil vtedajší náčelník hlavného štábu gen. Boček. Podľa jeho predstáv, sa v prvej etape mal prebudovať 1. Čs. zbor v 1. Čs. armádu. V druhej etape, po vstupe jednotiek na české územie, sa mali postupne, ale čo najskôr, organizovať dve armády, každá o dvoch armádnych zboroch. Z celkového počtu 16 divízií mali byť dve tankové a dve letecké, zvyšok pešie. Okrem toho malo byť postavené sedem delostreleckých

obrány krajiny proti fašizmu a s ktorým spojencom. Dalším závažným dokumentom, v ktorom je vyložená vojenská politika KSČ, je reč Kl. Gottwalda v poslanckej snemovni Národného zhromaždenia 28. 4. 1936. [Dokumenty pozri: Kl. Gottwald: Deset let, Praha 1948, str. 11—44].

brigád, z toho dve tzv. ťažké, dve míno-metné, dve protitankové, jedna protiletadlová a príslušné ženijné a spojovacie jednotky. O organizácii mierovej armády referent len lakonicky poznamenal, že nebude menšia, než uvedený rámec. Tento návrh organizačného rámca armády je priaznivý v tom, že pomerne reálne sa v ňom odrážali možnosti vtedajšej brannej kapacity štátu.

Ďalší priebeh vojny mal rýchly spád a účasť Československa na oslobodení svojej krajiny ostala v podstate obmedzená až do konca vojny už len na 1. Čs. armádu.

Z rozhodnutia vlády zo dňa 15. 5. 1945 došlo konečne k reorganizácii 1. Čs. armádného zboru na 1. Čs. armádu. Z jednotlivých brigád sa vytvorili divízie s rovnakým očíslovaním a nove sa vytvorili armádne jednotky. Táto urýchlená reorganizácia zboru v armádu bola vynútená aj samotnými úlohami, ktoré vyvstali s víťazným ukončením vojny a potrebou zaistenia našich štátnych hraníc s Nemeckom, Rakúskom a Maďarskom. Zväzky 1. armády mali obsadené tieto pásma:

1. čs. tanková brigáda: Jablůnkov (v to) — Králíky (mimo);
1. pd: Králíky (v to) — Děčín (mimo);
3. pd: Klatovy (mimo) — Dačice (mimo);
4. pd: Dačice (v to) — Bratislava (v to);
2. pd: Bratislava (mimo) — Královský Chlmec (v to);

Čs. samostatná obrnená brigáda zo Západu bola do 31. 8. 1945 podriadená veliteľstvu XXII. amerického zboru. Po prevzatí čs. armádou obsadila hranice v pásme Klatovy (v to) — Děčín (v to).

1. čs. armáda tvorila personálny a materiálny základ, z ktorého vychádzala prvá povojnová organizácia Československej ľudovej armády (v ďalšom len ČSLA). Okrem toho sa nachádzala na oslobodenom území ešte 1. čs. zmiešaná letecká divízia o dvoch plukoch stíhacích a jednom pluku bitevného letectva, i dopravná letecká skupina. Jednotky zo Západu, Čs. samostatná obrnená brigáda ostala do konca augusta podriadená XXII. americkému zboru a letecké perute z Anglicka (310., 312., 313. stíhacia a 311. bombardovacia (prileteli do Československa tiež až v druhej polovici au-

⁴⁾ Pozri moskovské rokovanie Beneša s predstaviteľmi KSČ v decembri 1943/ V: Cesta ke květnu, I-1, Praha 1965 a Tvorba, přílohy čís. 19 a 20/1970.

⁵⁾ Bojující Československo 1938 — 1945, Praha — Košice 1945, str. 228.

gusta roku 1945. Tým začala nová etapa — etapa budovania mierovej organizácie čs. armády.

Z tohoto stručného náčrtu čs. bojových jednotiek na konci 2. svetovej vojny vyplýva, že mierová organizácia novej ČSĽA

vychádzala v máji roku 1945 z veľmi skromného bojového jadra, ktoré v zmysle personálnom, tak aj materiálnom. Velenie našej armády nemohlo nevziať v úvahu túto skutočnosť pri rozvíjaní plánov výstavby povojnovej armády.

Prvá mierová organizačná štruktúra Československej ľudovej armády (25. 5. 1945)

Vytvoriť mierovú organizáciu armády je vec veľmi zložitá a náročná. Vyžaduje nielen obrovských hmotných prostriedkov a mnoho času, ale aj početne erudovaný vojenskoteoretický aparát, schopný analyzovať základné komponenty limitujúce mierovú či vojnovú organizáciu armády.

Potreba vojenskoteoretických štúdií a analýz sa dala dočasne kompenzovať určitou improvizáciou a napodobňovaním určitých vzorov. V materiálo-technickej oblasti sa dalo po určitú dobu počítať s provizóriami a zásobami trofejného materiálu. Pokiaľ však išlo o celkový rozsah mierovej armády, sú aj jej hranice v prvom rade vymedzené potrebami, respektíve možnosťami ekonomiky štátu a jeho ľudskými zdrojmi.

Ak bereme v úvahu rok 1945, musíme konštatovať, že práve skončená šesťročná svetová vojna mala najničivejší charakter v dejinách ľudstva a pred krajinu spustošenú vojnou postavila s neúprosnou logikou otázku hospodárskej obnovy. Československo, aj napriek tomu, že zďaleka nebolo vojnou a fašistickou okupáciou tak strašlive zasiahnuté ako bratrské Poľsko, utrpelo obrovské hmotné škody. Naviac bol náš ťažký priemysel, opora branného potenciálu štátu, na samom konci vojny zdecimovaný angloamerickým strategickým bombardovacím letectvom. Ekonomicky sa rok 1945 nedal porovnať s ekonomikou predmnichovskej republiky v roku 1938. Naš ekonomický potenciál sa musel predovšetkým zamerať na obnovu a na celkovú prestavbu ekonomiky.

Veľkosť mierovej či vojnovej armády je závislá v neposlednom rade na počte obyvateľstva. V počte obyvateľstva došlo u nás, hlavne na konci vojny, k podstat-

ným zmenám. Velenie armády mohlo v roku 1945 počítať len s 2/3 počtu obyvateľstva z roku 1938.⁶⁾

Dalej muselo velenie armády vziať v úvahu aj následky rokov hospodárskej krízy (1930—1933), ktoré sa odrazili v početne veľmi slabých odvodných ročníkoch z tohoto obdobia.

Pri výstavbe povojnovej ČSĽA bolo nutné vychádzať aj z tej skutočnosti, že práve skončená vojna znamenala drtivú porážku tých síl, ktoré tradične ohrozovali bezpečnosť našej krajiny. Z toho vyplývalo, že sme k výstavbe našej povojnovej armády nepristupovali ani pod tlakom nejakého akútneho nebezpečia novej vojny.

V dôsledku týchto skutočností vychádzala vojenská politika KSČ v tomto období z premis, že urýchlená výstavba silnej armády nie je tým najhlavnejším problémom bezpečnosti nášho štátu. KSČ ponímala tieto otázky v širších súvislostiach. V tomto čase viedla KSČ otázky bezpečnosti nášho štátu predovšetkým v závislosti na upevňovaní pozícií nášho štátu v sfére zahranično-politickej, v prehĺbení našej orientácie na ZSSR a v rozvíjaní všestranných vzťahov so slovanskými krajinami. Tým strana riešila elementárne základy našej bezpečnosti v širších európskych súvislostiach.

Práve skončená vojna postavila vo vnútropolitickú oblasť pred KSČ ako vedúcu politickú silu v našom štáte s neúprosnou logikou otázky politickej a hospodárskej povahy. Strana sa musela sústreďovať na tie úseky života našej spoločnosti, ktoré boli určujúce pre upevnenie režimu ľudovej demokracie a konečné riešenie otázok moci v našom štáte. Buržoázii sa v dôsledku mnohých príčin oslabili poli-

ností vojenskú činnú službu, takže sa počet obyvateľstva, o ktorý sa nová armáda mohla opierať, znížil o ďalší milión a dosiahol 10 miliónov. Ak bereme v úvahu faktickú silu odvodeného ročníku okolo 55 000 mužov a počítame s u nás tradičnou dvojročnou prezenčnou službou, boli hranice mierovej armády dané počtom 110 000 vojakov základnej služby.

⁶⁾ V roku 1938 mala ČSR 14,8 mil. obyvateľov. Po 2. svetovej vojne sa po odsune Nemcov, pripojením tzv. Podkarpatskej Rusi (Zakarpatskej Ukrajiny) k ZSSR na základe plebiscitu, i stratou 360 000 našich najlepších ľudí v koncentračných táboroch, v domácom odboji i na fronte, znížil počet obyvateľov na 11 miliónov. Podľa branného zákona zo dňa 27. 5. 1945 nekonali príslušníci neslovanských národ-

tické a mocenské pozície v našom oslobodenom štáte. Jej ambície však spočívali predovšetkým v ekonomických pozíciách. Tieto si umocnila využívaním povojnových hospodárskych ťažkostí. Takto sa zákonite prenieslo aj ťažisko mocenského zápasu do hospodárskej oblasti. Preto aj KSČ videla v prvých povojnových rokoch kľúč ku konsolidácii ľudovodemokratického režimu a cestu rozvoja národnodemokratickej revolúcie predovšetkým v hospodárskej sfére. Obnova a rozvoj našej ekonomiky sa tak stala ústrednou témou skladania skúšky „dospelosti“ KSČ vo vedení našej spoločnosti. Pri obmedzených zdrojoch sa plány na rýchlu výstavbu veľkej armády nemohli stretnúť s podporou KSČ, ale naopak, armáda mohla za takejto situácie dostať prostriedky zo štátneho rozpočtu len na najpotrebnejšie účely.

Čiže, KSČ riešila aj vo vnútropolitickej sfére bezpečnostné otázky nášho štátu v širších súvislostiach. KSČ sa zamerala na budovanie základov vojenskej moci nového štátu. Armáda nebola KSČ považovaná za rozhodujúcu zložku štruktúry štátnej správy z hľadiska vývinu národnodemokratickej revolúcie a aktuálnejšej pre KSČ bol boj o charakter armády než boj o rýchlu výstavbu veľkej armády.

Podľa všeobecnej situácie sa teda dala očakávať určitá skromnosť a trezornosť v tempe i celkovom rozsahu výstavby našej povojnovej armády. Dala sa predpokladať postupnosť vo výstavbe.

Nestalo sa však tak. S veľkým chvatom bola už 25. 5. 1945 schválená prvá povojnová všeobecná organizácia čs. armády, ktorá svojim rozsahom doslova respektovala predstavy svojho vrchného veliteľa Dr. E. Beneša, ktorý tri dni predtým prehlásil, že „... postavíme armádu najmenej takovou, jakou jsme měli před rokem 1938.“⁷⁾ Nová organizácia pozostávala zo štyroch oblastí (Praha, Tábor, Brno, Bratislava). Za vojny sa z veliteľstiev oblastí mali vytvoriť veliteľstvá poľných armád. Každá oblasť pozostávala z dvoch armádnych zborov. Tretí armádny zbor sa mal u každej oblasti postaviť až za mobilizácie. Celkom 8 armádnych zborov v mieri, respektíve 12 za vojny (1. Praha 2. Hradec Králové, 3. Plzeň, 4. Tábor, 5. Brno, 6. Olomouc, 7. Trenčín a 8. Banská Bystrica). Každý zbor mal v mieri po dvoch divíziách, tretia sa mala tiež postaviť až z mobilizovaných záloh. Celkom tedy 11 peších a 5 horských divízií⁸⁾ v mieri,

respektíve 31 peších a 5 horských divízií za vojny. Každá oblasť mala okrem toho svoje vlastné, tzv. armádne zväzky a útvary (tankové, ťažké delostrelecké, protitankové delostrelecké, minometné a ženijnú brigádu, protiletadlové delostrelecké a spojovací pluk). Hlavnému veliteľstvu podliehali štyri letecké stíhačské divízie, tankový zbor, ťažká delostrelecká divízia (tzv. prielomová) a spojovací pluk.

Je prekvapujúce, ak v roku 1945, na samom konci vojny, mala byť armáda najmenej taká, aká bola pred rokom 1938, tedy v predvečer 2. svetovej vojny. Takto široko koncipovaná mierová organizačná štruktúra armády musela vytvoriť napätie medzi potrebami a možnosťami naplnenia tejto organizačnej štruktúry ľuďmi i materiálom. Rovnako prekvapujúce bolo riešenie tohto napätia cestou povolávania záložníkov do výnimočnej činnosti podľa branného zákona. Na základe tohto zákona nastúpilo medzi 5. až 9. júnom, tedy mesiac po skončení vojny v Európe, na 130 000 osôb, z tohoto počtu bolo 9 000 vojenských gážístov v zálohe.

Čím bol motivovaný tento chvat vo výstavbe našej armády, ak nikdo z oficiálnych kruhov nepredpokladal v tom čase nejaké nebezpečenstvo novej vojny?

Pravda, výstavba armády čo do veľkosti i tempa nie je len závislá na stupni nebezpečenstva vojny. Je logické, že na konci vojny predpokladala obnova správy územia nášho štátu okrem ochrany predmnichovských hraníc predovšetkým kontrolu celého územia, vrátane pohraničia, obývaného vtedy silným nemeckým žilvom. To nebola úloha ľahká ani jednoduchá. Okrem toho vyvstali rozsiahle úlohy spojené s vysídlením obyvateľstva nemeckej národnosti a s výmenou časti obyvateľstva maďarskej národnosti. Naliehavé a náročné boli aj úlohy s okamžitou potrebou obnovy spojovacej, cestnej i železničnej siete, stavba mostov, ťažba uhlia a podobne. Na všetkých týchto úsekoch zohrala armáda nie malú úlohu. Táto situácia nahrávala oným silám, ktoré usilovali o rýchlu výstavbu silnej armády aj z iných dôvodov. V tom, že útvary a zväzky práve 1. a 3. oblasti boli naplnené až na 107 % na úkor jednotiek 2. a 4. oblasti (naplnenosť 80 %), nebola náhoda. 1. a 3. oblasť boli svojimi hlavnými silami orientované k severným hraniciam českých zemí. Veľmi mnoho o tom prezrádza porada vojenských funkcionárov, konaná za osobnej účasti Dr. E. Beneša na Hrade 19. 7. 1945. Beneš na tejto porade zdôraznil, že politická situácia vyžaduje, aby sme boli v rozumnej forme vojensky pripravení na všetky eventuality. „Pohotovosť armády musí

⁷⁾ VHA — VKP — 1945 — č. 1

⁸⁾ Od výstavby horských divízií se nekoršie upustilo, pretože nebolo možné zapatriť špeciálnu výstroj a výzbroj.

být. Nevíme čo sa môže stať (Poľsko, Maďarsko). To není přehnané, ani panikařeni.“⁹⁾ Na tejto porade sa Beneš zveril v podstate o dvoch príčinách, ktoré vyvolali v tom čase akútnu potrebu pripravené a pohotovej silnej armády. Obe príčiny súviseli v podstate s Poľskom.

Benešovu známou víziou bolo, že armáda je najlepším znakom konsolidovaného štátu. Beneš bol presvedčený, že aj blízke rozhodovania spojencov o našich veciach v Postupim budú brať zreteľ na našu skutočnú silu, ktorá sa podľa neho mohla navonok prejavovať hlavne vojensky. Z toho potom Beneš vyvodzoval záver, že ak by sme neboli vojensky silný a nemohli v tomto smere Poľsku odporovať v nevyjasnených vzájomných územných nárokoch, povolili by mu údajne všetci. A naopak, naša vojenská slabosť by údajne mohla vyvolať javy, ktoré by mohli byť príčinou sporov medzi spojencami. A Beneš navonok úzkostlivo dbal, aby nezadal príčiny k rozporom medzi spojencami Západu a Východu. Benešovo memento vo veci miesta a úloh ČSR znelo: „Jsme na křižovatce!“

Druhú príčinu, prečo Beneš žiadal pripravenú a pohotovú armádu, videl v alternatíve možného priameho použitia vojenskej sily. O tejto alternatíve povedal: „Ve věci polského vojenského soustředění na určité části našich hranic nutno v každém případě zajistit předmnichovské hranice. Těmto požadavkům naše vojenské síly postačují, pokud jde o počty.“¹⁰⁾

Na spomínanej porade vyvinul Dr. E. Beneš nemalý tlak, aby armáda bola čo najrýchlejšie vyzbrojená, aby sa armáda viac propagovala v tom zmysle, že je na vysokej úrovni a pod. Beneš na tejto porade, ale nie len na nej, potvrdil, že to bol on, kto dal podnet k urýchlenej výstavbe takej armády, ktorá nebola adekvátna situácii, ani našim vtedajším možnostiam. Dr. E. Beneš sa v československo-poľských vzťahoch pokúsil o nepriame uplatňovanie vojenskej sily ako znaku konsolidovanosti štátu. Vo veci zaistenia našich predmnichovských hraníc bol zrejme rozhodnutý pristúpiť aj k priamej konfrontácii vojenskej sily.

Ako sa ukázalo, nedokázala ani 2. svetová vojna vylietť niektorých československých a poľských buržoáznych politikov a zabrániť u nich recidívam predmnichovských vzájomných politických šarvátok.

⁹⁾ VHA — VKPR — 1945 — čj. 1041 — neoficiálny zápis písaný tužkou

¹⁰⁾ VHA — VKPR — 1945 — čj. 1041 — oficiálny zápis písaný strojom

Dôvody, prečo Dr. E. Beneš presadzoval rýchlu výstavbu armády, ktorá by bola čo do veľkosti najmenej taká, aká bola pred rokom 1938, nie je zrejme možné vtesnať len do rámca československo-poľských vzťahov, či priprav postupimskej konferencie víťazných veľmocí, alebo priprav mierovej konferencie vôbec. Dr. E. Beneš vedel iste veľmi dobre, že v hospodársky rozvrátených a vojnou zničených krajinách Európy, najmä v takej kategórii štátov ako ČSR, sa po skončení vojny mohla uplatniť a uprednostniť ekonomická obnova a rozvoj ako kritérium sily a konsolidovanosti štátu. Dr. E. Beneš sledoval rýchlou výstavbou veľkej armády aj problémy vnútropolitckej povahy.

Beneš bol známy ako neúnávný vyjednávateľ a majster kompromisov. Beneš bol politik, ktorý sa zriedkavo rozhodol ísť do otvoreného stretu so svojimi protivníkmi. O to obratnejší bol v postupe indirektnou metódou. Beneš vedel veľmi dobre ohodnotiť ambície KSČ v povojnovom politickom živote, ako to aj mnohokrát potvrdil na svojich rokovaní s jej predstaviteľmi v Moskve. Beneš bol veľmi podrobne zoznámený aj s programom KSČ a s jej taktickým postupom. Stalo sa verejným tajomstvom, že obnova vojnou zničeného hospodárstva mala byť a bola maturitou KSČ v otázkach politického vedenia štátu. Ak Dr. E. Beneš postavil v tejto situácii požiadavku rýchlej výstavby veľkej armády, dal tým podnet k vzniku určitého tlaku a navodil tým konkrétnu atmosféru, ktorá bola vo svojich dôsledkoch zameraná proti linii KSČ a nemohla inakšie, než vyústiť v konfliktné situácie.

V pozadí boja o rýchlu výstavbu veľkej armády boli aj iné otázky. KSČ bojovala v intenciách Košického vládneho programu o také zloženie dôstojníckeho zboru, ktoré by bolo zábezpečou budovania ľudovej, demokratickej a antifasistickej armády. Preto KSČ presadzovala tieto zásady:

a) aby za dôstojníkov z povolania boli z predmnichovskej armády prijatí len tí, ktorí sa aktívne zúčastnili boja proti fašizmu;

b) aby za dôstojníkov z povolania boli prijatí v boji osvedčení veliteľia z radov domáceho odboja, predovšetkým partizánov, bez ohľadu na to, či splnili podmienku ukončenia stredoškolského vzdelania.

Tým vyzdvihovala KSČ politické aspekty výstavby veliteľského zboru a vzhľadom k situácii aj v tejto sfére, mala KSČ záujem len na postupnej výstavbe rozsahom nie veľkej armády. Dr. E. Beneš presadzo-

vaním rychlé výstavby velké armády vyvolal velký dopyt po důstojníky a oslaboval politické nároky na prijatie za dôstojníka z povolania. Beneš dosiahol toho, že za dôstojníkov z povolania boli prijímaní aj takí, čo sa aktívne protifašistického boja síce nezúčastnili, ale fašizmus nepodporovali. Do popredia postavil Beneš vojenskoodborné kritéria, nutnosť využitia bližšie nedefinovaných tzv. schopností predmníchovského veliteľského zboru a stredoškolské vzdelanie ako základný predpoklad. V otázkach armády, najmä tých, čo išli za rámec Košického vládneho programu nepovažovala KSČ v tom čase za nutné a v konkrétnej situácii ani za účelné ísť s Benešom do otvoreného stretnutia.

Je možné nastoliť aj takýto problém: do akej miery počítal Dr. E. Beneš s rozhodujúcim stretnutím politických síl v našom štáte a akú úlohu v tomto stretnutí prisudzoval armáde? Nie je možné nespomenúť, že Beneš už jeden „generálny“ mocenský konflikt politických síl v našom štáte zažil koncom roku 1920 a bolo by naivné nazdávať sa, že s podobným rozhodujúcim stretnutím po roku 1945 nepočítal. Beneš nebol v tomto smere bez skúseností a vedel veľmi dobre, akú úlohu môže pri tom zohrať „disciplinovaná“ armáda. Je známe, že Ripka sa netajil s tým, „... že si smlouvou se Sověty chceme [myslené Beneš, Ripka a pod. — poznámka autora] „také zajistit vnitřní nezávislost, že nebezpečí komunismu chceme čelit jednak zahraničně politickou přátelskou spoluprací se Sovětským svazem, jednak absorpcí komunistického nebezpečí, záležející v tom, aby komunisté byli vtaženi k vládní spolupráci, a tím k vládní spoluzodpovědnosti.“¹¹⁾ A pokiaľ ide o úlohu armády, naznačil ju Beneš v príhovore k veliteľom a zástupcom útvarov čs. samostatnej brigády v Anglicku už 18. 12. 1942, keď povedal: „Musíme se vynasnažit, abychom to měli do šesti měsíců v pořádku. Budeme se muset držet pevně, protože po válce čekám velkou revoluci v Německu a různé události kolem... Armáda v tom musí sehrát velkou roli jednotitele a koordinátora.“¹²⁾

¹¹⁾ Československo-sovětské vztahy v době Velké vlastenecké války 1941—1945, Praha 1960, str. 108.

¹²⁾ VHA — VKPR — 1940 — 1945 — 54/14/1/20.

Nakoniec je treba v súvisi s Benešovou predstavou rýchlej výstavby veľkej armády zmieniť sa ešte o jednom probléme, ku ktorému bol Beneš priamo alergický. Bola to otázka pobytu sovietskych vojsk na našom území bezprostredne po skončení vojny. Tento pobyt sovietskych vojsk na našom území bol po určitú dobu objektívne nutný nielen z hľadiska medzinárodných aspektov tej doby, alebo z hľadiska potreby času zo strany ZSSR na demobilizáciu tak zložitého mechanizmu, akým vojnová armáda je, ale bol potrebný predovšetkým aj z hľadiska našich vnútorných potrieb. Zvyšky porazených fašistických síl, najmä v našom pohraničí, neboli zďaleka ešte zanedbateľné a plná kontrola územia, ako predpoklad jeho správy, si vyžiadala veľké vojenské a mocenské úsilie.

Sú známe epizódy, ktoré potvrdzujú, že Beneš mal mimoriadne vydráždenú citlivosť pre všetko, čo súviselo s československo-sovietskymi vzťahmi, osobitne s pobytom sovietskych vojsk, či ich orgánov a predstaviteľov na našom území. Keď sa Beneš dozvedel o úmysle maršála Koneva umiestniť svoje veliteľstvo v Prahe, čo bolo z vojenského a zemepisného hľadiska prirodzené, reagoval na to veľmi podráždené. Kvalifikoval túto skutočnosť ako praktické obsadenie Československa sovietskymi vojskami a postavil to do rovnakej roviny s Maďarskom, Rakúskom a Nemeckom, kde platili okupačné štatúty.

Dr. E. Beneš sa ovšem vo svojej alergii neponížil, a vo svojej funkcii ani ponížiť nemohol, na úroveň vtedy sa už vyskytujúcich verejných protisovietskych inktív proti pobytu sovietskych vojsk na našom území, ako to bolo prezentované zo strany niektorých národných socialistov a lídrov v Čechách a demokratov na Slovensku. Beneš postupoval aj v tomto prípade indirektnou cestou, t. j. cestou urýchlenej výstavby významnej vojenskej sily, aby tak postavil partnera pred alternatívu zväznenia účelnosti svojich vojsk na našom území.

Takto široko koncipovaná organizačná štruktúra mierovej armády musela vyvolávať ťažkosti tak vo vzťahu k ekonomike ako aj vo vnútri samotnej armády. Táto situácia vytvorila permanentný tlak, ktorý sa velenie armády snažilo riešiť časťmi reorganizáciami.

(Pokračovanie v ďalšom čísle)

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Алоис Златничек	
Единство теории и практики в деятельности командного корпуса	3
Автор рассматривает некоторые проблемы педагогических категорий воспитания и подготовки в армии. Разбирает особенности коммунистического воспитания солдат и командного состава, проявляющиеся в целях, содержании, задачах, методах воспитания и подготовки и критически смотрит на разногласия между теорией и практикой.	
Подполковник Арношт Кучера	
К единому и дружному усилию	10
Автор разбирает единое усилие, как необходимое и несомненное отношение, как процесс единого интереса, исходящего из участия на разработке задач и при ее настойчивом выполнении в соответствии с линией партии.	
Полковник Франтишек Цврчек, кандидат военных наук, доцент	
Разведывательное обеспечение первого ядерного удара	15
Автор в общих чертах разбирает проблематику добывания разведывательных данных для нанесения ядерных ракетных ударов, имея ввиду два возможные варианты в нанесении первого ядерного удара.	
Полковник Милослав Бузек	
Значение высокой сознательной дисциплины для обеспечения постоянной боевой готовности ЧНА	26
Статья содержит основную характеристику дисциплины аппликованную на особенности ведения современной войны и исходящую из реализации научно-технического прогресса в военном деле. Автор специфицирует значение дисциплины в отдельных критериях боевой готовности и показывает некоторые принципы существующих до сих пор недостатков.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Ярослав Пех	
Организация радиоэлектронного боя в армейской оборонительной операции	33
Автор, разбирая организацию радиоэлектронного боя, особое внимание обращает на его задачи в различных условиях боевой обстановки, на силы и средства для ведения этого боя, на его организацию и способы ведения в оборонительной операции общевойсковой армии.	
Генерал-майор Павел Фигуш	
Стиль работы командиров частей	42
Автор, исходя из накопленного опыта, разбирает личный план и стиль работы командира части по отдельным задачам, которые он должен выполнить ежедневно, еженедельно, каждые две недели и каждый месяц.	

Подполковник Рудолф Крал	
Боевое применение ПТР в наступательном бою	47
Автор разбирает актуальную проблематику, которая касается как общевойсковых, так и артиллерийских командиров и начальников, направляя внимание на организацию и проведение практических задач противотанковой обороны, и особенно на действия ПТР отдельных степеней управления.	

Подполковник Виктор Забрански, кандидат военных наук	
Эффективное использование паромов	58
Автор рассматривает некоторые способы эффективнейшего использования паромов для переправы боевой и транспортной техники. В наглядных таблицах приводит некоторые тактико-технические данные паромов и возможности по переправе отдельных видов техники.	

Подполковник Здзек Земан	
Решение исследовательских и аналитическо-проекционных задач в области тылового обеспечения	67
Автор подводит некоторые итоги, которых было достигнуто в решении исследовательских и аналитическо-проекционных задач в рамках решения проблематики автоматической подсистемы управления тыла, а также указывает на принципы, которые необходимо соблюдать для достижения необходимых результатов в этой области.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Военно-научное исследование	71
(Из советской печати)	

ИНФОРМАЦИИ

Генерал-майор Яромир Яшек подполковник Бржетислав Яник, кандидат военных наук	
Военная терминология	79
Авторы разбирают некоторые понятия из области организации и ведения оборонительных операций, обращая особое внимание на звено - общевойсковая армия.	

Полковник Ян Липтак, кандидат военных наук	
Некоторые проблемы организации и дислокации Чехословацкой Армии в 1945—1949 годах.	83
Автор рассматривает факторы, влияющие на развитие организации и дислокации армии в периоде 1945—49 гг. В первой части статьи автор разбирает исходные документы послевоенного строительства армии, первую послевоенную организацию и послевоенную мировую организационную структуру Чехословацкой Народной армии.	
(Окончение следует)	